

JUSTITIE-OMBUDSMANNENS
EMBETS-BERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1880;

samt

Tryckfrihets-Komiténs Berättelse.

STOCKHOLM

IVAR HÆGGSTROMS BOKTRYCKERI

1880.

INNEHÅLL.

	Sid.
Redovisning för anställda åtal emot	
1) Domhufvanden i Norra Ångermanlands domsaga, för underlåtenhet att, jemlikt föreskrifterna i Kongl. Cirkuläret den 28 September 1869, insända i domsagans arkif befintliga äldre domböcker och handlingar	2
2) Landshöfdinge-embetet i Vesternorrlands län, för det ett mål, som tillhörde domstols handläggning, blifvit upptaget och pröfvadt	3
3) En ledamot af Magistraten i Hernösand, för verkställande af utslag i ekonomimål, hvilket icke vunnit laga kraft	13
4) En Kyrkoherde i Vesterås stift, för behandlingen af en uppkommen fråga rörande plats för skolhus (forts. från 1879 års embetsberättelse, sid. 22)	19
5) Domhufvanden i Vestmanlands Norra domsaga, för underlåtenhet att i rätt tid och ordning tillhandahålla tingsexpeditioner	19
6) Polisintendenten i Stockholm, för det han icke till domstol hänvisat en för stöld angifven och häktad person utan ställt honom på fri fot	21
7) Polismästaren i Göteborg, för det han upptagit och afdömt brottmål, som tillhörde domstols behandling	27
8) En tillförordnad Domhufvande i Norra Upplands domsaga, för det han äskat och uppburit rese- och traktaments-ersättning för syn å komministerboställe	28
9) Magistraten i Sundsvall, för underlåtenhet att i rätt tid och laga ordning verkställa utmätning i ett skuldfordringsmål	32
10) Landshöfdinge-embetet i Vesternorrlands län, för olagligen utfärdad allmän efterlysning efter en person	37
11) En Kyrkoherde i Lunds stift, för utfärdande af origtigt prestbevis	41
12) En tillförordnad Borgmästare i Eskilstuna, för förment origtigt påförande af lösen för inregistrering af bouppteckning (forts. från 1879 års berättelse, sid. 17)	43
13) Magistraten och Rådstufvurätten i Sundsvall, för uraktlåtenhet att i rätt tid verkställa brandsyn och för olaga domslut	43
14) Läkaren vid länsfängelset i Hernösand, för oskäligt dröjsmål med afgifvande af betyg angående en fånges sinnesbeskaffenhet	50
15) Consistorii-notarien i Göteborg, för oskäligt dröjsmål med expedierande af ett Domkapitlets utslag	57
Underdåniga hemställanden:	
a) Angående inrättande i hufvudstaden af en anstalt, dit domstolar, domare och fängelseföreståndare böra insända vissa uppgifter rörande dömde förbrytare och hvarifrån upplysningar om nämnde förbrytare skola åklagare och domstolar på anfordran tillhandahållas	60

b) Angående tillägg till ändring i §§ 13 och 14 i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, i fråga om frihet från expeditionslösen för fattigdoms skull m. m.	73
---	----

Underrättelse om utgången af mina underdåniga hemställanden:

1) Angående förändrade föreskrifter, i fråga om fullgörande af Hofrätts dom genom nedsättning af hvad dömdt blifvit samt om sålunda nedsatta medels lyftning	82
2) » » förtydligande af uttrycket: »Förmynderskapsbevis» i gällande expeditionstaxa	83
3) » » utfärdande af en arbetsordning för Kongl. Kammar-rätten	83
Uppgift å antalet af de under år 1879 till Justitie-ombudsmannen inkomna klagomål och af honom förordnade åtal m. m.	84
Betraktelse angående offentlighet vid domstolarnes förhandlingar m. m.	84
Utdrag ur den hos Högsta Domstolen under år 1879 förda minnesbok ...	88
Årets embetsresa samt om begagnande af in-teckningsboken vid utfärdande af gravations-bevis m. m.	90
Anmälan att icke någon lagförklaring blifvit utfärdad under tiden efter början af sistlidna års riksmöte	93
Om de från Kongl. Statsdepartementen inkomna uppgifter, som äro intagne i Bilagan	93

B I L A G A.

Uppgifter från Kongl. Statsdepartementen på de af Riksdagen år 1879 aflättna underdåniga skrivelser och i anledning af dem hos Kongl. Maj:t vidtagna åtgärder	1
» å de i berörda underdåniga skrivelser omförmälda ärenden, som ännu icke blifvit afgjorda	13
» å de genom föregående Riksdagars underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitie-ombudsmannens senaste embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda samt å de åtgärder, som sedermera blifvit med dem vidtagna	15
Tabell öfver merberörda uppgifter	26
Berättelse, afgifven af Komiterade för tryckfrihetens vård	27

Tryckfel och rättelser.

Sid.	9 rad.	7 uppf. står:	läs: remitterat
» 24	»	2 nedifr. ordet: då	utgår
» »	»	sista raden bör begynna med ordet: då,	
» 25	»	4 uppf. orden: så	hade utgå
» 35	»	3 » står: föreskrifvit	läs: föreskrifvet
» »	»	4 » » föreskrifvit	» föreskrifvet
» 45	»	4 nedifr. »	Man
» 46	»	14 uppf. »	hvertill
» 52	»	21 » »	voro
» 54	»	5 » »	Rådstufvurätt
» 66	»	6 » ordet	icke utgår
» 67	»	27 » står: långt	» så långt
» 68	»	9 nedifr. »	hvad af dessa
» 70	»	18 » »	större
» 83	»	10 uppf. »	ingifva
» 85	»	18 » ordet	som utgår

Till Riksdagen.

I den för Justitie-ombudsmannen gällande instruktions 14 § stadgas: »Justitie-ombudsmannen åligger vid hvarje riksdag aflemna en allmän redogörelse för sin förvaltning af det honom förtrodda embete samt deruti utreda lagskipningens tillstånd i riket, anmärka brister uti lagar, författningar och allmänna hushållningen, samt uppgifva förslag till deras förbättring».

Hvad utredningen af lagskipningens tillstånd angår, har jag denna gång ingenting nytt att lägga till det jag derom i de sist förflutna årens berättelser yttrat, utom hvad som kan inhemtas af den redogörelse för anställda åtal, hvarmed denna berättelse, likasom de föregående, börjar. Denna år efter år fortsatta redogörelse lemnar utan tvifvel till lagskipningens historia ett icke oväsentligt bidrag, som rätt fattadt och bedömdt, gifver af lagskipningens tillstånd under tidernas lopp en åskådligare och trognare bild, än deröfver uttalade allmänna omdömen.

Till fullgörande, i någon mån, af det andra bland de åligganden, instruktionens anförda ord omförmåla, eller skyldigheten att anmärka brister uti lagar, författningar och allmänna hushållningen, samt uppgifva förslag till deras förbättring, har jag hos Kongl. Maj:t gjort de underdåniga framställningar, hvilka längre fram i denna berättelse till deras innehåll återgifvas.

De åtal, som blifvit emot domare och andra embets- och tjänstemän anställda och i hvilka, efter det senaste berättelsen afgafs, utslag blifvit gifna och kommit mig till handa, äro följande:

Sedan jag under embetsresa år 1875 besökt Domhafvanden i Norra Ängermanlands domsaga och dervid funnit, att denne uraktlätit att, i enlighet med föreskrifterna i Kongl. Cirkuläret den 28 September 1869, afskilja och efter tidsföljd för hvarje härad eller tingslag ordna samt upprätta förteckning öfver de i domsagans arkiv vid Bjästa tingsställe befintliga domböcker och andra rättsskipningen rörande handlingar, tillhörande tiden före år 1736, på det att derefter Konungens Befallningshafvande i länet måtte ombesörja nämnda handlingars insändande till Kongl. Riksarkivet; så hade jag i särskilda skrivelser den 31 Augusti 1875, den 12 Oktober 1876 och den 29 December 1877 erinrat ständige Domhafvanden i nämnda domsaga om hans skyldighet i berörda hänseende; men då något svar å dessa skrivelser icke följde, och Konungens Befallningshafvande på min derom gjorda förfrågan i skrivelse den 25 Juli 1878 meddelade, att då ännu någon anmälan, att ifrågavarande handlingar blifvit på ofvan uppgifna sätt ordnade och förtecknade icke till Konungens Befallningshafvande ingått, uppdrog jag i skrivelse den 29 Oktober 1878 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att för en sådan försummelse i tjensten lagligen tilltala bemålde Domhafvande och å honom yrka ej blott ansvar efter lag och sakens beskaffenhet utan ock föreläggande af sådant äfventyr, som kunde förmå Domhafvanden att sin tjenstepligt i berörda hänseende fullgöra.

Efter förutgången skriftväxling meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 29 Oktober 1879* af innehåll, bland annat, att som Domhafvanden vidgått, att han ännu den 9 Juli 1879, då förklaring i målet af honom afgafs, icke fullgjort hvad, enligt Kongl. Cirkuläret den 28 September 1869, honom åläge i fråga om afskiljandet, ordnandet och förtecknandet af de i Norra Angermanlands domsagas arkiv befintliga domböcker, tänkeböcker och andra dylika rättsskipningen rörande handlingar tillhörande tiden före 1736, samt Domhafvanden förklarat, att han icke hade någon laga ursäkt för det förelupna dröjsmålet att åberopa; alltså funne Kongl. Hofrätten skäligt jemlikt 25 kapitlet 17 och 21 §§ Strafflagen döma Domhafvanden att därför böta etthundrafemtio kronor äfvensom förelägga honom att inom två månader derefter med bevis af Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län hos Kongl. Hofrätten styrka, att han sin skyldighet i nu förevarande hänseende fullgjort, vid äfventyr att eljest mista härads höfdinge-embetet under en tid af tre månader.

Uti en till mig ingifven skrift hade Mo och Domsjö aktiebolags Disponent fört klagan öfver Landshöfdinge-embetets i Vesternorrlands län utslag af den 15 December 1876 uti ett ärende, för hvilket här nedan närmare redogöres.

Genom afvittringsutslag den 20 Oktober 1855 åsatte bemålde Konungens Befallningshafvande nybygget Holm i Anundsjö socken ett skattetal af nitton seland och bestämde frihetsären för detsamma till fyratio. Dispositionsrätten till ena hälften af nybygget, eller den del, hvarom nu vore fråga, kom genom öfverlåtelse i Grosshandlanden J. C. Kempes hand och innehades af honom under vilkorlig åborätt till år 1873, då det i sammanhang med Mo och Domsjö sågverk öfvergick till ofvannämnda aktiebolag. Bolagets styrelse började då vidtaga åtgärder för vinnande af skatterätt till nybygget, men erhöll på enskild väg upplysning, att aktiebolaget icke kunde uppträda såsom sökande till åborätten, men att om deremot klaganden såsom bolagets disponent anmälde sig, han skulle »å bolagets vägnar» kunna till åbo antagas. Ehuru klaganden insåg, hvilka förvecklingar med nödvändighet borde uppstå af ett så sär eget förhållande, att *en* person antages såsom åbo å *andra* personers vägnar, trodde han sig likväl böra underkasta sig den af vederbörande angifna form för ansökningen och erhöll jemväl den 23 Oktober 1873 en så kallad införselresolution eller vilkorligt inrymningsbref, hvarigenom, med vilkor och förbehåll af andras bättre rätt, den af honom å bolagets vägnar sökta införsel beviljades. Genom denna resolution blef

det klaganden vid vite ålagdt att, inom en månad sedan natt och år tilländagått, göra anmälan om »åborätt», äfvensom att »vid påföljd af besittningsrättens förlust» försvarligen underhålla nybyggesdelen samt i öfrigt fullgöra de föreskrifter, som i afseende på densammas bebyggande och odling redan vore eller framdeles komme att meddelas. Två dagar derefter eller den 25 Oktober 1873 meddelade Konungens Befallningshafvande en ny resolution af innehåll, att till följd af förefunnen odlingsbrist — som naturligtvis uppkommit, innan klaganden erhöll införsel i nybygget — innehafvaren deraf skulle vid framdeles skeende skatteomföring vara förlustig den fria dispositionsrätten af skogen; och anmärkte i sammanhang härmed klaganden, att tiden för anställande af klandertalan mot den vilkorliga besittning, han bekommit, utgick under en tid, då något odlingsarbete omöjligen kunde försiggå; samt att i afseende å byggnadsskyldigheten någon anmärkning aldrig syntes hafva ifrågakommit.

Den 8 September 1875 förrättades af- och tillträdessyn å lägenheten; och erhöll klaganden dervid den öfverraskande underrättelsen, att åt nyssnämnda föreläggande i den vilkorliga införselresolutionen skulle gifvas den utsträckta tolkning, som ock sedermera erhöll bekräftelse genom Konungens Befallningshafvandes resolution den 22 derpå följande December, genom hvilken klaganden för åsidossatt odlingssskyldighet förklarades pliktig att den 14 Mars 1876 till Kongl. Maj:t och Kronan afträda dispositionen till nybyggesdelen, att det nemligen ålegat klaganden att hafva före nyssberörda syn fullgjort de skyldigheter, som stadgades genom åbobrefvet den 28 April 1868, en handling om hvars tillvaro klaganden dittills saknat all kännedom.

Omedelbart efter nämnda syn erhöll klaganden del af ett embetsmemorial från Landskamereraren A., uti hvilket denne yrkade endast *åborättens förlust*; och stödde Landskamereraren detta sitt påstående derå, att klaganden skulle vid sådan påföljd varit genom inrymningsbrefvet förpligtad att fullgöra odlingssskyldigheterna för tiden från och med 1869 till och med 1874, hvilken uppgift emellertid icke vore med sanna förhållandet öfverensstämmande.

Den 12 Juni 1876 verkställdes af Kronofogden i orten med biträde, efter Konungens Befallningshafvandes förordnande, af- och tillträdessyn å nybygget, dervid förrättningsmännen uti afgifvet så kalladt beslut, enär klaganden skulle hafva iklädt sig ansvarighet att bygga och häfda hemmanet efter lag i förhållande till frihetsåren, förklarar sig »anse rättvist» tillförbinda klaganden att till Kongl. Maj:t och Kronan utgifva förenämnda ersättningsbelopp äfvensom i fråga om kostnaden för syne-

förrättningen, hvartill han ansetts vållande, funnit honom vara skyldig att gälda desamma, ehuru de icke varit till belopp och beskaffenhet angifna än mindre i någon mån styrkta.

Då fullgörandet af nämnda föreskrifter, äfven om de rätteligen bort drabba klaganden, likväl låg utom möjlighetens gräns, och då påföljden att nödgas afträda en besittningsrätt, hvartill han, som icke erhållit åbref å nybygget, strängt taget aldrig varit innehafvare, syntes honom vara mindre förlustbringande, underkastade sig klaganden nämnda påföljd och lät Konungens Befallningshafvandes beslut om åborättens förlust vinna laga kraft; men han anade icke då, att en efterräkning förestod, som fann sitt uttryck i Landshöfdinge-embetets förstberörda utslag af den 15 December 1876. Detta utslag innehöll, hvad först anginge klagandens invändning mot Länsstyrelsens behörighet att till afgörande upptaga ärendet, att, enär enligt föreskrifterna i Kongl. Kungörelsen den 16 November 1860 tvister angående krononybyggen tillkomme de administrativa myndigheternas pröfning, något afseende å samma invändning icke kunde fästas; och som enligt ofvannämnda införselbref af den 23 oktober 1873 det ålegat klaganden att fullgöra alla de föreskrifter, som i afseende å denna nybygges-del redan då gälde eller framdeles meddelas kunde, samt han för fullgörande af dessa skyldigheter stält borgen; alltså och då klaganden lemnat oanmärkta de ersättningsbelopp, synemännen åsatt de befunna bristerna, pröfvade Landshöfdinge-embetet, med stöd jemväl af stadgandet i 5 § 27 kapitlet Byggingabalken skäligen ålägga klaganden att till Kongl. Maj:t och Kronan genast utgifva såväl berörda ersättningsbelopp, tillhoppa tvåtusen femhundredtjugusju kronor, med fem procent ränta derå från den 14 Mars 1876 till dess samma belopp blefve i länets Landtränteri levererad, som ock de synekostnader, utgörande etthundra-elfva kronor 87 öre, som blifvit af statsmedel förskjutna och till vederbörande utbetalda; och skulle ett exemplar af utslaget öfversändas till Magistraten i Hernösand med föreskrift att detsamma i behörig ordning verkställa, ådömda beloppet till länets Landtränteri leverera samt därför redovisa.

Dessutom fanns vid klagoskriften fogadt bevis, att ofvanberörda ersättningsbelopp och synekostnad, tillhoppa tvåtusen sjuhundrasjutiofyra kronor 67 öre, blifvit den 24 Januari 1877 hos klaganden utmättningsvis uttagna.

Efter denna redogörelse för tillkomsten af Konungens Befallningshafvandes ifrågavarande utslag, öfvergick klaganden till en närmare granskning af detsamma och yttrade dervid hufvudsakligen att, enligt nu gällande bestämmelser i Kongl. Kammar-kollegii Kungörelse den 29

Februari 1808 och Kongl Brevet den 13 Maj 1817, annat äfventyr icke vore stadgad för försummandet af byggnads- och odlingskyldigheterna å nybyggen, än

1:o) förlust af besittningsrätten;

2:o) förlust af ersättning för den å byggnad och odling använda kostnad, samt

3:o) skyldighet att efter gångbart värde ersätta det i spanmål erhållna understödet.

Understöd af sistberörda beskaffenhet hade klaganden aldrig åtnjutit, och någon ersättning för verkställd odling och byggnad hade han icke äskat. Deremot hade klaganden flere gånger hos Konungens Befallningshafvande anmält protest mot det anspråk å det allmännas vägnar för bristande odling m. m., som velat grundas på ofvanberörda undersökning den 12 Juni 1876. Han hade dessutom uti anförda besvär hos Kongl. Kammar-kollegium sökt att få allt vitsord fränkändt resultatet af syneförrättningen, såsom omfattande föremål för *domstols* undersökning, och funne sig därför böra nedlägga sin protest mot Landshöfdingembetetets förklarande i utslaget, att han »lemnat oanmärkta de åsatta ersättningsbeloppen».

Såsom allmänna rättsgrunder i fråga om nybyggen ansåg klaganden städse gälla och tillämpas:

1:o) att först genom åbobrevet bestämdes en nybyggesinnehafvares skyldigheter i odlings- och byggnadsväg; och att, innan åbobrevet för honom utfärdats, några skyldigheter i berörda hänseende honom ej ålåge;

2:o) att följaktligen, så länge klandertiden räckte och han således icke vore tryggad i sin besittningsrätt, några anspråk å honom icke lagligen kunde ifrågakomma, om han dertill ej särskildt sig förbundit;

3:o) att den tvångsåtgärd, som innefattades i föreskriften att *ställa borgen*, icke rimligen kunde anses innefatta en sådan förbindelse; samt

4:o) att tillämpningen af den bötes- och ersättningspåföljd, som förmäldes uti det af Landshöfdingembetet åberopade lagrum 27 kapitlet 5 § Byggningsabalken förutsatte oförtydbart att den till sådan påföljd hemfallne skulle sjelf vara eller anses vara *vällande* till bristerna.

Till mitt bedömande hemstälde klaganden vidare, om det kunde vara med lag och laga former förenligt,

att ehuru såväl alla föregående föreskrifter i ämnet som det af Kronans ombud afgifna embetsmemorial antoge *förlust af åborätten* såsom enda påföljd för bristande åboskyldigheter, det definitiva beslutet derutöfver ålade ett betydligt ersättningsbelopp;

att ehuru införseln vore beviljad klaganden, å Mo och Domsjö aktie-

bolags vägnar, beslutet i afseende på ersättning och annan påföljd gälde uteslutande klaganden personligen, hvarför också utmätningen öfvergått honom;

att ehuru klagan i målet hänvisats till fullföljd i administrativ väg eller till Kongl. Kammar-kollegium, det icke laga kraft egande beslutet om det honom ådömda skadestånd öfverlemnats till verkställighet af underexsekutor, såsom hade det varit ett lagsökningsutslag, hvilket utan hinder af anförda besvär finge till sådan verkställighet befordras;

att ehuru syneförrättningen i Juni månad 1876 förordnats af Konungens Befallningshafvande och icke föranledts af något klagandens tillgörande, denne ensam blifvit dömd att ansvara för synekostnaden, hvilken dessutom icke blifvit på något sätt styrkt, samt slutligen

att samma person, Landskamereraren A., uppträdt såsom Kronans ombud i saken och slutligen handlagt och afgjort densamma.

För öfrigt -- tillade klaganden slutligen -- om också Konungens Befallningshafvande skulle, hvad dock med hänsyn till stadgandet i 27 kapitlet 2 § Byggningsbalken betvivlades, hafva domsrätt i sådana mål som det ifrågavarande, hvilka erfordrade syneförrättning och derjemte afsåge rent privaträttsliga förhållanden, de der eljest uteslutande fölle inom *domarens* behörighet, så hade Landshöfdinge-embetet likväl emot tydlig lag ådömt klaganden en dryg ersättningsskyldighet, hvartill han icke kunnat vara hemfallen, äfven om de anmärkta bristerna genom hans vållande tillkommit, eller han varit till åbo å nybygget definitivt antagen; och hemstälde klaganden, på grund af hvad sålunda blifvit anfördt, det jag måtte förordna åtal emot den eller de vederbörande, som i anmärkta hänseende felaktigt förfarit, äfvensom att han måtte undfå ersättning för den förlust honom derigenom tillskyndats.

I skrifvelse den 24 April 1877 öfversände jag klagoskriften till Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län med anmodan att deröfver infordra yttranden från Landssekreteraren R., Landskamereraren A. samt tillförordnade Landssekreteraren B.; och hade jag sedermera genom Konungens Befallningshafvandes försorg fått emottaga de infordrade yttrandena.

Uti dessa anförde *Landskamereraren A.*, med hvilken Landssekreteraren R. sig förenade, hufvudsakligen, att ehuru ifrågavarande skrift antydde, att Länsstyrelsen jemväl i sina äldre beslut angående dispositionsrätten öfver nämnda kronony bygge skulle hafva origtigt förfarit, densamma dock angäfve såsom sitt egentliga ändamål att påkalla Justitieombudsmannens uppmärksamhet och embetsåtgärd i anledning af den förmenta lagstridighet och det öfverskridande af sin tjenstebefogenhet, hvartill

Landshöfdinge-embetet skulle hafva gjort sig skyldigt genom meddelandet af sitt utslag den 15 December 1876. Vid sådant förhållande ansåge sig Landskamereraren böra inskränka sitt yttrande till bemötande af klagomålen innehåll i den delen. Att de skäl, som i samma utslag funnes åberopade för klagandens ådömande af det ersättningsbelopp, som sedermera hos honom utmättningsvis uttagits, voro fullt lagenliga och rättsliga, derom vore Landskamereraren fortfarande öfvertygad; men huruvida och i hvad mån denna hans åsigt vore riktig eller ej, berodde likväl på öfverdomstols pröfning, emedan klaganden sjelf genom besvär underställt sin sak Kongl. Kammarkollegium. Komme än klaganden att der få sin uppfattning godkänd samt vinna befrielse från hvad honom i utslaget blifvit ådömdt, förmodades vederbörande, som hade att vid slika tillfällen bevaka Kongl. Maj:ts och Kronans rätt och bästa, icke underlåta att draga rättsfrågan inför den högsta dömande myndigheten, och kunde således icke förr, än laga kraftvunnet utslag i berörda besvärsfall fallit, någon fast utgångspunkt ernås för Justitieombudsmannens ingripande och Landshöfdingeembetets ställande under åtal. Ett sådant åtal skulle ej heller, förr än hufvudmålet blifvit pröfvadt, kunna afgöras, emedan det eljest kunde inträffa, att ett och samma mål i hufvudsak blefve afgjordt af tvänne olika domstolar eller instanser. Utgående från denna formella synpunkt fördristade Landskamereraren sig därför hemställa, det klagoskriften icke måtte till någon min åtgärd föranleda.

Hvad klagomålen i sjelfva saken anginge, förmodades haltlösheten af klagandens bevisföring och slutföljder vara genomskinlig för en aldrig så flygtig granskning af handlingarna. Då genom införselresolutionen klaganden, såsom oeftergifligt vilkor för besittningen af krononybygget, iklädt sig alla de skyldigheter i fråga om byggnad och odling, som ålegat hans företrädare, och Landshöfdinge-embetet i Kronans interesse varit fullt berättigadt att meddela ett sådant föreläggande, samt klaganden ej besvärat sig öfver resolutionen eller i densamma förskaffat sig ändring, hade den påföljd, hvaröfver klaganden nu så mycket beskärmat sig, drabbat honom i full öfverensstämmelse med de förbindelser, han sig åtagit, och vid det af honom sjelf medgifna förhållande, att åborättens förvärfvande icke kunde ske i aktiebolags namn, borde det ju ock för honom hafva varit tydligt, att samma rätt lemnats honom fästad vid hans person, likasom den blef honom personligen genom resolutionen den 22 December 1875 frändömd. Ordandet derom, att Landskamereraren af sitt uppträdande såsom Kronans ombudsman bort känna sig förhindrad att sedermera deltaga i målets afgörande hos Konungens Be-

fallningshafvande, förlorade all betydelse, då man besinnade, att Landskamreraren endast hade att föredraga slika ärenden inför Landshöfdingen eller Konungens Befallningshafvande, som ensam egde beslutanderätt, hvadan ej heller i thy fall jäf af ifrågavarande beskaffenhet i allmänhet ansåges tillämpligt.

Utan afvaktan på besvärstidens utgång hade Landshöfdinge-embetet egt, sin embetspligt likmätigt, remitterat utslaget för verkställighet i laga ordning till underexsekutor, Magistraten i Hernösand. Om klaganden funnit denna underexsekutor hafva vid verkställigheten öfverskridit sin befogenhet, hade det stått honom öppet att söka rättelse genom besvär hos den öfverordnade myndigheten. På den punkt saken nu stode, kunde Landshöfdinge-embetet icke i något fall bära ansvaret för den lagstridighet, som enligt klagandens förmenande blifvit vid utmätningförrättningen begången.

Af *tjänstförrättande Landssekreteraren B.* yttrades, att enär det genom Landshöfdinge-embetets utslag afgjorda mål vore, efter det klaganden öfver utslaget anfört besvär, på vederbörande myndighets pröfning beroende, ansåge t. f. Landssekreteraren klagandens ifrågavarande framställning om åtal för meranämnda utslag under alla förhållanden hafva blifvit för tidigt väckt och för den skull icke kunna till någon Justitieombudsmannens åtgärd för det närvarande föranleda.

Vid efterfrågan i Kongl. Kammarkollegium erfor jag sedermera, att de af klaganden anförda besvär mot Landshöfdinge-embetets ofta omfördämda utslag af den 15 December 1876 blifvit af Kongl. Kollegium afgjorda genom utslag den 5 September 1877 på det sätt, att då fråga om ersättningsskyldighet för de vid af- och tillträdessyn å kronojord befunna brister i byggnader och odlingar icke tillhörde förvaltande myndighets upptagande och afgörande, Kongl. Kollegium pröfvade rättvist Landshöfdinge-embetets öfverklagade utslag till alla delar upphäfva och undanröjda, i följd hvaraf klaganden egde att på annälan återbekomma det hos honom utmätningssvis uttagna belopp 2,747 kronor 67 öre.

Vid öfvervägande af hvad i detta ärende förekommit, hade jag till en början att taga i betraktande det af förklarandena framhållna hinder för någon min embetsåtgärd i ärendet, som skulle förefinnas i den omständighet, att klaganden öfver Landshöfdinge-embetets förrberörda utslag den 15 December 1876 fullföljt besvär i Kongl. Kammarkollegium, hvilka besvär då ännu icke vore afgjorda, och att jemväl om klaganden genom besvären vunne ändring i sagda utslag, antagligt vore det »vederbörande, som hade att vid slika tillfällen bevaka Kongl. Maj:ts och Kronans bästa, icke skulle underlåta att draga rättsfrågan inför högsta dömande myn-

digheten. Denna omständighet, som under andra förhållanden kunnat verka uppskof i mina tilltänkta åtgärder, hade dock förlorat all sådan verkan och betydelse, sedan jag erfarit, hurusom den vederbörande, hvilken i det förutsatta fallet väl skulle hafva haft att bevaka Kongl. Maj:ts och Kronans talan, nemligen Advokatfiskalen i Kongl. Kammarkollegium, då han, medan saken var på bemälda Kollegii afgörande beroende, hördes, i deröfver afgifvet memorial obetingadt påyrkade upphäfvande af Landshöfdinge-embetets merberörda utslag, ja, till och med hemstälde, huruvida icke Landshöfdinge-embetets ifrågavarande utslag vore af så lagstridig och rättskränkande beskaffenhet, att Justitiekanslers-embetet borde derom erhålla kännedom.

En annan omständighet, tillkommen efter det förklarandena sig yttrat, nemligen den, att Kongl. Kammarkollegium genom ofvan anförda utslag till alla delar upphäft och undanröjt Landshöfdinge-embetets utslag, i följd hvaraf klaganden berättigats återbekomma de belopp, som hos honom utmätningssvis uttagits, skulle möjligen kunnat anses göra hvarje min vidare åtgärd i ärendet öfverflödig, men det Landshöfdinge-embetets beslut, hvars verkningar Kongl. Kammarkollegii utslag undanröjde, syntes mig vara af beskaffenhet att icke kunna lemnas opåtaladt. Det innebure ej allenast ett fel i formen, då genom ett magtmissbruk af eftertänklig art den emellan förvaltande myndighets och domarens verksamhet utstakade gräns blifvit öfverträdd, utan det felade till sitt innehåll emot rättvisans fordringar. Utan skäligt afseende hade ej heller kunnat lemnas klagandens anspråk på ersättning för de kostnader och besvär af flera slag, dem han måst underkasta sig för afvärjande af de olagligheter från Landshöfdingeembetets sida, för hvilka han varit föremål.

Hvad vederbörande i sina afgifna yttranden till sitt försvar andragit, syntes mig ej tarfva vidare bemötande än det som här nedan förekommer vid utvecklingen af grunderna för Landshöfdinge-embetets ansvars- och ersättningsskyldighet.

I detta afseende åberopades till en början 1 kapitlet 2 § Utsökningsbalken, som stadgade, att Konungens Befallningshafvande ej finge befatta sig med det som domarembetet tillhörde; och vidare i 10 kapitlet 14 § Rättegångsbalken, som hänvisade alla tvister om jord och gods å landet, ehvad det vore om eganderätt, besittning och nyttjande, *missbyggnad, vanhäfd, afrad, bolstada skäl* eller åverkan, till den Rätt, der jorden låge. Här af följde klarligen, att i allmänhet uti de frågor, Landshöfdinge-embetet till pröfning upptagit, till och med i fråga om besittningsrätten, endast Rätten kunnat döma; men nu hade det af ålder angående besittningsrätten till kronojord och lägenheter varit i någon mån annor-

lunda stadgadt. Sålunda föreskrefve 5 § 3 mom. i instruktionen för Kongl. Kammarkollegium den 16 Februari 1838, att tvistefrågor, huruvida åbo- och besittningsrätt till kronohemman och lägenheter vore förverkad, skulle behandlas i Kongl. Kammarkollegium, det vill säga i administrativ väg. Häruti gjorde den af Landshöfdingeembetet åberopade Kongl. Kungörelsen den 16 November 1860 den ändring, att dylika frågor rörande kronohemman och lägenheter tillkomme laga domstols handläggning och pröfning, men ifrån detta stadgande undantoges dock dylika tvistefrågor angående krononybyggen, hvilka skulle af de förvaltande myndigheterna äfven framgent upptagas och pröfvas.

Icke utan den uppenbaraste misstydning kunde alltså sistberörda lagbud eller 1860 års Kongl. Kungörelse lämpas på det fall, som vore för handen, der frågan icke gälde, huruvida åbo- och besittningsrätt till nybygge var förverkad eller borde upphöra — hvilken fråga Konungens Befallningshafvande genom utslag den 22 December 1875 redan afgjort — utan huruvida klaganden derutöfver skulle betungas med ersättning för bristande byggnad, odling m. m. å det redan mistade nybygget. Grunden åter för detta anspråk på ersättning af klaganden tycktes Landshöfdinge-embetet hafva trott sig finna i 27 kapitlet 5 § Byggningsabalken, eftersom detta lagrum i utslaget åberopades. Nyssberörda kapitel handlade om, huru husesyn skulle hållas, huru detta skulle ske hvart tredje år eller oftare, der så tarfvades, af kronofogde eller länsman med två af nämnden (§ 1); huru derefter denna husesyn skulle visas å tinget och af Rätten pröfvas; huru sedermera, om det som tvistigt vore, ej kunde slitas, eller någon begärde ny syn, härads-höfding med half nämnd skulle den syn hålla och strax vid synen döma (§ 2). Derefter hette det i 5 §: »hvad som brister i byggnad och häfd, skall bonde bättra, innan han af bole far eller gälda efter thy som syne-män eller Rätten det mätit hafva». Det kunde ej annat än väcka förvåning, att Landshöfdinge-embetet, efter att hafva genomläsit nyss anförda lagrum, kunnat tänka på att taga sig domsrätt i slik sak, om hvilken det uttryckligen sades, att Rätten skulle den pröfva och härads-höfdingen deruti döma o. s. v. Lika oväntadt vore, att detta lagbud ansetts tillämpligt på klaganden, som ej varit bonde på kronohemman ellet lägenhet, utan på vilkorlig resolution innehaft — men ej vidare innehade — en andel af ett krononybygge. Om dessa nybyggen och besittningsrätten till dem funnes nemligen en egen lagstiftning i särskilda författningar, som icke borde vara Landshöfdinge-embetet obekant. I dessa förordningar vore stadgad den grundsats olik den, som gälde bonde å kronohemman eller landtbo, att nybyggesinnehafvaren, som

underlåtit bygga och odla på sitt nybygge, ej finge sitta qvar och bota bristen eller böta för missbyggnad och vanhäfd såsom kronobonden, utan skildes genast från besittningsrätten och dermed från allt anspråk på ersättning för de kostnader, han på nybygget kunde hafva nedlagt, men någon hans skyldighet att ersätta hvad som kunde hafva brustit i odling eller byggnad omtalades ej i dessa författningar. Det vore i föreskriften om ofta förekommande syner å nybygggena, såvida denna noggrant fullgjordes, som jordegaren — Kronan — hade säkerhet emot nybyggarens missbruk af besittningsrätten. Af nyssnämnda förordningars tystnad i fråga om ersättningsskyldighet från nybyggarens sida härledde sig ock tvifvelsutän, att i den vilkorliga resolutionen, som åt klaganden utfärdades och hvilken utgjorde hans enda åtkomsthändling till nybygget, icke stadgades annan påföljd för underlåtenhet att fullgöra de deri intagna föreskrifterna om byggnad och odling, än besittningsrättens förlust. När så vore förhållandet, men Landshöfdingeembetet icke desto mindre i det mer omförmälda beslutet ålagt klaganden ett så betydligt ersättningsbelopp, äfvensom kostnaden för en af honom ej begärd och för det afsedda ändamålet helt och hållet onödig syneförrättning, trodde jag mig hafva uppvisat giltiga skäl för min beskyllning mot Landshöfdingeembetet att i sitt beslut hafva felat mot rättvisans fordringar.

I skrifvelse till Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt af den 20 Oktober 1877 uppdrog jag därför åt nämnda embete att på ofvan anförda grunder inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Landshöfdingeembetet i Vesternorrlands län, som vid ifrågavarande tillfälle utgjorts af Landskamreraren A. och tillförordnade Landssekreteraren B., och å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, hvarförutan Advokatfiskalsembetet borde efter befogenhet understödja den ersättningstalan, klaganden, i saken hörd, kunde framställa.

Kongl. Hofrätten upptog detta mål till behandling i sammanhang med åtskilliga andra angifvelser mot Landskamreraren A. och meddelade *utslag den 7 Mars 1879* af innehåll i de delar, hvarom nu är fråga, att enär Landskamreraren A., såsom föredragande i Landshöfdingeembetet till pröfning upptagit frågan om Disponenten L:s skyldighet att till Kronan utgifva skadestånd för bristande byggnad och odling vid krononybygget Holm, samt Landshöfdingeembetet genom i anledning deraf i ärendet meddeladt utslag förpligtat L. att till Kronan gälda bristernas uppskattade värde jemte ränta derå och ersättning för synekostnaden, hvilka belopp blifvit med tillhoppa 2,747 kronor 67 öre utmättningsvis hos L. uttagna; ty och då Landshöfdingeembetet enligt 10 kapitlet 14 § Rättegångsbalken och 1 kapitlet 2 § Utsökningsbalken sak-

nat befogenhet att ingå i pröfning af berörda fråga, samt L. genom detta sedermera af högre myndighet undanröjda beslut tillskyndats skada, pröfvade Kongl. Hofrätten Landskamreraren för berörda lagstridiga förfarande och beslut skyldig till ansvar jemlikt 25 kapitlet 17 § 1 mom. Strafflagen.

Derjemte förpligtades Landskamreraren och tillförordnade Landssekreteraren, numera Borgmästaren B. att en för begge och begge för en ersätta Disponenten L. med fordrade 289 kronor 70 öre.

Då Landskamreraren A. jemväl vore stäld under åtal inför Kongl. Kammarrätten, blefvo handlingarna i målet dit öfverlemnade, på det att han skulle för samtliga honom till last lagda förbrytelser slutligen dömas af den Rätt, der han sist lagfördes.

Härförutan blef Borgmästaren B. genom särskildt utslag af samma dag för det fel i embetet, som honom sålunda till last kommit, dömd jemlikt 25 kapitlet 17 § Strafflagen att böta tjugufem kronor.

Uti samma skrift som föranledde det åtal, för hvilket här ofvan är redovisadt, klagade Mo och Domsjö aktiebolags disponent jemväl deröfver, att sedan Landshöfdinge-embetet i Vesternorrlands län genom utslag den 15 December 1876 dels ålagt bemålde Disponent, — som genom samma Länsstyrelses beslut den 22 December 1875 blifvit för åsidosatta byggnads- och odlingsskyldigheter frändömd dispositionsrätten till de nio och ett halft seland af Holms kronony bygge i Anundsjö socken, Norra Ångermanlands fögderi, i hvilka klaganden under den 20 Oktober 1873 blifvit vilkorligen inrymd, — att på grund af en den 12 Juni 1876 af vederbörande kronofogde med biträde af nämndemän förrättad af- och tillträdes husesyn, ej mindre godtgöra de vid nämnda syn befunna brister i byggnader och odling med tvåtusen femhundra tjugusju kronor, än äfven gälda de för synens förrättande ifrågakomna kostnader, etthundraelfva kronor 87 öre, samt tillika föreskrifvit, att ett exemplar af samma utslag skulle öfversändas till Magistraten i Hernösand med föreskrift, att detsamma i behörig ordning verkställa, ådömda beloppet till länets Landtränteri leverera och därför till Landskontoret redovisa; så hade Magistraten på det sätt fullgjort denna föreskrift, att dagen efter det klaganden undfått del af Landshöfdinge-embetets ifrågavarande utslag, utmätning hos klaganden verkstälts, ehuru han tillkännagifvit, att han ämnade emot utslaget anföra besvär.

Deröfver hörde jag Magistraten, som i afgifvet yttrande anförde, att då Konungens Befallningshafvande genom det till Magistraten öfverlem-

nade utslaget meddelat Magistraten föreskrift, att »detsamma i vederbörlig ordning verkställa, ådömda beloppet till länets Landtränteri leverera samt derfor redovisa», och Magistraten icke egt att ingå i pröfning af lagligheten utaf samma utslag, som bort till verkställighet befordras, utan afseende om besvär deremot anförts eller icke, Magistraten endast haft att gå i författning om verkställighet af den erhållna befallningen; och att då klaganden vägrat att godvilligt utgifva det utdömda beloppet, detsamma måst utmättningsvis uttagas. Magistraten hade sålunda endast verkställt en af Konungens Befallningshafvande anbefald åtgärd; och hoppades därför Magistraten att klagomålen, i hvad de afsåge utmättningsåtgärden, skulle lemnas utan vidare afseende.

Hvad sålunda förekommit, hade jag tagit i öfvervägande; och då såsom allmängiltig grundsats måste antagas, att utslag icke lagligen kunde verkställas, innan det vunnit laga kraft, i följd hvaraf de fall, der sådant enligt uttrycklig lag vore tillåtet, skulle såsom undantag från gifven regel betraktas och icke anses vara för handen med mindre särskild föreskrift derom kunde åberopas, fann jag Magistratens öfverklagade förfarande att verkställa förvaltande myndighets icke laga kraftvunna beslut, då något dertill berättigande lagbud ej varit att åberopa, icke kunna annorlunda än såsom tjänstefel bedömas. Magistraten anförde till sitt försvar, att han »ej egt att ingå i pröfning af lagligheten utaf merberörda utslag, hvilket bort till verkställighet befordras ehvad besvär deremot anförts eller icke». Att Magistraten ej egt att ingå i pröfning af utslagets laglighet vore obestriddigt, men deremot hade Magistraten haft både fog och skyldighet att pröfva utslagets lagliga verkställbarhet, innan det vunnit laga kraft. Att en sådan pröfning verkligen försiggått, vore näppeligen antagligt, då Magistraten, utan att andraga eller ens åberopa något stöd af lag, helt enkelt förklarar, att utslaget bort till verkställighet befordras utan afseende derpå om besvär anförts eller icke. I följd deraf förmenade sig Magistraten »endast haft att gå i författning om verkställighet af den erhållna befallningen»; men Magistraten syntes hvarken före eller efter berörda verkställighet hafva märkt, att den så kallade befallningen — hvilken i sjelfva verket ej vore något annat än den föreskrift om verkställighet, som vanligen plägade förekomma i Konungens Befallningshafvandes utslag — att, sade jag, denna befallning varit vilkorlig, att den således ej bort verkställas blindvis och besinningslöst utan »i vederbörlig ordning», det ville säga, icke allenast att vid verkställigheten lag och ordning skolat iakttagas, utan ock att verkställigheten icke fått ega rum i otid, eller förr än sådant lagligen kunde ske. När detta vilkor i befallningen icke uppfylldes, kunde Magi-

straten icke ens beropa sig på att hafva verkställt sagda befallning, utan hade Magistraten tvärtom handlat i strid emot densamma.

Magistratens sålunda anmärkta felaktiga förfarande, för hvilket den eller de af Magistratens ledamöter, som utfärdat eller deltagit i utfärdande af befallningen till stadens exsekutionsbetjente att ifrågavarande utnämning verkställa, borde ansvara, funne jag mig med desto större skäl böra beifra, som derigenom merberörda Landshöfdinge-embetets utslag den 15 December 1876, för hvars meddelande jag förordnat åtal mot dem, som vid tiden för utslaget tillkomst utöfvat nyssberörda em-bete, blifvit för klaganden än mera skadebringande, i det han för flera månader gått miste om ränta och afkomst af de utmäta medlen; och uppdrog jag, i följd deraf, uti skrifvelse den 20 Oktober 1877 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala den eller dem af Magistratens i Hernösand ledamöter, som befundes skyldige, till hvad jag här ofvan lagt bemälda Magistrat till last, samt att därför yrka ej blott ansvar, efter lag och sakens beskaffenhet, utan ock skyldighet att godtgöra klaganden laga ränta å de utmäta medlen samt hvad han för öfrigt, i saken hörd, kunde såsom ersättning för liden skada skä-ligen påfordra.

Efter föregången skriftvexling, dervid det upplystes, att Rådmannen H., såsom tillförordnad Borgmästare, å Magistratens vägnar befordrat ifrågavarande icke laga kraftvunna utslag till verkställighet, har Kongl. Svea Hofrätt meddelat *utslag den 28 Maj 1878* af innehåll, att Kongl. Hofrätten, med afseende å innehållet i Kongl. Förordningen den 23 Augusti 1851 angående verkställighet af Konungens Befallningshafvandes utslag i skuldfordringsmål utan hinder af deremot anförda besvär, funnit Rådmannen H:s anmärkta förfarande icke vara af beskaffenhet att kunna till ansvar eller ersättningsskyldighet för honom föranleda.

Då jag icke kunde åtnöjas med den utgång, saken sålunda erhållit, uppdrog jag i skrifvelse den 17 Juni 1878 åt ofvanbemälda Advokatfiskalsembete att hos Kongl. Maj:t anförda underdåniga besvär mot Kongl. Hofrättens ifrågavarande utslag. I denna skrifvelse anförde jag hufvudsakligen, att den af Kongl. Hofrätten åberopade 1851 års Förordning innehöлле:

»I likhet med hvad genom 9 kapitlet 1 § Utsökningsbalken, 2 kapitlet 2 § samma balk, sådan den lyder i Kongl. Förordningen den 29 November 1823, samt Kongl. Förordningen den 18 December 1823 redan blifvit stadgadt i afseende på verkställighet af Konungens Befallningshafvandes utslag i skuldfordringsmål, der saken ej går öfver 300 daler eller der gäldenären hos Konungens Befallningshafvande uteblifvit eller

utan allt jäf eller invändning skulden erkänt, varder förordnad, att utmätning å Konungens Befallningshafvandes utslag äfven i öfriga mål må utan hinder af deremot anförda besvär genast följa, med rättighet för den sökande, att det utmätta godset emot full borgen lyfta».

Denna förordnings öfverskrift angåfve tydligen, att hon handlade om »verkställighet af Konungens Befallningshafvandes utslag i skuldfordringsmål», ej om annat. Första frågan blefve då: var det utslag, hvarom här vore fråga och hvilket Magistraten fått sig tillsändt för verkställighet, ett utslag i skuldfordringsmål? Utan att en uttömmande bestämning och begränsning af begreppet skuldfordringsmål förutskickades borde det vara tillåtet antaga, att i ett sådant mål Konungens Befallningshafvande ej i annan egenskap än den af exsekutor kunde meddela beslut eller utslag. I ett utslag åter, som exsekutor meddelade, måste obestriddigen ändring sökas i Hofrätt och den med utslaget missnöjde hänvisas att med sina besvär vända sig till vederbörande Hofrätt. Men i det utslag, Magistraten hade att verkställa, hänvisades den dermed missnöjde att fullfölja sin talan i Kongl. Kammar-kollegium. Konungens Befallningshafvande hade med denna hänvisning gifvit tillkänna, att det varit icke såsom exsekutor utan såsom administrativ myndighet, Konungens Befallningshafvande handlagt detta mål, eller med andra ord, att målet icke betraktades såsom skuldfordringsmål. I nämnda hänvisning hade Magistraten den säkraste vägledning för omdömet om målets rätta natur, gifven af just den myndighet, hvilkens beslut Magistraten var anmodad att verkställa.

Var således det mål, frågan angick, icke ett skuldfordringsmål, så var ej heller ofvananförda 1851 års förordning derpå tillämplig, och Magistraten hade för sin åtgärd lika litet stöd i nämnda förordning som Kongl. Hofrätten hade det för sitt ofvanberörda domslut.

Nu kunde härvid möjligen invändas, att då det i nyssnämnda förordning hette, att »utmätning å Konungens Befallningshafvandes utslag äfven »i öfriga mål» må utan hinder af deremot anförda besvär genast följa», detta innebure, att Konungens Befallningshafvandes utslag äfven i andra mål än skuldfordringsmål finge, utan hinder af anförda besvär, verkställas; men en så utsträckt tolkning af nämnda uttryck strede uppenbarligen ej endast mot förordningens öfverskrift utan ock emot sammanhanget af densammas stadganden. Der omförmäldes hurusom, i likhet med hvad genom uppräknade lagrum och författningar redan blifvit stadgadt i afseende på verkställighet af Konungens Befallningshafvandes utslag i skuldfordringsmål, der saken ej ginge öfver 300 daler eller der gäldenären hos Konungens Befallningshafvande uteblifvit eller utan allt

jäf eller invändning skulden erkänt, nu blefve förordnad, att utmätning å Konungens Befallningshafvandes utslag äfven i öfriga mål, utan hinder af deremot anförda besvär, skulle följa. När ej ett ord nämndes om andra än skuldfordringsmål, fordrade sammanhanget af nyssanförda stadganden, att orden »i öfriga mål» afsåge öfriga skuldfordringsmål, som ej läte hänföra sig under de redan omförmälda, t. ex. sådana, der saken ginge öfver 300 daler eller der gäldenären, hos Konungens Befallningshafvande närvarande, bestridt krafvet o. s. v.

Denna åsigt bekräftades på ett afgörande sätt af hvad som vid 1850 och 1851 årens riksdag föregick Rikets Ständers underdåniga hemställan om utfärdande af en förordning af den lydelse, merberörda Kongl. Förordning den 23 Augusti 1851 egde.

I nämnda riksdags Lagutskotts betänkande N:o 18 erinrades, huru som genom 9 kapitlet 1 § Utsökningsbalken det allmänna stadgandet vore meddeladt, att Konungens Befallningshafvandes utslag ej finge, derest besvär blifvit öfver utslaget anförda, gå i verkställighet, så framt saken stege öfver 300 daler. Härifrån gjorde likväl 1734 års lagstiftare ett undantag för den händelse, att den, som hos Konungens Befallningshafvande söktes, ej mötte med svar, utan det oansedt ålades betalnings-skyldighet. Då egde han väl, enligt 2 § i 2 kapitlet af nämnde balk, inom bestämd tid i Hofrätten klaga och der saken återvinna, men den förordnade utmätningen borde, ehvad summan vore större eller mindre, försiggå; och skulle godset sättas i taka händer med rättighet för den fordrande att det emot full borgen lyfta. Detta stadgande bibehölls vid den förändring, sistberörda lagrum undergick genom Kongl. Förordningen den 29 November 1823 jemlikt Rikets Ständers beslut vid samma års riksdag. Rikets Ständer ansågo emellertid omförmälda undantag ej böra inskränkas till allenast det fall, att någon, ehuru uteblifven, af Konungens Befallningshafvande förklarades skyldig att utmätning undergå, utan funno de den, som hos Konungens Befallningshafvande erkände sin skuld, icke böra åtnjuta större fördelar, än den som uteblifvit, samt beslöto den af Kongl. Maj:t gillade och under den 18 December sistberörda år utfärdade författning, hvarigenom stadgades, att, derest gäldenären, utan allt jäf och invändning, hos Konungens Befallningshafvande erkände skulden, den sökande, ehvad förklaranden ville anförda besvär eller icke, genast skulle å Konungens Befallningshafvandes utslag erhålla utmätning och få lyfta det utmätta godset emot borgen, godkänd af Konungens Befallningshafvande; hvilken författning likmätigt Kongl. Förordningen den 13 Juni 1845 äfven skulle i skuldfordringsmål ega tillämpning på domstols utslag, utan hinder af deremot erlagdt vad, så framt svaranden

utan jäf eller invändning skulden erkänt, eller honom blifvit genom tredskodom enligt 12 kapitlet 3 § Rättegångsbalken ålagd betalningsskyldighet. Derigenom tillades således domstols och exsekutors beslut uti omförmälda två fall enahanda verkan; men sedermera hade medelst Kongl. Förordningen den 18 April 1849 blifvit stadgadt, att den som vunnit vid underrätt, skulle, oansedt emot Rättens beslut vädjats, njuta utmätning med skyldighet att ställa borgen för det han om händer finge eller låta godset sättas i qvarstad, hvaraf följde, att verkställigheten å underrätts beslut, hvaremot vädjadt blifvit, derefter ej vore inskränkt till andra fall än det särskildt i lagen angifna, att vadet eller ändringsökandet genom verkställigheten gjordes onyttigt. Deremot qvarstod den i 9 kapitlet 1 § Utsökningsbalken gjorda allmänna inskränknig i afseende på Konungens Befallningshafvandes *öfverklagade* utslag, hvarå utmätning ej finge följa, derest saken ginge öfver 300 daler i andra fall, än att skulden vore erkänd eller den sökte tredskovis blifvit dömd att betala och utmätning undergå.

Om borttagande af denna inskränkning — fortfor Utskottet — hade förslag vid dåvarande 1850 och 1851 årens riksmöte blifvit väckt på den grund, att densamma vore af menlig inverkan på kreditförhållandena i allmänhet. Erfarenheten hade nemligen visat, hurusom galdenärer esomoftast klagade öfver Konungens Befallningshafvandes utslag blott för att bereda sig anstånd och för att komma i tillfälle att under tiden undanskaffa den egendom, de hade, och som kunde vara tillräcklig för fordringens godtgörande. Något skäl syntes ej heller finnas till den inskränkta verkan af Konungens Befallningshafvandes utslag, då denna myndighet enligt lag egde att döma till utmätning endast om fordringen vore klar och tydlig. Eljest finge Konungens Befallningshafvande ej taga befattning med den, utan måste skjuta saken under domaren. Derföre borde ej heller någon betänklighet möta mot den yrkade utsträckningen eller mot *tillåtelsen att utan hinder af sökt ändring i Konungens Befallningshafvandes utslag få utmätning å samma utslag, ehvad belopp saken anginge.*

Med upprepande af nu anförda skäl tillstyrkte Lagutskottet utfärdandet af en författning af det innehåll 1851 års ofvan intagna Kongl. Förordning återgafve.

Då dermed vore fullkomligt ådagalagdt, att 1851 års förordning ej vore tillämplig på andra mål än skuldfordringsmål; då det förut vore visadt, att det mål, hvarom här vore fråga, icke kunde hänföras till skuldfordringsmål; då annan lag eller författning ej kunnat åberopas, som tillstodde verkställighet af Konungens Befallningshafvandes utslag i

administrativt ärende af den beskaffenhet som det, i hvilket Konungens Befallningshafvandes merberörda utslag af den 15 December 1876 vore gifvet, innan utslaget vunnit laga kraft; och då, såsom jag i min anklagelseskrift till Kongl. Hofrätten redan anmärkt, den grundsats, att domstols eller myndighets utslag icke finge verkställas, innan detsamma vunnit laga kraft, måste betraktas såsom regel och tidigare verkställighet deraf såsom undantag, hvars giltighet måste i hvarje särskildt fall med lag eller författning bestyrkas; ansåge jag fortfarande Magistratens åtalade verkställighetsåtgärd hafva varit emot lag stridande.

På dessa underdåniga besvär har Kongl. Maj:t den 4 Februari 1879 meddelat nådigt utslag och funnit skäl icke vara anfördt, som i Hofrättens utslag kunde verka ändring.

Enligt embetsberättelsen till 1879 års Riksdag (sidd. 22—32) dömdes Kyrkoherden i en församling uti Vesterås stift af samma stifts Domkapitel genom utslag den 26 November 1878, att enligt åberopade lagrum erhålla en skriftlig erinran derom, att han genom vägran att utlysa en begärd kyrkostämma samt genom obehörig befattning med en fullmakt, den åtskillige medlemmar af församlingen utfärdat för tillämnade besvär hos öfverordnad myndighet, i sitt förhållande till församlingen ej iakttagit sådan varsamhet, som uti 24 kapitlet 23 § Kyrkolagen funnes anbefald. Deröfver anförde Kyrkoherden besvär i Kongl. Svea Hofrätt, som efter det jag yrkat ansvar å Kyrkoherden för de smädliga utlåtelse, som förekommo i besvärsskriften, meddelade *utslag den 14 Oktober 1879* och yttrade, att Kongl. Hofrätten ej funne skäl att göra ändring uti Domkapitlets utslag; men som Kyrkoherden uti sina till Kongl. Hofrätten ingifna skrifter förolämpat Justitie-ombudsmannen med smädliga yttranden, blef han, jemlikt 16 kapitlet 9 § Strafflagen, fäld att derför böta femtio kronor.

Uti en den 10 September 1878 till mig ingifven skrift har Polisbetjenten C. J. Ståhl i Vestanfors fört klagan, utom i andra afseenden, som till någon min åtgärd icke ansetts föranleda, deröfver, att Domhafvanden i Vestmanlands norra domsaga, som förrättat 1877 års hösteting med Gamla Norbergs bergslags härad, icke inom behörig tid tillhandahållit klaganden de expeditioner från samma ting, som af denne bort lösas, utan hade klaganden, för att utfå dessa handlingar, nödgats företaga trenne särskilda resor till länsmannen i orten äfvensom en till

Domhafvandens hemvist och först i medlet af April månad 1878 hos en fjerdingsman, till hvilken Domhafvanden låtit sända expeditionerna, fått utlösa desamma; samt att bemålde Domhafvande vid tiden för klagoskriftens ingifvande ännu icke hållit protokollen i fyra af klaganden vid 1878 års vårting med nämnda tingslag anhängiggjorda mål för lösen tillgängliga; och yrkade klaganden att Domhafvanden för de tjenstefel, till hvilka han enligt klagandens förmenande sålunda gjort sig skyldig, måtte ställas under laga åtal.

I det yttrande Domhafvanden efter erhållen del af klagoskriften afgaf, anfördes i hithörande delar hufvudsakligen, att sedan Domhafvanden år 1876 bosatt sig inom Karbennings socken och ofvan omnämnda härad, de expeditioner, som tillhörde parter eller rättssökande boende inom nämnda socken och icke vid tingets afslutande genast utlöstes, hållits vederbörande tillhanda i Domhafvandens bostad, der likaledes expeditionerna varit att tillgå för sakegare, som bott inom andra socknar, då de eller deras ombud derom gjort framställning, men att någon gång inträffat, att en eller annan tingsexpedition, som bort aflemnas till länsmannen inom häradet, i följd af misstag eller förbiseende kommit att läggas bland dem, som Domhafvanden sjelf skolat behålla, utan att ett sådant förhållande blifvit uppmärksammat, förr än begäran framstälts att få utlösa en dylik expedition, eller handlingarna efter någon tids förlopp skolat förtecknas och för indrivande af lösen afsändas till vederbörande kronofogde.

Hvad nu anginge de af klaganden omnämnda expeditioner, så hade en af dem från 1877 års hösteting och tre sådana från 1878 års vintering i de mål klaganden måste anses hafva i sin skrift åsyftat, af ofvan uppgifna anledning råkat att kvarligga bland de handlingar, Domhafvanden haft hos sig i förvar, men den förstnämnda expeditionen, sedan den efterfrågats af fadren till den person, som kärat i målet och för hvilken klaganden varit ombud, hade af Domhafvanden afsändts med posten till en fjerdingsman för att vederbörande tillställas. Att ifrågasvarande expedition skulle varit af klaganden efterfrågad hos länsmannen i orten eller genom budskickning hos Domhafvanden, vore ett förhållande, hvarom denne icke egde någon kännedom; hvarförutan Domhafvanden slutligen tillade, att de tre sist omnämnda expeditionerna från 1878 års vinterting aldrig blifvit hos honom efterfrågade.

Med den förklaring, Domhafvanden i ämnet sålunda afgaf, ansåg jag mig emellertid ej kunna åtnöjas, utan uppdrog i skrifvelse den 6 November 1878 åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att ställa Domhafvanden under laga åtal. Uti denna skrifvelse yttrades, att uti 15 §

af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855 föreskrefves, det domhafvanden å landet skulle, innan han från tingsstaden afreste, till kronobetjent eller annan inom häradet boende person till utlösen aflenna alla outtagna expeditioner och handlingar samt derom ej mindre meddela underrättelse åt den tillstädesvarande menigheten utan äfven utfärda anslag å Rättens dörr. Då nu, såvidt visadt vore, Domhafvanden icke i den ordning nämnda lagrum bestämde, låtit för allmänheten tillkännagifva, att de vid sluttinget utlösta expeditionerna skulle på ofvan uppgifna sätt i Domhafvandens bostad hållas vederbörande tillhanda, vore detta förfaringssätt, hvarigenom de af Domhafvanden erkända misstag endast blifvit möjliga, i och för sig olagligt; och då Domhafvanden vidgått, att det varit i följd af dylikt misstag, som klaganden icke i rätt tid och ordning undfått de honom tillhöriga expeditionerna, trodde jag mig ej böra lemna Domhafvandens anmärkta förfarande obeifradt, utan anmodade Advokatfiskals-embetet, att å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet samt derjemte efter befogenhet understödja det ersättningsanspråk, klaganden i saken hörd framstälde.

På detta åtal meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 7 Juli 1879* och yttrade, att som Domhafvanden lemnat obestriddt, att expeditionerna uti ifrågavarande fyra mål, hvilka handlagts å sista rättegångsdagen af tingen, bort hållas Ståhl tillhanda, samt Domhafvanden ej visat, att sådant skett inom den tid och i den ordning, som stadgas i 14 och 15 §§ af Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855; alltså funne Kongl. Hofrätten lagligt, i förmåga af 19 § i samma Kongl. Förordning, jemförd med 24 kapitlet 5 § Rättegångsbalken, sådan den lyder i Kongl. Förordningen den 18 April 1849, döma Domhafvanden att böta tjugufem daler silfvermynt med tolf kronor 50 öre för hvarje expedition eller tillhopa femtio kronor, af hvilka böter, enär Ståhl icke i flera än ett af målen varit målsegare och icke, såvidt handlingarna utvisade, i de öfriga fått målsegarerätt på sig öfverläten, fyra kronor 17 öre skulle tillfalla Ståhl och återstående fyratiofem kronor 83 öre gå till kronan; men då Ståhl ej mot Domhafvandens bestridande styrkt, att han för erhållande af expeditionerna fått vidkännas några obehöriga utgifter eller genom dröjsmålet med deras tillhandahållande lidit skada, blefve Ståhls ersättningsanspråk ogilladt.

Skräddaren C. O. Fredriksson hade uti en till mig ingifven skrift anmält, att han, som jemte skräddare-yrket drefve handel i öppen bod

med färdiggjorda manskläder, understundom till biträde vid bokföring och räkningars utskrifvande användt en person vid namn Emil Rudolf Carlsson; att Fredriksson den 9 September 1878 saknat i sin butik en ny frack, värd 65 kronor, och derom påföljande dag gjort anmälan å Clara församlings polisvaktkontor; att den 11 i nämnda månad bemålde Carlsson »på skälig anledning och skarpa misstankar» att hafva stulit förenämnde frack blifvit till sagda vaktkontor inkallad och der erkänt, att han ur Fredrikssons butik olofligen tillgripit fracken, den han pantsatt hos uppgifven person; att vid samma tillfälle blifvit upptäckt, att Carlsson innanför sin öfverrock hade trenne vestar, dem han erkände sig nyss förut hafva stulit i Fredrikssons butik; att Carlsson då på Fredrikssons angivelse och sin egen bekännelse blifvit häktad men sedermera utan Fredrikssons medgifvande på fri fot stäld och, såsom Fredriksson förmodade, af sina släktingar skickad utur riket; att Fredriksson dels å detektiva polisvaktkontoret, dels i poliskammaren begärt upplysning om anledningen dertill, att en å bar gerning gripen tjuv lemnats fri, sedan han en gång var häktad, men att Fredriksson på ett brutalt sätt blifvit afvisad med yttranden sådana som: »hvad vill ni med uslingen?» »ni har ingen nytta af att fullfölja angifvelsen», »gå er väg, eljest blir ni utkastad»; och som skada och förlust tillskyndats Fredriksson genom detta polismyndighetens tillvägagående, på samma gång rättsmedvetandet kränktes, yrkade Fredriksson dels ansvar å polismästaren, polisintendenten, deras ställföreträdare och chefen för detektiva polisafdelningen, dels att nu uppräknade personer eller den af dem, som dertill kunde kännas skyldig, måtte åläggas ersätta Fredriksson all den skada och förlust, som honom tillskyndats »genom ofvan åtalade tillgrepp»; hvarjemte Fredriksson slutligen tillade, att han ytterligare gjort anmälan om stölder af kläder ur hans butik, för hvilka stölder Carlsson likaledes misstänktes.

Sedan jag anmodat Öfverståthållare-embetet för polisärenden att öfver ofvan intagna skrift infordra vederbörandes yttrande, så emottog jag en skrift, undertecknad af Polisintenden R. såsom vid ifrågavarande tid tillförordnad polismästare, vice Härads höfdingen B., samtidigt tillförordnad polisintendent, äfvensom af chefen för polisens detektiva afdelning.

I denna skrift förmäldes, hurusom fredagen den 13 September 1878, då vice Härads höfdingen B. fört ordet i Poliskammaren och Stadsfiskalen C. varit tillstädes såsom åklagare, sedan polisrapporten om ifrågakomna stöld ingifvits och samtidigt häktade Carlsson införts, denne under synbar ånger öfver sin brottsliga gerning vidhållit, att han föröfvat

det olofliga tillgrepp, hvarom fråga vore, dertill förledd af sin sedan någon tid nödställda belägenhet, men bönfallit samtidigt att målseghanden och åklagaren måtte om möjligt nedlägga deras talan emot honom, enär han hade förhoppning att genom anhöriges bemedling kunna sättas i tillfälle att få begifva sig till Amerika och der söka sig ärlig utkomst. Då den tilltalade derjemte uttryckt sin förmodan, att målseghanden skulle vara villig att för sin del nedlägga talan i ärendet, hade det beslutits, att ärendet skulle till derpå följande dag få anstå, och att målseghanden innan dess skulle tillfrågas, om han hade något yrkande emot Carlsson att framställa. Vid påföljande sammanträde, då Polisintendenten R. såsom ordförande i Poliskammaren behandlade samma ärende, rapporterades, att målseghanden för en poliskonstapel, som beordrats att derom tillspörja honom, förklarar sig dånera afstå från ansvars- och ersättningstalan emot Carlsson, hvarefter och då Stadsfiskalen C. hemstälde, att Öfverståthållare-embetet ville låta saken tills vidare bero på anmälan, beslutits, att ärendet skulle få på framtida anmälan af åklagaren bero, dervid Carlsson allvarligen uppmanats att genomföra sitt uppsåt att återgå till en ärlig vandel samt gjorts uppmärksam derpå, att han vid första återfall i brott skulle ställas till ansvar jemväl för nu ifrågakomna olofliga tillgrepp.

I sammanhang härmed fäste förklarandena uppmärksamheten på den omständighet, att det sedan lång tid tillbaka hos Öfverståthållare-embetet varit plägsed att, när en person, hvilken tycktes hafva råkat in på brottets bana mera af lättsinne eller nöd än af verklig ond vilja och böjelse, första gången angifvits för brott, af ej gröfre beskaffenhet än Carlssons, samt detta ärligen erkänt och synbarligen ångrat, samt då utsigt förvarit, att personen i fråga skulle, derest han ej genast med lagens hela stränghet brännmärktes, kunna komma att återgå till en ärlig medborgares ställning och sålunda återskänkas åt samhället, Öfverståthållare-embetet utan att genast remittera målet till vederbörlig domstol lätit saken, i likhet med hvad i föreliggande fall förekommit, få bero på framtida anmälan.

Vidare anförde förklarandena, att några dagar efter ofvanberörda tilldragelse vid ett tillfälle, då vice Häradshöfding B. varit ordförande i Poliskammaren, Fredriksson der instält sig, hvarvid han, som varit af starka drycker synbarligen öfverlastad, i ohöfviska ordalag till B. stält den frågan, »med hvilken rättighet polisen vågat gifva fri en person, den han angifvit vara tjuv?» Sedan B., efter något sansspråk med Fredriksson, lyckats göra för honom någorlunda begripligt, att detta skett på grund deraf, att Fredriksson själf nedlagt sin talan emot Carlsson,

hade Fredriksson ånyo utfarit i ohöfviska ordalag och då blifvit af B. uppmanad att ur Poliskammaren sig aflägsna för att ej störa der pågående förhandlingar samt tillsagd, att han, om han så för godt funne, egde att skriftligen ånyo anmäla sin klagan. Fredriksson hade visserligen kort derefter aflägsnat sig, men innan dess väckt förargelse genom att hånfullt sätta på sig hatt midt framför ordförandens plats.

Någon ny angifvelse mot Carlsson hade icke — fortforo förklarandena — på sätt Fredriksson i sin klagoskrift uppgifvit, blifvit till Öfverståthållare-embetet eller någon dess underordnade ingifven, hvarjemte förklarandena ville upplysa, att det vore att förmoda, det Carlsson genom anhöriges hjälp redan lemnat Sverige.

Med anledning af hvad de sålunda berättat och förklarat, hemstälde förklarandena, att Fredrikssons klagoskrift icke måtte till någon åtgärd föranleda, hvarförutan chefen för detektiva polisafdelningen, Stadsfiskalen C. tillade, att ehuru Skraddaren Fredriksson icke föreskrifvit något vilkor för nedläggande af sin talan emot Carlsson, Stadsfiskalen likväl, sedan Fredriksson i sin klagoskrift fordrat ersättning för sin lidna förlust, dragit försorg om att den stulna och pantsatta fracken blifvit utlöst och Fredriksson utan ersättning tillstald.

Efter erhållen del af denna förklaring inkom Fredriksson med påminnelser, i hvilka han, bland annat, bestämdt förnekade, det han ej yrkat ansvar på Carlsson, och att han ett sådant yrkande återkallat, och, utan att erkänna det han återfått de stulna sakerna, fortsatte sitt påstående om åtals anställande och om ersättning för den förlust honom tillskyndats i följd af vederbörandes försumlighet.

Genom hvad i detta ärende sålunda förekommit, vore det ostridigt, att Fredriksson hos polismyndigheten anmält stölden af en frack, värd 65 kronor, och angifvit Carlsson såsom misstänkt för denna stöld; att denne, när han sedermera anträffades och togs i förhör å detektiva polisafdelningens kontor, erkände stölden af fracken samt jemväl af tre vestar, värderade till tolf kronor, dem han vid ett senare tillfälle oloffligen tillagnat sig i Fredrikssons salubod; att Carlsson då blifvit häktad och sedan vid inställelsen i Poliskammaren vidhållit sin bekännelse, såsom det hette under synbar ånger öfver sin brottsliga gerning, den han föröfvat förledd af sin sedan någon tid nödställda belägenhet, och samtidigt bönfallit, att målseganden och åklagaren måtte nedlägga sin talan emot honom, när han hade förhoppning att genom anhörigas bemedling kunna sättas i tillfälle att begifva sig till Amerika för att der söka sig ärlig utkomst; att Poliskammaren då låtit ärendet anstå till påföljande dag, sedan dels en poliskonstapel, som varit skickad att i berörda afseende

tillspörja Fredriksson, rapporterat, att Fredriksson förklarar sig dåmera afstå från ansvars- och ersättningstalan emot Carlsson, dels ock Stadsfiskalen C. hemstält, att Öfverståthållare-embetet måtte låta saken tills vidare bero på anmälan; så hade Öfverståthållare-embetet, der Polisintendenten R. fört ordet, beslutit, att ärendet skulle få på framtida anmälan af åklagaren bero, dervid Carlsson allvarligen uppmanats, att genomföra sitt uppsåt att återgå till en ärlig vandel samt gjorts uppmärksam derpå, att han vid första återfall i brott skulle ställas till ansvar jemväl för nu ifrågakomna olofliga tillgrepp.

Nu stadgade emellertid 3 mom. af 19 § i Kongl. Förordningen om nya strafflagens antagande och hvad i afseende derå iakttagas skall, den 16 Februari 1864:

»Allmän åklagare vare pligtig utföra åtal å brott, som hos honom af målseghanden angifves, der brottet ej är sådant, att det endast af målseghanden åtalas må, efter ty i lag stadgadt finnes»; — hvilken inskränkning ej egde rum i fråga om tjufnadsbrott — och, enligt Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för Polismästaren i Stockholm den 20 Maj 1868 § 4 mom. 3, åläge det »Polismästaren att efter tagen kännedom af de rapporter ifrån polistjenstemännen, som dagligen afgifvas, äfvensom af de klagoskrifter eller angifvelser, som från enskilde kunna inkomma, efter målens beskaffenhet till handläggning vid vederbörlig domstol eller till pröfning af polisdomaren *skyndsamlingen hänskjuta* de mål, hvilka innefatta angivelse för brott eller för öfverträdelse af polisförfattningarna och vitesförbud, derest icke sig visar, att angifvelsen härflutit från missförstånd, eller ock förseelsen är af ringa beskaffenhet och enskild person derigenom icke blifvit förnärad, i hvilket fall Polismästaren, om han dertill finner skäl, må låta angifvelsen förfalla eller bero vid lämplig varning».

Jemfördes nu ofvanbeskrifna sakförhållanden med dessa lagbud, så visade sig, att här vore fråga om angivelse af enskild person hos allmänna åklagaren rörande ett brott, som hörde under allmänt åtal; att här vore fråga om ett brott, som skulle medföra straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende, icke om en »förseelse af ringa beskaffenhet»; att här något missförstånd icke kunde hafva egt rum, enär den brottslige erkänt sitt brott. Här funnes alltså icke något skäl att tveka, huruvida målet skulle till domstol hänskjutas eller icke, och ej heller något skäl att dermed uppskjuta, ty den brottslige hade bekänt och vidare bevisning behöfde ej anskaffas. Mig syntes alltså, att Öfverståthållare-embetets ofvan anförda beslut saknade stöd af lag, och att Polisintendenten R., som beslutet meddelat, borde dertför ställas till ansvar.

Den plägsed, på hvilken förklarandena beropade sig såsom från längre tid tillbaka vedertagen hos Öfverståhållare-embetet för polisärenden, att för hvarjehanda orsaker undanskjuta verkställighet af lagens tydliga bud, syntes mig, sådan han af förklarandena beskrefs, vara af betänklig art och kunna ej allenast gifva anledning till godtycke, våld och mannamån, utan äfven, tillämpad såsom i förevarande fall, medföra våda för rätts-säkerheten. Att en person ej mer i ynglingaåldern, som, om ock ej af ond vilja eller böjelse, dock af lättsinne — ty verklig nöd kunde knappast hafva varit för handen, då mannen egde anhörige, som enligt hans egen uppgift voro villige att för honom göra större uppoffringar än den hans tarfliga försörjning skulle fordrat — begått stölder af gods värdt ända till 77 kronor och det på särskilda tider och från en person, hos hvilken han arbetade, finge gå fullkomligt fri från straff, för det han bekant sitt brott, visat synbar ånger och, efter hvad det ville synas, icke minst för det hans anhörige genom att bekosta hans resa till Amerika skulle lemna honom utsigt till att kunna komma att återgå till en ärlig medborgares ställning och sålunda återskänkas åt samhället, under det att så många andra brottslingar, ännu i ungdomsåren, som likaledes bekant sina brott och visat synbar ånger, men icke egt slikt stöd af anhörige och vänner, för olofligt tillgrepp af egendom till vida ringare värde skickades till domstolen och fängelset, kunde hvarken lag eller rätts-känsla tillstådja.

I skrifvelse den 4 November 1878 uppdrog jag åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen tilltala Polisintendenten R. och, för hvad jag lagt honom till last, påyrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet, äfvensom efter befogenhet understödja det ersättnings-anspråk, Fredriksson i saken hörd kunde framställa.

Kongl. Hofrätten har i målet meddelat *utslag den 11 Mars 1879* af innehåll, att emedan uti ifrågakomna mål, der Carlsson var häktad för brott, som hörde under allmänt åtal, det jemlikt 4 § 3 mom. i Kongl. Instruksjonen för Polismästaren i Stockholm den 20 Maj 1868, jemfördt med 19 § 1 mom. i Kongl. Förordningen den 16 Februari 1864 om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall, ålegat Polisintendenten R., såsom vid tillfället tjenstgörande Polismästare, att efter slutad undersökning rörande brottet, som af Carlsson erkänts, ofördröjligen hänskjuta målet till handläggning vid vederbörlig domstol; ty och som Polisintendenten R. med åsidosättande häraf förordnat, att målet finge på vidare anmälan af åklagaren bero och låtit ur häktet lös-gifva Carlsson, samt det af Polisintendenten uppgifna förhållande att målseganden skulle afstått från talan mot Carlsson så mycket mindre

kunde lända Polisintendenten till ursäkt, som berörda uppgift icke kunde mot målsegandens bestridande anses vara styrkt; alltså, och jemväl utan afseende å hvad Polisintendenten i öfrigt anfört, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist jemlikt 25 kapitlet 17 § Strafflagen döma Polisintendenten att, för hvad han sålunda i embetets utöfning felat, böta tjugufem kronor, samt att ersätta Fredriksson de honom i och för ifrågavarande åtal förorsakade kostnader med tjugufem kronor.

Till följd af anmärkning under fångförteckningarnas granskning hade jag infordrat Poliskammarens i Göteborg den 4 Oktober 1878 meddelade utslag, hvarigenom sjömannen Emanuel Strömberg från Ljungs socken Inlands Fräkne härad — för det han emot sanna förhållandet falskeligen uppgifvit och hos Poliskammaren låtit anmäla, att båtkarlen Johan Petter Christiansson, som blifvit af matrosen Edvin Lindblad misshandlad, till följd af denna misshandel ljutit döden, hvilket ovedersägligen emot Lindblad, som varit för nämnda misshandel hos Poliskammaren angifven, innefattat en besvärande omständighet, den der jemväl haft till följd, att Lindblad blifvit i häkte inmanad och derstädes kvarhållits under flera dagar, eller intill dess sanningen vardt uppdagad — blifvit af Poliskammaren, med tillämpning af 2, 3 och 4 §§ i 16 kapitlet Strafflagen, dömd att, för hvad han sålunda antagligen af obetänksamhet låtit komma sig till last, plikta femtio kronor eller att vid bristande tillgång till böter i stället undergå åtta dagars fängelse vid vatten och bröd, hvilken sist nämnda bestraffning Strömberg, enligt hvad fångförteckningen vitsordade, i Göteborgs länshäkte undergått; och hade jag af den skrifvelse, med hvilken ofvan omförmälda utslag till mig insändes, inhemtat, att Polismästaren L. vid utslagets meddelande i Poliskammaren fört ordet.

Då den förbrytelse, för hvilken Strömberg blifvit af Poliskammaren dömd, utan tvifvel vore att hänföra till lagbrott, hvarföre ock vid straffets bestämmande allmänna lagens stadganden i 16 kapitlet Strafflagen blifvit åberopade, och Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om förbättrad polisnrättning i staden Göteborg den 19 Augusti 1807 i 4 kapitlet 3 § innehölle, att med egentligen så kallade lagbrott Poliskammaren ej egde taga någon hufvudsaklig befattning, hade Polismästaren genom berörda domslut, i min tanke, gjort sig skyldig till öfverträdelse af nyss anförda lagstadgande; och som för rättstillståndet i landet det vore af synnerlig vigt, att polismyndigheten ej grepe domaremagten i embetet och toge befattning, med hvad under denna magt hörde, uppdrog jag i skrifvelse den 18 December 1878 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Göta Hofrätt

att inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Polismästaren för hvad honom i berörda afseende till last läge och å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

På det åtal Advokatfiskalsembetet i anledning deraf anställde, meddelade Kongl. Hofrätten *utslag den 13 Juni 1879* af innehåll, att enär ifrågasatta, mot Strömberg vid Poliskammaren anhängiggjorda mål varit af den beskaffenhet, att, vid jemförelse af de i Kongl. Förordningen den 19 Augusti 1807 meddelade bestämmelser rörande omfånget af den Poliskammaren tillagda domsrätt, det icke kunde anses hafva tillkommit Poliskammaren att samma mål hufvudsakligen afgöra, pröfvade Kongl. Hofrätten rättvist döma Polismästaren, hvilken vore för Poliskammarens utslag den 4 Oktober 1878 ansvarig, att för åtalade origtiga förfarandet, jemlikt 25 kapitlet 17 § 1 momentet Strafflagen, böta tjugufem kronor till kronan.

Kyrkoherden i nedannämnda församling inom Upsala erkestift, Kontraktsprosten G., hade uti en till mig ingifven skrift anmält, att sedan laga af- och tillträdes-syn å komministersbostället i nämnda församling den 29 Augusti 1878 blifvit förrättad, så hade Kyrkoherden, till syneförrättaren, som var tillförordnad Domhafvande i Norra Upplands domsaga, erlagt det belopp, denne äskat såsom rese- och traktaments-ersättning, och hvarå han lemnat ett så lydande qvitto: »Af Herr Prosten G. har jag denna dag fått emottaga 56 kronor 35 öre, utgörande mig tillkommande rese- och traktaments-ersättning för förrättad laga af- och tillträdes-syn å Öster Löfsta församlings komministersboställe. Öster Löfsta prestgård den 29 Augusti 1878»; anmärkande härvid Prosten G., att för syner å komministersboställen någon ersättning ej plägade betalas till domaren, men att, enär Domhafvanden förklarar sig till ersättning berättigad, såsom särskildt förordnad att hålla ifrågavarande syn, Prosten förmodat, att Domhafvanden kunde styrka sin goda rätt och derföre utbetalt det fordrade beloppet; men för att komma till full visshet i saken, hade Prosten sedermera ansett sig böra hos mig anmäla saken för den åtgärd, hvartill den kunde föranleda.

Efter det denna skrift blifvit meddelad den tillförordnade Domhafvanden, anförde han i afgifvet skriftligt yttrande, att det lagstadgande, hvarpå Prosten G. grundat sitt uttalade tvifvelsmål om rättmätigheten af Domhafvandens förfarande att för ifrågavarande laga af- och tillträdes-husesyn fordra och uttaga rese- och traktaments-ersättning, antagligen icke kunde vara något annat än Kongl. Resolutionen och Förklaringen på presterskapets besvär den 13 Januari 1757 § 8, hvilken innehöлле,

bland annat, att, i betraktande af kapellanernas knappa lön och utkomst, de, som förrättade husesyner på kapellansbord, icke skulle vara mera berättigade till arvode än de, som synade militärboställen, hvilka likmätigt Husesynsordningen den 15 September 1752 därför alls ingen vedergällning finge begära eller emottaga. Detta sistnämnda förbud hade dock endast afsett ordinarie domare och auditör, men ej extra domare eller för tillfället förordnad auditör, hvilka begge såväl efter förr berörda husesynsordning varit som ock enligt nu gällande stadganden uti Kongl. Kungörelsen den 11 December 1863 fortfarande vore berättigade att för syneförrättningen å militieboställen åtnjuta rese- och traktaments-ersättningar af militieboställskassan. Praxis i fråga om extra domares ersättning för husesyner å komministerns boställen hade också alltid varit att påföra vederbörande församlings kyrkokassa denna kostnad; och då grunden för ordinarie domarens skyldighet att hålla dylika syner ej blifvit härledd utur domarens egen embetsmannaställning, utan derifrån, att kapellanernas knappa löner ansetts ej böra med en så beskaffad utgift betungas, hade Domhafvanden ej kunnat annat förstå, än att nyssnämnda praxis, som med respekterande af den angifna laggrunden lagt synekostnaden uppå kyrkokassan, måste anses ej mindre vara i sig sjelf följdriktig än äfven stå i analogi med hvad som i liknande fall rörande ersättning till extra domare och för tillfället förordnad auditör för syner å militieboställen städse varit och ännu vore gällande. Slutligen uttalade Domhafvanden den förmodan, att något särskildt lagstadgande lika litet som någon allmängiltig rättsgrund kunde åberopas till stöd för den uppfattningen, att en extra domare skulle i något fall vara pliktig att i och för en honom anförtrodd *tillfällig domareförrättning* vidkännas ekonomiska uppoffringar, såsom ju blefve förhållandet, om han ej vore berättigad att åtnjuta rese- och traktaments-ersättning.

För att visa, det Domhafvanden vid det tillfälle, hvarom fråga vore, tjenstgjort såsom extra domare och ej såsom tillförordnad Domhafvande, bifogade han en bestyrkt afskrift af Kongl. Hofrättens för honom utfärdade förordnande att hålla ofta omförmälda husesyn. På grund af hvad sålunda blifvit andraget, hemstälde Domhafvanden, att jag måtte lemna Prosten G:s anmälan utan afseende.

Nyss åberopade förordnande innehöll, i hvad hit hörde, att Kongl. Hofrätten, med anledning af tjenstförrättande Domhafvandens ansökan och i anseende till hans hinder af uppgifna embetsgöromål och behof af ledighet för enskilda angelägenheteres vårdande, förordnade Förklaranden ej mindre att från och med den 22 till och med den 28 Juli 1878 förvalta domare-embetet, än äfven att i laga ordning förrätta af- och tillträdes-

syner, hvilka blifvit utsatta att hållas särskilda dagar under Augusti månad samma år och bland dem dylik syn å Öster Löfsta sockens komministersboställe.

Då jag ansåg mig ej kunna åtnöjas med denna förklaring, uppdrog jag i skrifvelse den 24 Mars 1878 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att för hvad sålunda blifvit mot Förklaranden såsom tillförordnad Domhafvande och syneförrättare angifvet ställa honom under laga åtal och yttrade i berörda skrifvelse hufvudsakligen, att det nog egde sin rigtighet, att Prosten G:s uttalade tvifvelsmål om rättmätigheten af Domhafvandens förfarande att fordra och uttaga rese- och traktamentsersättning för meranämnda syneförrättning grundade sig på Kongl. Resolutionen uppå presterskapets besvär den 12 Januari 1757 § 8. Der stadgades nemligen i sista mom.: »Och anser Kongl. Maj:t äfven för skäligt, i betraktande af Capellanernas knappa lön och utkomst, det de, som förrätta husesyn på kappellansbord, icke äro mera berättigade till arvode derföre, än de, som syna militärboställen, hvilka, likmätigt Husesynsordningen den 15 September 1752, derföre alls ingen vedergällning få begära eller emottaga; de orter dock undantagna, hvaräst någre särskilte stadfäste föreningar härutinnan kunna varda ingångne, hvilka efter öfverenskommelse, så hädanefter som hittills, böra orubbade förblifva»; och enär icke visadt blifvit, att i den ort, hvarom fråga vore, någon sådan förening som nyss nämndes egde rum, tycktes Prosten G. i den anförda paragrafen ur 1757 års resolution hafva god grund för sitt framställda påstående.

Häremot har Domhafvanden nu gjort den invändning, att berörda stadgande endast afsett ordinarie domare och auditör, men ej extra domare eller för tillfället förordnad auditör, hvilka begge såväl enligt ofvan åberopade Husesynsordning som enligt Kongl. Kungörelsen den 11 December 1863 skulle vara berättigade att för syneförrättningar å militieboställen åtnjuta rese- och traktaments-ersättningar af militieboställskassan; men dervid anmärkte jag först och främst, att 1757 års resolution i den anförda paragrafen omnämnde hvarken ordinarie eller extra domare utan endast »dem som förrätta syn på kapellansbord», och att jag i 1752 års Husesynsordning ej funnit något stadgande, som tillade extra domare och för tillfället förordnad auditör rätt till ersättning för ifrågavarande slag af förrättningar, hvaremot ett sådant stadgande, som Domhafvanden åberopat, verkligen förekomme i 1863 års nådiga Kungörelse. Vidare erinrade jag, att här vore fråga om syn å kapellansboställe, icke å militieboställe, och att den i 1757 års resolution endast liknelsevis gjorda sammanställningen af syn å kapellansbord och syn å militärboställe icke berättigade till antagandet af den slutföljd, att hvad

sedermera uteslutande i fråga om syn å sistnämnda slags boställen blifvit stadgadt skulle ega tillämpning å förstnämnda slag af boställen; alltså måste enligt min tanke föreskriften i 1757 års resolution, att de som förrättade syn å kapellansbord, ehvad det vore ständig eller extra domare, därför alls ingen vedergällning finge begära eller emottaga, lända till ofelbar efterrättelse, intill dess denna föreskrift blifvit upphäfvnen eller förändrad. Vore denna min uppfattning riktig, så vore den praxis, Domhafvanden omförmälde, men som för öfrigt ej vore mig bekant, att för syner å kapellansbord, när de förrättades af extra domare, ersättning för dessas rese- och traktaments-kostnad toges ur kyrkokassan — huru analog den än kunde vara med hvad numera, enligt lagens föreskrift, skedde, när extra domare eller för tillfället förordnad auditör hölle syn å militieboställen och därför åtnjöte ersättning ur militieboställskassan — helt enkelt en olaglighet, som någon gång kunde hafva egt rum, till följd af samma felslut i fråga om betydelsen af militära boställens omnämmande i den paragraf af 1757 års resolution, som handlade om syn å kapellansbord, hvartill Domhafvanden i detta fall gjort sig skyldig, och i brist på angivelse undgått att blifva beifrad; men icke tjänade en sådan praxis att rättfärdiga Domhafvandens förfarande, hvarom nu vore fråga. Slutligen uttryckte Domhafvanden den förmodan, att icke något särskildt lagstadgande lika litet som någon allmängiltig rättsgrund skulle kunna åberopas till stöd för den uppfattningen, att en extra domare i något fall vore pliktig att i och för en honom anförtrodd tillfällig domarebefattning vidkännas ekonomiska uppoffringar, såsom förhållandet skulle blifva, om han ej vore berättigad att åtnjuta rese- och traktaments-ersättning. Men något sådant lagstadgande eller någon sådan rättsgrund hade ej behöft eftersökas, ty det vore icke yrkadt, att Domhafvanden skulle vidkännas någon ekonomisk uppoffring, det vore endast påstådt, att hvarken tillträdande Kommistern ej heller Öster Löfsta församlings kyrkokassa kunde lagligen förpligtas att vidkännas ifrågavarande rese- och traktaments-ersättning. Och om saken skulle betraktas ur billighetens synpunkt, såsom Domhafvanden med sin slutanmärkning tycktes åsyfta, kunde det väl ifrågasättas, huruvida det vore i sin ordning, att för en förrättning, hvilken enligt hvad obestriddt vore, den ständige domaren varit skyldig att fullgöra utan ersättning, kapellanen »med sin knappa lön och utkomst» eller kyrkokassan, som onekligen vore för andra ändamål tillkommen, skulle förpligtas att betala ersättning till en extra domare derföre, att den ständige domaren utsatt förrättningen på en tid, då han för enskilda angelägenheter vårdande njöte tjenstledighet och en extra domare skötte embetet.

Det vore, tillade jag slutligen, på nu anförda grunder jag ansåge Domhafvanden hafva olagligen förfarit, då han begärt och emottagit vederläggning för ifrågavarande syneförrättning, och anmodade jag derföre Advokatfiskalsembetet att å Domhafvanden yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet samt förpligtande att återställa hvad han olagligen uppburit med laga ränta å medlen för den tid, han dem innehaft.

Kongl. Hofrätten meddelade sedermera *utslag den 26 Juni 1879* af innehåll, att som tillförordnade Domhafvanden icke, emot stadgandet i ofvan åberopade 8 § af Kongl. Resolutionen den 12 Januari 1757, varit lagligen berättigad att för ifrågavarande af honom verkställda syneförrättning uppbära rese- och traktamentsersättning; alltså och i förmåga af 25 kapitlet 17 och 22 §§ Strafflagen blefve han för hvad honom sålunda i åtalade hänseendet till last kommit fäld att böta tjugu kronor, äfvensom han förpligtades att till Kontraktsprosten G. för kyrkokassans räkning återgälda fentiosex kronor 35 öre jemte fem procent ränta derå från den 29 Augusti 1878, då medlen af Domhafvanden uppburits, till dess återbäring skedde.

Öfver detta utslag har tillförordnade Domhafvanden anført underdåniga besvär; och har Kongl. Maj:t i nådigt *utslag den 5 December 1879* förklarar: att som Domhafvanden genom åtalade förfarandet att uppbära ersättning för ifrågavarande, enligt särskildt förordnande, af honom för rättade syn, icke gjort sig skyldig till sådan värdslöshet, försunnelse, oförstånd och oskicklighet i embetet, att ansvar derå följa borde; funne Kongl. Maj:t skäligt i så mätto ändra Hofrättens utslag, att Domhafvanden från de honom derigenom ådömda böter befriades.

Grosshandlanden C. hade för inkassering öfverlätit på vice Häradshöfdingen S. två å Glasmästaren M. i Sundsvall utställda räkningar, på grund af hvilka S. utverkat Konungens Befallningshafvandes i Västernorrlands län utslag den 19 April 1877, som förpligtade M. att utgifva räkningarnas belopp, tvåhundra-aderton kronor jemte fem procent ränta från den 26 Mars samma år samt ersättning för lagsökningskostnaden elfva kronor 25 öre. Detta utslag öfverlemnades för verkställighet till Magistraten i nämnde stad den 5 påföljande Maj, hvadan såväl utmätning som försäljning af det utmäta bort vara verkställda och de influtna medlen för fordringsegaren tillgängliga senast den 16 Juni samma år. Emellertid hade vid M:s den 19 i sistnämnda månad började konkurs hvarken försäljning af det i mät tagna godset egt rum, ej heller, oaktadt tillgångar funnits, ens fullständig utmätning blifvit verkställd,

hvaraf följdén blifvit den, att C:s yrkande om förmånsrätt för nämnda fordran i M:s konkurs underkänts och han i utdelning erhållit, efter afdrag af bevakningskostnaden, tre kronor 99 öre, endast fyratiofyra kronor; och som utmätningssdiariet — enligt vid handlingarna fogadt utdrag derur — icke innehölle annan upplysning, än att det ifrågavarande utslaget blifvit för verkställighet inlemnadt den 5 Maj samt återtaget den 5 Juli 1877, och försummelse i verkställigheten af utslaget sålunda måste anses ligga Magistraten till last, samt denna förthy vara ansvarig för det belopp, hvarför utmätning blifvit sökt, alltså har C. uti en till mig ingifven skrift, med omförmälände af hvad här ofvan blifvit anfördt, yrkat laga åtal å Magistraten samt dennes förpligtande att godtgöra klagandens förut uppgifna fordringsbelopp med ränta och lagsökningskostnad samt för sökt verkställighet å utslaget fyra kronor 50 öre, för utlösta handlingar i målet tretton kronor, för öfriga kostnader i anledning af »hans ansökan» trettiofem kronor, dock med afdrag af de fyratiofyra kronor, han i M:s konkurs uppburit jemte ränta derå.

Öfver detta yrkande lemnade jag Magistraten i Sundsvall tillfälle att sig yttra; och i skrifvelse den 31 sistlidne Mars har Magistraten dels med tillkännagifvande att ifrågavarande utmätningssärende aldrig varit i Magistraten föredraget utan, enligt Kongl. Brevet den 23 September 1871 om förändrad organisation af Rådstufvurätten och Magistraten i Sundsvall, handlagts endast af numera aflidne Borgmästaren samt Stadsexsekutoren, dels och med öfverlemnande af en från bemålde Exsekutor infordrad förklaring i ämnet hemställt, huruvida icke klaganden, för utfående af den rätt honom i saken möjligen kunde tillkomma, borde hänvisas att, på sätt Kongl. Förordningen den 31 Mars 1835 föreskrefve, hänvända sig till Konungens Befallningshafvande i länet, hvilken förmodades ej skola underlåta lemna klaganden laga handräckning, om han dertill funnes berättigad.

Exsekutorens förklaring innehöll hufvudsakligen, att han åberopade handlingarna i målet, som utvisade, att Konungens Befallningshafvandes ifrågavarande utslag, hvaraf S. vid tiden för den begärda utmätningssätgårdén ostridigt varit rätter egare, blifvit af honom återtaget den 5 Juli 1877, utan att någon anmärkning dervid framstälts, hvadan, och då verkställigheten af utslaget dermed jemväl återkallats, S. naturligtvis förlorat all rätt till talan mot den verkställande myndigheten, och det så mycket hellre som S. straxt efter M:s försättande i konkurs förklarar sig vilja återtaga utslaget, ehuru återtagningsbeviset vore dateradt den 5 Juli, hvilket förklarande emellertid föranledt Exsekutoren att inställa

alla åtgärder för utslagets verkställande; och då härtill komme, att den nuvarande egaren af utslaget ej kunde hafva förvärfvat sig detsamma med bättre rätt, än den som tillkommit en föregående egare, ansåg Exsekutoren klagandens skrifvelse böra lennas utan allt afseende.

Bland handlingarna fanns ett skriftligt instrument, utvisande att Exsekutoren den 18 Maj 1877 för ifrågakvarande skuld verkställt utmätning hos klaganden, hvarvid i mät tagits åtskillig lösegendom till ett uppskattadt värde af 251 kronor 50 öre, och att den utmätta egendomen, såsom det hette, »fått tills vidare kvarvara i gäldenärens vård under ansvar för förskingring».

Af hvad sålunda blifvit anfördt och handlingarna i öfrigt innehöllo, framgick såsom ostridigt, att klaganden endast för indrifning af den fordran, han hos M. egde, på S. öfverlätit de å M. utställda räkningar, som legat till grund för Konungens Befallningshafvandes utslag och upptogo ett fordringsbelopp af tvåhundra-aderton kronor, och att S., efter det M. till borgenärer afträdt sina tillgångar, från Exsekutoren återtagit fordringsbevisen och dem återställt till klaganden, hvilken ock blifvit såsom uppgifven fordringsegare i M:s konkurs kallad att sin fordran bevaka; och då dertill kom, att S. i en bland handlingarna befintlig skrift den 7 sistlidne Februari förklarar, att han på klaganden öfverläte den talan, han emot vederbörande kunde ega, på grund af det förelupna dröjsmålet med verkställighet af Konungens Befallningshafvandes merberörda utslag, syntes icke något tvifvel återstå om klagandens behörighet att såsom rätter målsegande angifva saken.

Lika otvifvelaktigt var att, sedan laga verkställighet å Konungens Befallningshafvandes utslag den 19 April 1877 blifvit den 5 derpå följande Maj hos Magistraten i Sundsvall äskad, redovisning för verkställigheten ej varit för sökanden tillgänglig före den 19 Juni samma år, då M:s konkurs tog sin början och den exekutiva myndighetens behörighet att ärendet vidare handlägga upphörde. Nu innehöll *Kongl. Förordningen angående åtskilliga stadganden i afseende på utmätning den 21 Mars 1835* — hvilken nådiga förordning år 1877 ännu lände till efterrättelse — i *mom. 1*: Å landet skall kronofogde inom tre månader från den dag, då dom eller utslag, hvarå utmätningen följa bör, till honom aflemnas, ej allenast hafva fullgjort sin skyldighet medelst utmätning, utan ock, då lösegendom, som bör säljas, är i mät tagen, hafva verkställt försäljningen deraf, samt af försäljningssumman, så långt den förslår, borgenärens fordran betala, derest borgenär om utbekommande af betalningen sig anmäler. *Mom. 2*: I *städerna*, med undantag af Stockholm, åligger det Magistraterna att inom *sex veckor* från det domen eller

utslaget af dem emottages, i afseende på utmätning samt lösörens försäljande och redovisning af köpeskillingen därför, fullgöra hvad i förra mom. är för kronofogde föreskrifvit. — — — *Mom. 4:* Försummar magistrat eller kronofogde något af hvad nu föreskrifvit är, och kan ej visa, att borgenär lemnat anstånd med betalningen, eller att, oakadt vidtagna lagliga åtgärder till utmätning och försäljning samt köpeskilligens indrifvande, sådana hinder dervid mött som af magistraten eller kronofogden ej förekommas kunnat, svare då för det, hvarför utmätning sökt är, och vare Konungens Befallningshafvande skyldig att emot magistraten eller kronofogden lemna borgenären skyndsam handräckning.

Då, såsom redan blifvit anmärkt, redovisningen i det ifrågavarande utmätningsärendet icke egt rum förr än gäldenärens konkurs inträffade och Magistratens befattning med ärendet upphörde, var den nyssnämnda tiden af sex veckor redan öfverskriden med två dagar, och Magistraten borde alltså svara för det, hvarför utmätning var sökt. Magistraten förmlade i sitt här ofvan intagna yttrande, att utmätningsärendet aldrig varit föredraget hos Magistraten utan, enligt Kongl. Brevvet angående förändrad organisation af Rådstufvurätten och Magistraten i Sundsvall den 23 September 1871, handlagts endast af Borgmästaren, som sedan dess affidit, och hemstälde dertill, huruvida icke klaganden borde hänvisas att på sätt 1835 års nådiga Förordning föreskrefve, hänvända sig till Konungens Befallningshafvande i länet för utfående af den rätt, honom i saken möjligen kunde tillkomma. Det var svårt att förstå tankegången i detta uttalande. Innebure det en invändning emot behörigheten af det sätt, hvarpå klaganden anhängiggjort sin talan, så var det nog att erinra, att den föreskrifna skyldigheten för Konungens Befallningshafvande att lemna klaganden handräckning emot Magistraten, ej uteslöt klagandens befogenhet att på den väg, han valt, söka sin rätt. Jag kunde dessutom ej inse, att Magistratens ställning till hufvudfrågan, eller den om betalningsansvaret för Magistratens kvarlevande ledamöter, blefve olika, ehvad frågan pröfvades af Konungens Befallningshafvande eller af Kongl. Hofrätten. Vore åter meningen den, att genom det åberopade Kongl. Brevvet den förändring i 1835 års Kongl. Förordning skett, att nyssberörda ansvar skulle hvila endast på Borgmästaren, och Magistratens öfrige ledamöter derifrån vara befriade, så kunde jag med bifogande af berörda nådiga bref i afskrift, visa, att deri förekom i fråga om utmätningsmål endast den föreskrift, att Borgmästaren hade skyldighet att föra exsekutionsdiariet, hvilket stadgande väl icke kunde innebära befrielse för de öfriga Magistratsledamöterna från deras i lag stadgade ansvarighet för hvad i dylika måls handläggning feladt eller

försummadt blefve. Ej heller borde det i slutet af nådiga brevet in-
tagna stadgande, att i afseende på fördelningen af öfriga till Rådstufvu-
rätten eller Magistraten hörande göromål, Magistraten skulle ega att,
der ej i lag eller särskild författning vore derom stadgadt, meddela nö-
dig föreskrift, kunna åberopas såsom stöd för någon af Magistraten med
anledning af nyss anförda stadgande möjligen vidtagen ordning för exse-
kutiva ärendens behandling, som lade hela ansvaret för dessas behand-
ling på Borgmästaren, enär detta ansvar i 1835 års Förordning var
lagdt på Magistraten och detta ämne alltså ej kunnat blifva föremål för
någon Magistratens lagstiftningsåtgärd.

Den försummelse i förevarande utmätningssärende, som förut blifvit
anmärkt, lade jag således dem bland Magistratens ledamöter till last,
som vid tiden från den 5 Maj till den 16 Juni 1877 voro tjenstgörande
och ännu lefde; och som genom samma försummelse klaganden gått
miste om godtgörelse för sin fordran hos M., hvilken fordran genom en
i rätt tid förrättad utmätning och försäljning af det utmäta godset
skulle kunnat utbekommas, så ansåg jag bemälda Magistratsledamöter,
hvilka icke ens haft att förebära någon af de ursäkter, som i ofvan in-
tagna mom. 4 af 1835 års Kongl. Förordning uppräknades, i kraft af
samma moments innehåll, skyldige att för besagda förlust hålla klagan-
den skadeslös, desto heldre som Magistraten underlätit att tillse, det vid
den verkställda utmätningen, på sätt ske bort och 17 kapitlet 8 § Han-
delsbalken fordrade, det i mät tagna godset blifvit satt i allmänt förvar
eller under utmätningmännens försegling, genom hvilken ofullständighet
i förrättningen det inträffat, att klaganden, såsom han uppgifvit, ej fått
tillgodojuta den förmånsrätt, han för sin i M:s konkurs bevakade for-
dran äskat, och sålunda förlorat äfven denna utväg att undgå den för-
lust, förutnämnda försummelse från Magistratens sida honom tillskyndat.

För hvad sålunda blifvit Magistraten i Sundsvall till last fördt, an-
modade jag i skrifvelse den 15 April 1879 Advokatfiskalsembetet i Kongl.
Svea Hofrätt att inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala Magistratens
ofvan bemälda ledamöter och å dem yrka ej mindre ansvar efter lag
och sakens beskaffenhet än ock förpligtelse att ersätta klaganden den
skada, han i saken hörd, visade sig, hafva genom Magistratsledamöternas
åtalade försummelse lidit.

Efter förutgången skriftväxling har Kongl. Hofrätten *den 25 No-
vember 1879* meddelat utslag af innehåll, att emedan det lagligen ålegat
Magistraten vaka deröfver, att omförmälda utmätning blifvit behörigen
verkställd samt inom föreskrifven tid ombesörja försäljning af dervid ut-
mäta lösören, men Magistraten i de af Advokatfiskalsembetet anmärkta

hänseenden försummat berörda tjenstepligt; alltså och då upplyst vore, att vid ifrågavarande tid Rådmännen D. och af S. varit jemte stadens dåvarande, numera aflidne, Borgmästare i Magistraten tjenstgörande, funne Kongl. Hofrätten, utan afseende å hvad Rådmännen D. och af S. i målet invändt, skäligt att, jemlikt 25 kapitlet 17 § Strafflagen, döma Rådmännen D. och af S. att hvar för sig böta tjugu kronor samt att, hvilkendera gälda gitte, godtgöra Grosshandlanden C. den honom genom åtalade försummelsen tillfogade skada samt i sådant hänseende emot qvitto till C. genast utgifva fordrade tvåhundraåttio-en kronor 75 öre jemte fem procent ränta å tvåhundra-aderton kronor från den 26 Mars 1877, tills betalning skedde, efter afdrag för de genom utdelning i M:s konkurs af C. bekomna fyrtiofyra kronor jemte enahanda ränta å detta belopp från den 5 September 1878, då detsamma af C. emottogs.

Sjökaptenen M. hade uti en till mig ingifven skrift klagat öfver Landshöfdinge-embetets i Vesternorrlands län åtgärd att, såsom det hette, på begäran af Kronofogden A. Dryselius i allmänna kungörelsen för den 24 September 1878 införa efterlysning efter klaganden.

Till utveckling af denna sin klagan androg M. vidare, att sedan han för öfverskridande af sin rätt att såsom fartygsbefälhafvare straffa och dervid föröfvad misshandel å Styrmannen H. blifvit af Rådstufvurätten i Hernösand genom utslag den 5 Augusti 1878 dömd att hållas i fängelse under två månader och att böta ej mindre för missfirmelse tio kronor än äfven för det genom misshandeln H. tillfogade mindre kroppsfel etthundra kronor, så hade klaganden den 19 i sistnämnda månad visserligen afrest från Hernösand till Stockholm i och för affärer samt för att anföra besvär öfver nyssberörda utslag, dock hade flere personer, bland dem klagandens rättegångsombud i Hernösand, egt noggrann kännedom om klagandens adress i Stockholm. Efter att den 3 September hafva inlemnadt sina besvär till Kongl. Hofrätten hade klaganden den 21 i samma månad åter besökt Hernösand samt visat sig å stadens publika ställen och gator utan att afhöra den ringaste efterfrågan eller spaning, men då den person, klaganden sökte i Hernösand, icke anträffats, hade klaganden för angelägna affärers skull måst återvända till Stockholm. På nämnda resa till Hernösand hade klaganden haft i sällskap flera Hernösandsbor, hvilka kände klagandens adress i Stockholm och äfven visste, att han anført besvär öfver Rådstufvurättens utslag. Då klaganden den 27 Oktober åter inträffat i Hernösand, hade han mottagit den obehagliga underrättelsen, att han vore af Landshöfdinge-embetet efterlyst.

Straxt efter ankomsten till staden blef han äfven å allmän gata antastad af en poliskonstapel, som på grund af den förevisade kungörelsen sade sig hafva rätt att arresteras klaganden för undergående af det ådömda straffet. Klaganden hade då framvisat diariibevis, som styrkt, att han i Kongl. Hofrätten anfört besvär öfver Rådstufvurättens utslag, men antingen poliskonstapeln ej insett eller fattat det skydd, sagda dokument gäfvade klaganden emot dylika förnärmelser, eller af hvilken annan orsak det varit, hade klaganden, för undvikande af ytterligare skandal, måst, under protest emot dylikt tvång, sålunda eskorterad medfölja till stadens Borgmästare, hvilkens rättvisa och välvilliga mellankomst klaganden hade att tacka för att ej vidare oförrätter honom tillfogades; och förklarade Borgmästaren sig icke hafva begärt klagandens efterlysande samt uttryckte sin förundran öfver ofvanbemälda kronofogdes begäran derom, då denne med saken icke haft något att skaffa.

Den 30 Oktober hade klaganden i Hernösands stads två tidningar tillkännagifvit sitt missnöje öfver efterlysningen samt meddelat upplysningar, afsedda att belysa åtskilliga dunkla punkter i densamma, hvarpå Kronofogden D. i samma tidningar för den 2 och 4 påföljande November infört ett genmäle och upplyst, det han aldrig begärt eller ämnat begära någon efterlysning efter klaganden, helst han ansett sig icke vara behörig till en sådan åtgärd och ej heller kände, hvarför hans namn blifvit inblandadt i kungörelsen.

På grund af hvad sålunda vore anfördt framstälde klaganden följande frågor:

1:o. Då klaganden under år 1878 varit bosatt och mantalsskrifven inom Hernösands stad och af dess Magistrat (Rådstufvurätt?) fäld till ansvar, var icke då samma Magistrat den enda berättigade myndighet att, om han funnit sig dertill befogad, hos Landshöfdinge-embetet begära klagandens efterlysande?

2:o. Kunde efterlysning utfärdas förr, än utslaget vunnit laga kraft, och bevis funnits derom, att detsamma ej dessförinnan varit i Kongl. Hofrätten öfverklagadt?

3:o. Borde icke, innan offentlig efterlysning utfärdats, den person, som skulle efterlysas, uti sin bostad eftersökts? och

4:o. Egde en myndighet eller embetsman någon rättighet att till en persons förföljande eller möjliga störtande falskeligen och obehörigen använda en tredje persons namn och embetstitel?

Och enär klaganden ansåge, att lagöfverträdelse i hvar och en af nu uppräknade punkter egt rum genom den ifrågavarande efterlysningens utfärdande, anhöll han, att den eller de, som gjort sig skyldige

till så grofva lagöfverträdelser, måtte ställas under tilltal och till strängaste laga ansvar fallas.

Den öfverklagade efterlysningen återfanns i Landshöfdinge-embetets i Vesternorrlands län *Allmänna Kungörelser N:s 207—214 serien A*, och hade följande lydelse:

»Allmänneligen efterlyses

1:o) På begäran af Kronofogden A. Dryselius: till okänd ort aflyttade Sjökaptenen M., hvilken enligt Hernösands Rådstufvurätts utslag den 5 sistlidne Augusti för öfverskridande af sin rätt att såsom fartygsbefälhafvare straffa och dervid föröfvad misshandel å Styrmannen H., blifvit dömd att hållas uti fängelse under två månader och att böta ej mindre för missfirmelse 10 kronor än äfven för genom misshandeln H. åsamkadt mindre kroppsfel 100 kronor; bärande M. efterspanas och anhållas för såväl böternas uttagande som ock verkställigheten af ådömda fängelsestraffet.

2:o) — — — — —

Krono- och Stadsbetjente inom länet åligger att sorgfälligt iakttaga hvad på dem med anledning af förestående efterlysning lagligen ankommer.

Öfverståhållare-embetet och Konungens Befallningshafvande i rikets öfriga län behagade låta utfärda kungörelse i enlighet med de två första punkterna här ofvan.

Hernösand å Landskansliet den 24 September 1878»; varande kungörelsen å Landshöfdinge-embetets vägnar undertecknad af dåvarande tjänstförrättande Landssekreteraren, numera Borgmästaren B. samt tillförordnade Landskamreraren W.

I anledning af ofvan anmärkta klagomål infordrade jag yttrande från nyssbemälda embetsmän; och anförde i afgifvet yttrande:

Borgmästaren B., att vid den tid, då efterlysningen efter klaganden utfärdades, Borgmästaren varit tillförordnad Landssekreterare; att vid nämnda tid Länsnotarien, vice Häradsöfdingen S. tillåtits uppsätta och omedelbart till tryck befordra sådana länsstyrelsens kungörelser, som endast kunde anses innefatta ett aftryck af skrivelser eller förteckningar, med uttryckligt vilkor att, om ringaste tvifvelsmål förefunnes, om eller på hvad sätt kungörandet borde ske, någon expedition icke finge ega rum förr än tillförordnade Landssekreteraren antingen muntligen eller genom påskrift å kungörelsehandlingen i ämnet förordnat; och att, då nu dels å den från Kronofogden Dryselius till länsstyrelsen afåtna och af länsstyrelsen vid handlingarna fogade skrivelse, på grund af hvilken efterlysningen måste anses hafva skett, funnes med Landskanslisten A:s handstil tecknad: »efterlyses» och dels i kungörelsen före-

komme, att efterlysningen egde rum på begäran af Kronofogden Dryselius utan att någon sådan begäran funnes vid handlingarna, samt Borgmästaren angående ifrågavarande efterlysning saknat all kännedom ända till dess klagandens ordande derom i tidningarna blef synligt; och då Borgmästaren vore förhindrad att med Länsnotarien S. och Landskanslisten A. muntligen afhandla saken, hemställde Borgmästaren, att förklaring i ämnet måtte infordras från bemälde tjänstemän samt handlingarna derefter ånyo utställas till kommunikation med Borgmästaren.

Tillförordnade Landskamreraren W. tillkännagaf genom anteckning å Borgmästarens ofvan intagna förklaring, att han varit ledamot af länsstyrelsen den tid, då ifrågavarande kungörelse utfärdades, men att han derom ej egt någon kännedom, förr än kungörelsen genom tryck blifvit offentliggjord.

Hvad nu först anginge Borgmästaren B:s ofvanberörda hemställan, att Länsnotarien S. och Landskanslisten A. måtte i saken höras, hade densamma synts mig icke förtjena afseende. Borgmästaren B. hade likasom tillförordnade Landskamreraren W. erkänt, att vid den ifrågakomna tiden länsstyrelsen af dem utöfvades. Dem tillkom alltså att pröfva och besluta, huruvida den öfverklagade efterlysningen skolat utfärdas eller icke, och de hade genom sina namns tecknande under den kungörelse, som innehöll berörda efterlysning, bestyrkt, att denna åtgärd var af länsstyrelsen beslutad. De voro följaktligen i första rummet för åtgärden och dennas följder lagligen ansvarige; dem naturligen obetaget, att ställa deras underordnade tjänstemän till ansvar för hvad desse hvar för sig i tjensten eller genom ett lemnadt förtroendes svikande kunde hafva felat.

Beträffande sjelfva saken, hade jag funnit tillförordnade Landssekreterarens och tillförordnade Landskamrerarens merberörda åtgärd, att för befordrande till verkställighet af ett underrätts utslag, hvarigenom endast böter och fängelsestraff ådömts och som följaktligen, innan det bevisligen vunnit laga kraft, icke kunde föranleda den dömdes inmanande i häkte, utfärda allmän efterlysning efter denne med föreskrift, att han skulle efterspanas och anhållas — hvilken föreskrift jemväl enligt klagandens förut nämnda uppgift i viss mån gått i fullbordan — innebära ej allenast en uppenbar olaglighet utan ock en eftertänklig förnärmelse af klagandens goda namn och rykte. Och om åtgärden icke varit af ondt uppsåt föranledd, kunde den dock icke hafva tillkommit annorlunda än såsom följd af en värdslöshet i embetsutöfning, som icke utan påföljd borde aflöpa; och uppdrog jag derföre i skrifvelse den 11 Mars 1879 åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt att för hvad

i ofvanberörda måtto låge Borgmästaren B. och tillförordnade Landskamreraren W. till last, dem inför Kongl. Hofrätten lagligen tilltala och å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Kongl. Hofrätten meddelade *utslag den 4 November 1879*, som innehöll, att emedan upplyst vore, att vid den tid, då ifrågavarande kungörelse utfärdats, Rådstufvurättens ofvan oförmälda utslag, hvarigenom Sjökaptenen M. blifvit ådömda böter och fängelsestraff, icke vunnit laga kraft utan varit på högre Rätts pröfning beroende, och berörda kungörelse om M:s efterspanande och anhållande således ej bort utfärdas; ty och ehuru Borgmästaren B., som vid nämnda tid varit tjänstförrättande Landssekreterare i Vesternorrlands län, bestridt, att han underskrifvit eller tillåtit annan teckna Borgmästarens namn under berörda kungörelse, likväl och som Borgmästaren medgifvit, att han uppdragit åt viss, vid länsstyrelsen anställd person att uppsätta och omedelbart till tryck befordra sådana länsstyrelsens kungörelser, som endast kunde anses innefatta aftryck af skrivelser eller förteckningar, samt följaktligen, äfven om, på sätt Borgmästaren antydt, bemälde person genom utfärdandet af ifrågavarande kungörelse skulle öfverskridit det honom lemnade uppdrag, Borgmästaren, hvilken icke egt att någon del af sin embetsmyndighet såsom tillförordnad Landssekreterare på annan öfverlåta, måste anses hafva varit till kungörelsens utfärdande vållande; alltså funne Kongl. Hofrätten skäligt, i förmåga af 25 kapitlet 17 och 22 §§ Strafflagen, döma Borgmästaren att, för hvad han salunda låtit komma sig till last, böta etthundra kronor, hvilka Kronan tillfölle; hvaremot och då tillförordnade Landskamreraren, som bestridt, att han undertecknat nämnda kungörelse eller låtit annan derunder teckna sitt namn, ej vore öfvertygad om något lagstridigt förfarande i afseende å kungörelsens utfärdande, han blefve från åtalet frikänd.

Sedan förre Torparen Pål Larsson, enligt uppgift boende i Helsingborg, hos mig anmält, att Kyrkoherden i Vestra Karups och Torekows församlingar uti ett på klagandens begäran den 7 April 1879 utfärdadt prestbetyg infört, bland annat, att klaganden blifvit af Södra Åsbo Häradsrätt genom utslag den 5 Juni 1873 för falsk angivelse dömd till straffarbete i sex månader och tillika förklarad förlustig medborgerligt förtroende i fem år, samt dervid tillika å betyget tecknat, att tiden, under hvilken klaganden varit medborgerligt förtroende förlustig, redan tilländalupit, yrkade jag i skrifvelse till Domkapitlet i Lund den 18 April 1879, att då oförmälda prestbetyg uppenbarligen vore stridande

emot Kongl. Förordningen angående förändrade stadganden i afseende å fräjdbeleg, som af presterskapet meddelas, den 20 Januari 1865, som stadgade, att med dylikt beleg förstodes allenast intyg, huruvida den ifrågavarande personen, vid den tid, då fräjdbelegget meddelades, vore i följd af domstols beslut, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, Kyrkoherden måtte jemlikt Kongl. Cirkulärbrefven den 21 Augusti 1786 och den 7 November 1787 för den embetsförseelse, hvartill han sålunda gjort sig skyldig, tilldelas sådan tjenlig föreställning med tillagd förmaning, som i § 1 af förstberörda nådiga Cirkulärbref föreskrefves, samt förpligtas att genast för klaganden utfärda nytt med gällande lag och författningar öfverensstämmande prest-bevis; och har Domkapitlet i anledning deraf under *den 11 Juni 1879* meddelat utslag af det innehåll, att då Kyrkoherden uti ofvan omförmälda för klaganden utfärdade fräjdbevis vitsordat, bland annat, att denne vore af Södra Åsbo Häradsrätt genom utslag den 5 Juni 1873 dömd till sex månaders straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende i fem år, med anteckning dessutom å beviset, att de nämnda fem åren då-mera varit tilländalupna, allt i strid med Kongl. Förordningen angående förändrade stadganden i afseende å fräjdbeleg, som af presterskapet meddelas, den 20 Januari 1865, som förmäde att med fräjdbeleg allenast förstodes intyg, huruvida den ifrågavarande personen vid den tid, då frejdebelegget meddelades, vore i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller på viss tid, pröfvade Domkapitlet rättvist att i förmåga af § 1 i Kongl. Cirkulärbrefvet den 21 Augusti 1786 gifva Kyrkoherden erinran om den embetsförseelse, hvartill han i berörda måtto gjort sig skyldig, med tillagd förmaning att derefter taga sig bättre i akt, så kärt strängare ansvar undvikas ville; hvarjemte Kyrkoherden förpligtades att genast och oberoende af besvärs anförande mot utslaget för klaganden utfärda nytt med gällande lag och författningar öfverensstämmande fräjdbeleg, hvilket borde denne tillställas genom Kyrkoherdens försorg emot bevis, som det åläge honom att till Domkapitlet ofördröjligen ingifva.

Vid den skrifvelse, genom hvilken ifrågavarande utslag till mig insändes, fanns ock fogadt intyg derom, att Kyrkoherden utfärdat nytt författningsenligt fräjdbeleg för klaganden, men att hinder mött för att tillställa honom detsamma, i det han icke anträffats å den vistelseort, han i anklagelseskriften uppgifvit.

Uti min embetsberättelse till sistlidna års Riksdag (sidd. 12—16) redogjordes för ett åtal emot tillförordnade Borgmästaren i Eskilstuna, för förment origtigt påförande af lösen för inregistrering af bouppteckning. På de underdåniga besvär, som, enligt hvad af berörda berättelse närmare inhemtas, blifvit anförda mot Kongl. Hofrättens i målet gifna utslag af den 2 April 1878, har Kongl. Maj:t genom utslag den 11 derpå följande December, som likväl ej kom mig tillhanda så tidigt att redogörelse därför kunde inflyta i sistlidna års embetsberättelse, förklarar skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i Kongl. Hofrättens öfverklagade utslag.

Apotekaren G. i Sundsvall hade uti en till mig ingifven skrift hufvudsakligen anført, att, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga Brandstadga för rikets städer den 8 Maj 1874, den städerna åliggande vård om brandväsendet skulle handhafvas enligt nämnda stadga och städernas i öfverensstämmelse dermed upprättade brandordningar; och då den för Sundsvalls stad efter den nådiga Brandstadgans kungörande utarbetade brandordning först den 1 Oktober 1877 vunnit Konungens Befallningshafvandes i länet stadfästelse, gälde alltså för ditintills förekommande brandärenden jemte nyssnämnda nådiga Brandstadga den för staden senast den 15 Mars 1862 utfärdade Brandordning i de delar, som ej emot Brandstadgan finnes stridande.

Nämnda Brandordning föreskrefve i § 22, att brandsyn skulle efter kungörelse årligen i Maj och September månader förrättas af två Magistratspersoner samt Stadsbyggmästaren med nödigt biträde; och bestämdes i §§ 23 och 25 hvad som skulle utgöra förémål för hvardera af de begge synerna sålunda: att den *första* skulle vara den egentliga hufvudbrandsynen och den *andra* endast en efterbesigtning, hvilken om möjligt borde förrättas af samma synemän, som deryid borde utröna, huruvida de vid första synen anmärkta bristfälligheter blifvit behörigen istånd-satta och om nya felaktigheter uppkommit. Dessa stadganden vore ock väsentligen öfverensstämmande med §§ 6, 7, 8 i 1874 års nådiga Brandstadga.

Utan afseende på dessa tydliga stadganden hade Magistraten i Sundsvall underlåtut att år 1877 hålla någon brandsyn i Maj eller Juni månad och sålunda åsidosatt den skyldighet i afseende på städerna åliggande vård om brandväsendet som Magistraten tillhörde såsom sådan och särskildt på grund af § 22 i 1862 års Brandordning samt §§ 11 och 18 i den nådiga Brandstadgan.

I September månad, således vid den tid, då efterbesigtning bort ske och då alla bristfälligheter redan skulle hafva varit afhjulpna, hade en syneförrättning hållits, vid hvilken synemännen förfarit med stor skärpa och verkligen lagt sig vinn om utrönandet af möjligen befintliga bristfälligheter; men för det första hade genom underlåtenheten att verkställa brandsynen på våren blifvit förspild den enda lämpliga, af både Brandstadgan och Brandordningen visligen bestämda tiden för husegaren att, sedan han genom syneförrättningen vunnit kännedom om hvilka åtgärder till betryggande mot eldfara det allmänna af honom kräfde, kunna efterkomma detta kraf. I stället hade husegaren fått sig förelagdt, att före den 1 Oktober, sålunda under en tid af två eller tre veckor på hösten, fullgöra arbeten, för hvilkas verkställande lagen tillförsäkrat honom lika många sommarmånader. Derigenom hade det varit för mången omöjligt att till egen och andras trygghet fullgöra, hvad som förklarats älgga honom såsom en pligt, hvarföre ock anstånd dermed måst beviljas ett stort antal husegare, hvilka det blifvit ålagdt att verkställa reparationer; ett förhållande desto mera anmärkningsvärdt som naturligtvis sådant anstånd företrädesvis måst medgifvas för större och mera oundgängliga arbeten. Vidare måste ock för dem af husegarne, som möjligen kunde fullgöra de gifna föreskrifterna, reparationerna blifva betydligt dyrare, förenade med större obehag och sannolikt i många fall verkställda med mindre varaktighet och ändamålsenlighet till följd af tidens korthet, årstidens olämplighet och svårigheten att, när allas behof af materialier och arbetskrafter samtidigt och inom kort tid skulle tillfredsställas i en på handtverkare fattig ort, kunna göra nödigt urval för att få arbetena väl och prisbilligt utförda.

Vidare hade synemännen uraktlåtit att lemna husegarena skriftlig underrättelse om hvad de dem föreskrifvit, oaktadt § 9 i Brandstadgan bestämde, att sådan underrättelse borde husegaren så fort ske kunde bevisligen tillställas.

Ytterligare tillkomme, att någon efterbesigtning ej blifvit hållen, i följd hvaraf det ej blifvit på sätt och med den visshet lagen föreskrefve, utrönt och konstateradt, att de föreskrifna reparationerna verkstälts.

Till sist ålade synemännen husegarne att med bevis styrka, det reparationerna blifvit verkställda och detta utan att angifva, af hvilka personer dessa bevis borde utfärdas.

Denna sistnämnda åtgärd af synemännen, bland hvilka två voro Magistratspersoner, syntes klaganden vittna ej blott om oförstånd i fråga om syftet med deras uppdrag, som var att förskaffa sig full och lagbestämd visshet att nödiga försigtighetsmått mot eldfara verkligen

och fullständigt vidtagits, utan äfven om likgiltighet för stadsinneväna-
renas rätt, ithy att genom detta beslut desse ålades en skyldighet ut-
öfver hvad lag bestämde.

Då Magistraten, efter hvad ofvan anförts, måste enligt klagandens
förmenande vara ansvarig för den staden åliggande vård om brand-
väsendet, borde Magistraten ansvara ej blott för sina egna utan ock för
brandsynens nyss anmärkta olagliga åtgärd, så mycket mera som, vid
det förhållandet, att brandsyn ej blifvit hållen i Maj eller Juni, Magi-
straten bort lemna synemännen vid synen i September föreskrifter, huru
med efterbesigtningen i slikt fall skulle förfaras.

Oaktadt — fortfor klaganden — något vite ej blifvit af synemännen
på stället förelagdt, och oaktadt ej heller något sådant omnämmts i den
afskrift af brandsyneprotokollet, som i slutet af September månad varit
infördt i stadens tidningar, hade dock Rådstufvurätten i Sundsvall, på
åtal af Stadsfiskalen, den 29 November 1877 funnit skäligt att, enär
klaganden, så vidt visadt vore, icke inom föreskrifven tid afhulpit de
vid synen i September månad anmärkta brister å hans gård, med bifall
till åtalet döma klaganden till försuttet vite tre kronor. Uti stämningen
hade denna påföljd yrkats, emedan klaganden uraktlätit att inom den
1 Oktober inkomma med bevis, att de vid nämnda syn anmärkta brist-
fälligheter å gården blifvit afhulplna, samt att det vid högre vite måtte
åläggas klaganden att inkomma med bevis, att bristerna afhulpits. Då
Rådstufvurätten biföll åtalet och fälde klaganden till försuttet vite, kunde
tvekan icke förefinnas, att Rådstufvurätten, om ock ej uttryckligen lik-
väl faktiskt, dömt klaganden att utgifva vitet, för det att han ej ingifvit
beviset. Det vore nemligen klart, hvad ock af protokollet framginge,
att motiveringen till utslaget förutsatte, att det ålegat klaganden, icke
åklagaren, att på ett eller annat sätt bevisa, att reparationerna verk-
stälts. Enligt detta beslut vore det således icke nog, att åklagaren fri-
kallades från bevisningsskyldigheten och svaranden belastades, med nöd-
vändigheten att styrka sin oskuld, utan detta ålades den senare såsom
en skyldighet, ej såsom en rättighet, och han bötfälldes faktiskt just för
det han af lätt begripliga skäl ej ansett nödigt att bevisa sin oskuld,
då åklagaren ej visat hans brottslighet.

Om någonsin en domstolsåtgärd förtjente att beifras, vore det en-
ligt klagandens åsigt i det fall, som nu blifvit anfördt och för hvilken
han påkallade Justitie-ombudsmannens mellankomst. Man hade besvärat
sig öfver Rådstufvurättens utslag, men på grund af ett olyckligt formfel
hade Kongl. Hofrätten ej upptagit besvären till pröfning. Det ådömda
vitet vore ej af den betydelse för klaganden, att han derföre skulle ve-

lat påkalla Justitie-ombudsmannens åtgärd, men frågan vore en principfråga, helst i en tid, då de nya kommunalstadgandena kämbart ingrepe i den enskildes rätt och följaktligen borde handhafvas med varsamhet, förstånd och strängt iakttagande af laga former.

Öfver denna klagoskrift infortrade jag yttrande från Rådstufvurätten och Magistraten i Sundsvall, som i skrifvelse den 13 Januari 1879 andrago:

Emot de i klagoskriften omförmälda faktiska förhållanden hade Rådstufvurätten och Magistraten intet att erinra, hvaraf följde, att Magistraten vidginge, det ingen brandsyn hållits der i staden på våren 1877. För denna försummelse, härrörande af omständigheter, dem grannlagensheten förbjöde Magistraten att anföra, enär stadens dåvarande Borgmästare och Magistratens ordförande numera affidit, underkastade sig Magistraten den lagliga påföljden, om någon sådan ifrågasattes, hvartill intet skäl förmodades tala, enär ingen skada af denna försummelse uppstått, samt i allt fall, om så skulle varit händelsen, anspråk på ersättning därför icke afhörts. Under den tid, som derefter förflutit, hade ingen dylik försummelse kommit Magistraten till last, utan hade brandsyner och efterbesigtningar i föreskrifven tid enligt af Magistraten utfärdade kungörelser egt rum. Klaganden hade i sin skrift vitsordat, att vid den syneförrättning, som hållits i början af September månad 1877, Magistratens ledamöter förfarit med stor skärpa och verkligt lagt sig vinn om utrönandet af möjligen befintliga bristfälligheter, en pligtrogenhet, som billigtvis vid bedömandet af Magistratens erkända försummelse i någon mån borde få Magistraten tillgodoräknas.

I fråga om klagandens uttalade uppfattning af de nya kommunal-lagarne rådde mellan honom samt Rådstufvurätten och Magistraten ingen skiljaktighet, utan vore deras åsikter derutinnan dess bättre fullkomligt öfverensstämmande. Lika med klaganden vore Rådstufvurättens och Magistratens ledamöter hvar för sig lifligt öfvertygade om nödvändigheten af kommunalstadgarnes, särskildt den nya Brandstadgans, handhafvande med största varsamhet, förstånd och strängt iakttagande af laga former, men på någon ofelbarhet hade Rådstufvurätten och Magistraten aldrig gjort anspråk. Hade Magistraten i sin tillsyn öfver stadens brandväsen låtit sig ledas af andra åsikter, så hade klaganden i sin angivelse emot dessa myndigheter antagligen ej stått ensam, ty Brandstadgans bestämmelser hade Magistraten nödgats strängeligen tillämpa på ett större antal af stadens gårdsegare, men ingen af dem utom klaganden hade deröfver klagat, och förmodades klaganden icke ega grundad rätt att tillmäta sig större insigter i Brandstadgan än

stadens öfrige gårdsegare, emot hvilka stränga åtgärder måst vidtagas.

Hade åter, hvad beträffade det af allmänna åklagaren emot klaganden anställda åtal, klaganden stält sig till efterrättelse erhållna besvärshänvisningen, så hade han icke förlorat förmånen att få pröfvad sin särskilda åsigt deri, likasom Hofrätten, om den gillat hans åsigt, ej underlåtit ändra Rådstufvurättens utslag. För underlåtenhet derutinnan borde Rådstufvurätten ej bära skulden.

Sjelf tviflande på vigten och betydelsen af det ärende, för hvilket han påkallat Justitie-ombudsmannens uppmärksamhet, hade klaganden trots allvarliga bemödanden, icke, enligt Rådstufvurättens och Magistratens förmenande, lyckats framställa ärendet i annan dager, hvadan Rådstufvurätten och Magistraten vågade hoppas, att klagandens skrift, helst inga direkta påståenden deri framstälts, icke skulle till vidare åtgärd från Justitieombudsmannens sida föranleda.

Efter att hafva tagit del af detta yttrande anmärkte klaganden i ingifna påminnelser, att klaganden ej kunde dela Magistratens åsigt, att försummelsen i anställandet af brandsyn i laga tid och af efterbesigtning icke orsakat någon skada. Klaganden förmente att, utom den pekuniära skada, som tillskyndats stadens gårdsegare derigenom, att till de af brandsynen anmärkta reparationernas fullgörande påbjudits en allt för kort och olämplig tid, och utom den obefogade utgiften af tre kronor, som under namn af försuttet vite ådömts ett flertal af dem, berörda försummelse åstadkommit moralisk skada genom det af Magistraten gifna exempel på bristande aktning för lag och rätt. Magistraten hade velat underkänna befogetheten af klagomålen derföre, att oaktadt Magistraten nödgats strängt tillämpa Brandstadgans föreskrifter emot ett större antal af stadens gårdsegare, likväl ingen annan klagat deröfver. Klaganden hade icke besvärat sig öfver brandsynens stränga förfarande utan tvärtom inom den bestända tiden villigt afhjelpat de anmärkta bristerna vid sin gård. Brandstadgans föreskrifter vore för öfrigt så tydliga, att hvilken som helst med vanligt förstånd borde kunna tyda dem, och utan att af Rådstufvurätten eller Magistratens ledamöter begära ofelbarhet, vore klaganden förvissad derom, att de förseelser, de härutinnan låtit komma sig till last, icke härrört af oförstånd eller oförmåga att rätt tolka Brandstadgans föreskrifter. Att ej flere besvärat sig eller klagat utgjorde ej bevis på att de ansett myndigheternas förfarande lagligt, emedan, om i betraktande tages utgiflerna, tidsspillan och obehaget af att tvista med myndigheterna, det vore lätt att förstå, hvarföre de fleste föredragit att betala de ådömda bö-

terna tre kronor framför att ådraga sig obehag genom att hålla på principer och rättsbegrepp.

För de gårdsegare, som icke blifvit till Rådstufvurätten instämde den dag, klaganden och flere andra fälles till vitet, hade klagandens vid Rätten afgifna bestridande haft den nytta med sig, att de undgått både instämning och fällande domslut, oaktadt emot dem likartade anmärkningar som de mot klaganden vid brandsynen blifvit gjorda.

I fråga om Rådstufvurättens domslut, hvilket klaganden i sin skrift stämplat såsom stridande emot tydlig lag — ett påstående som i förklaringen lemnats obestriddt — tycktes Rättens ledamöter anse sig vara utan skuld, emedan det stått klaganden öppet att besvara sig i Kongl. Hofrätten. Denna omständighet syntes dock klaganden icke förändra karakteren af domslutet eller motiven dertill.

Det ville af förklaringen synas, som om Rådstufvurättens och Magistratens ledamöter ansåge stadens senast afidne Borgmästare hafva bort ensam bära skulden för de öfverklagade tjänstefelen, men då icke någon reservation blifvit afgifven emot Rådstufvurättens merberörda domslut, och då för tillgodoseende af Brandstadgans eftersatta föreskrifter några åtgärder icke vidtagits förr, än efter den i Augusti månad 1877 inträffade stora vådelden i staden, kunde klaganden ej annat finna, än att Rådstufvurättens och Magistratens efterlevande ledamöter vore lika och gemensamt ansvarige för ifrågakomna domslut och försummelse.

Då den af klaganden gjorda anmälan icke afsett att vinna någon ersättning för klagandens kostnader och besvär utan endast haft för ändamål att till min kännedom bringa förenämnda, för rättstillståndet betänkliga förhållanden, öfverlemnade klaganden åt mig att för beifrande af de påpekade förseelserna vidtaga de åtgärder, jag funne af omständigheterna påkallade.

Vid öfvervägande af hvad sålunda förekommit, ansåg jag det å Rådstufvurättens och Magistratens vägnar afgifna yttrande icke vara nöjaktigt. Det hade ock genom klagandens påminnelser i de särskilda punkterna blifvit nog fullständigt bemött för att kunna lemnas utan vidare afseende.

Hvad sjelfva saken beträffade, vore det uppenbart och erkänt, att Magistraten uraktlåtitt att förrätta den brandsyn, som enligt tydlig föreskrift ej mindre i stadens Brandordning än ock i Kongl. Maj:ts nådiga Brandstadga skulle hafva egt rum i Maj eller Juni månader år 1877.

Det vore vidare lemnadt obestriddt, att när omsider i September månad sagda år en brandsyneförrättning egde rum, synemännen underlåtitt att, på sätt § 9 i nämnda Brandstadga föreskrefve, tillställa kla-

ganden skriftlig underrättelse om de brister, som vid synen å hans gård anmärkts; samt att någon så kallad efterbesigtning icke egt rum till utrönande, huruvida de sålunda anmärkta bristerna varit vid den utsatta tiden afhulpna eller icke. I stället hade synemännen förelagt husegarena att med bevis styrka, det föreskrifna reparationer blifvit verkställda, utan att på samma gång tillkännagifva, hvilka personer vore behöriga att slika bevis utfärda. Nu stadgade likväl både stadens Brandordning och Kongl. Maj:ts Brandstadga, att efterbesigtning skulle ske, och § 7 af sistberörda författning innehölle, att bristfällighet, som anmärkts vid brandsyn, skulle vara afhulpen före efterbesigtningen, och att, om synemännen ansåge något böra tidigare bättras eller iakttagas, de skulle för fullgörande deraf utsätta tid och derom skyndsamligen underrätta polismyndigheten, hvilken skulle tillse, att det anbefalda blefve verkställt, hvarjemte § 8 i samma författning stadgade, att de bristfälligheter, som vid efterbesigtning funnes icke vara afhulpna, skulle skyndsamligen anmälas hos polismyndigheten, som hade att tillhålla den försunlige att fullgöra, hvad honom åläge; hvilka stadganden tydligen lade i dagen, att lagstiftarens mening varit, att det skulle tillhöra de offentliga myndigheterna att sjelfva göra sig underrättade om, huruvida brandsynens föreskrifter kommit till verkställighet eller icke, vid hvilket förhållande i dessa mål, likasom i andra, bevisningsskyldigheten hvilade på kändanden, ej på svaranden, på åklagaren, ej på den tilltalade.

Slutligen hade Rådstufvurätten, ehuru klaganden bestridt, att han i vederbörlig ordning undfått del af synemännens beslut att förelägga honom vite, likväl utan att närmare utreda detta förhållande genom utslag den 29 November 1877 dömt honom att utgifva samma vite, emedan han ej visat, att han inom föreskrifven tid afhulpit de vid brandsynen anmärkta bristfälligheter å hans gård, då, enligt hvad ofvan vore anfördt, det i min tanke ålegat åklagaren att bevisa, det klaganden icke fullgjort hvad brandsynen föreskrifvit.

Genom hvad sålunda förelupit ansåg jag, att Magistraten gjort sig skyldig till försummelse af eftertänklig art i embetets utöfning, och att Rådstufvurätten af oförstånd eller vårdslöshet felat i sitt domarekall, hvarföre jag fann Magistratens eller Rådstufvurättens i försummelsen eller det orätta domslutet delaktige ledamöter icke böra undgå laga ansvar, utan uppdrog i skrifvelse den 31 Mars 1879 åt Advokatfiskals-embetet i Kongl. Svea Hofrätt, att, efter det underrättelse inhemtats, hvilka ledamöter, vid den tid berörda försummelse egt rum, tillhört Magistraten, och hvilka ledamöter i Rådstufvurätten uti det öfverklagade utslaget deltagit, hvarom det å Magistratens och Rådstufvurättens väg-

nar afgifna yttrandet i ärendet ej lemnade besked, emot bemålde Magistrats- och Rådstufvurätts-ledamöter anställa laga åtal inför Kongl. Hofrätten och dervid å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter förutgången skriftvexling meddelade Kongl. Hofrätten *den 17 December 1879 utslag* af innehåll, att emedan upplyst vore, att brandsyn, som enligt bestämmelserna i Kongl. Brandstadgan för rikets städer och Brandordningen för Sundsvalls stad skolat derstädes årligen hållas i Maj eller Juni månad af två magistratsledamöter jemte andra vederbörande, icke blifvit å nämnda tid under år 1877 förrättad, samt, såvidt handlingarna utmärkte, Rådmännen D. och af S., hvilka vid berörda tid varit ledamöter af Magistraten derstädes, ej ens i Magistraten ifrågasatt förordnande af Magistratsperson till sådan syns förrättande å föreskrifven tid, hvarigenom Rådmännen D. och af S. måste anses hafva försummat, hvad dem ålegat för att från Magistratens sida hinder ej skulle mött för synen; ty och som ostridigt vore att, efter det brandsyn blifvit i September 1877 i Sundsvall hållen, sådan skriftlig underrättelse, som enligt 9 § i Kongl. Brandstadgan skolat genom synemännens försorg gårdsegare bevisligen tillställas, ej blifvit klaganden delgifven, samt Rådmännen D. och af S., de der i sin berörda egenskap af ledamöter af Magistraten deltagit i brandsynen, således varit delaktige i berörda försummelse; alltså och då, i fråga om åtal emot klaganden för underlåtenhet att fullgöra synemännens föreskrifter, Rådmännen D. och af S. såsom ledamöter af Rådstufvurätten vore ansvarige för ofvannämnda utslag af den 29 November 1877, hvarigenom, oaktadt klaganden erinrat, att han ej undfått sådan skriftlig underrättelse, hvarom ofvan förmåldes, och tillämpning af stadgade vitet följaktligen ej lagligen bort ega rum, Rådstufvurätten likväl fält klaganden att utgifva berörda vite, pröfvade Kongl. Hofrätten, som vid det förhållande att brandsyn i Sundsvall blifvit verkställd först i September 1877 och således efterbesigtning, hvilken enligt 8 § i Kongl. Brandstadgan skulle årligen i September månad förrättas, icke lämpligen kunnat innan månadens utgång hållas, ansåge, hvad i fråga om underlåten efterbesigtning blifvit fördrt Rådmännen D. och af S. till last ej vara af beskaffenhet att till ansvar föranleda, rättvist i förmåga af 25 kapitlet 17 och 22 §§ Strafflagen döma Rådmännen D. och af S. att, för i ofvanberörda måtto visad försummelse och oförstånd i tjensten, hvar för sig böta femtio kronor, som tillfölle Kronan.

Uti en till mig aflåten skrifvelse af den 17 Januari 1879 hade Kongl. Medicinalstyrelsen, till den åtgärd, hvartill jag kunde finna omständig-

heterna föranleda, anmält, att sedan Kongl. Styrelsen från Rådstufvurätten i Hernösand fått emottaga ransakningshandlingar angående för förfalskningsbrott tilltalade och häktade Landthandlanden Jonas Libell från Nordingrå, för afgifvande af utlåtande angående dennes sinnesbeskaffenhet, Kongl. Styrelsen af samma handlingar inhemtat, bland annat, att Läkaren vid länshäktet i nämnde stad, af hvilken yttrande angående bemålde Libells sinnesförfattning blifvit under målets handläggning genom Konungens Befallningshafvande i Vesternorrlands län, på grund af Rådstufvurättens beslut den 17 Juni 1878, infor dradt, oaktadt flerfaldiga påminnelser och föreläggande af vite dröjt med afgifvande af det begärda utlåtandet till den 1 derpå följande Oktober eller omkring tre och en half månad, hvarigenom Libell kommit att i otillbörligt lång tid kvarhållas i häkte.

I det yttrande, jag genom Konungens Befallningshafvande infor drade från bemålde Fängelseläkare, anförde denne hufvudsakligen, att det vore praktiskt omöjligt och theoretiskt ohållbart att å priori bestämma, huru lång tid undersökning af en persons sinnesbeskaffenhet kräfde, och någon för alla fall gällande laggiltig bestämning af maximitiden funnes honom veterligen icke, hvarförutan omständigheter förefunnes eller kunde inträffa, som orsakade, att det ena fallet for drade dubbel, ja flerdubbel så lång tid som det andra. Att i ett fängelse undersöka en persons sinnesbeskaffenhet vore dessutom förenadt med vida större svårigheter, än att verkställa sådan undersökning å hospital eller enskildt ställe. Bunden af och ej berättigad att öfverskrida den vid fängelset rådande ordningen vore läkaren nästan uteslutande inskränkt till pröfvande samtal med fången, utan att hafva till sin hjälp någon van observationscorps eller intresserad omgifning; och då rättegångshandlingarna sällan innehölle tillräckliga upplysningar, synnerligast rörande fångens föregående lif (särdeles viktigt för bedömandet af tvifvelaktig sinnesbeskaffenhet), måste läkaren söka skaffa sådana upplysningar utifrån, från fångens hembygd och annan ort, der han vistats, hvarigenom tiden lätt förlorades. I det här ifrågasatta fallet hade Förklaranden mötts af många sådana svårigheter, och stridiga uppgifter utifrån hade korsat hvarandra; dock ville han ej upptaga tiden med en närmare redogörelse för det speciella fallet, utan inskränkte sig till den förklaring, att han ej kunnat afgifva ett beedigadt utlåtande, förr än han varit ense med sig sjelf om beskaffenheten af detsamma. Ansåge han det vara behöfligt för sin sak, skulle han kunna anföra fall af tvifvelaktig sinnesbeskaffenhet, som på Kongl. Medicinalstyrelsens befallning varit föremål för undersökning å hospital och oaktadt de

resurser, som der stode till buds, kraft längre tid än det nu ifrågavarande.

Berörda yttrande öfverlemnade jag sedermera till Kongl. Medicinalstyrelsen, som i afgifna påminnelser anförde, att Fängelseläkaren förmenat, att någon tid icke kunde bestämmas, inom hvilken ett utlåtande af den beskaffenhet, som ifrågavarande borde afgifvas och såsom skäl för denna sin åsigt åberopat dels de svårigheter, hvilka mötte läkaren å fängelset vid verkställandet af den undersökning, som skulle föregå afgifvandet af ett dylikt utlåtande, dels ock, enär rättegångshandlingarna sällan innehölle för ändamålet tillräckliga upplysningar, den tidsutdrägt, som fordrades för anskaffandet från fångens hembygd och annan ort, der denne vistats, af dylika upplysningar.

Skulle likväl en dylik uppfattning tillerkännas giltighet, blefve deraf följden, att det komme att helt och hållet bero af läkarens godtfinnande att till obestämd tid uppskjuta afgifvandet af det infordrade utlåtandet under förebärande af svårigheter för undersökningens verkställande eller behof af upplysningars infordrande från när och fjerran, hvarigenom dels fångvården skulle kunna betungas med en otillbörlig kostnad dels fången kvarhållas längre å fängelset än rättmätigt vore, hvilket måste anses vara så mycket betänkligare, om såsom i förevarande fall den ifrågavarande personen till följd af sinnessjukdom voro otillräckelig för sina handlingar.

Af läkaren kunde likväl i dylika fall icke fordras annat utlåtande än som kunde lemnas på grund af i fängelset verkställd undersökning af fången och med ledning af tillgängliga handlingar; hvaremot, om tvifvel uppstode rörande personens sinnesbeskaffenhet, läkaren egde att i utlåtandet meddela detta, på det att, om sådant ansåges nödigt, ifrågavarande person i enlighet med föreskriften i 3 § af Kongl. Maj:ts nådiga stadga angående sinnessjukes vård den 5 Mars 1858 måtte intagas å hospital för närmare undersökning, såsom i förevarande fall ändock måst ske, oaktadt Libell för undersökning af läkaren hållits kvar i fängelset omkring tre och en half månad.

Kongl. Medicinalstyrelsen ansåge sig böra tillägga, att andra fängelseläkare för undvikande af ofvanberörda olägenhet städse beflitade sig om att så fort som möjligt afgifva infordrade utlåtanden, och något dröjsmål i berörda afseende, på de af denne Fängelseläkare angifna skäl, hade eljest icke heller förekommit.

Hvad nu anginge de af Fängelseläkaren åberopade upplysningar från fångens hembygd eller annan ort, så framginge ej af handlingarna, att sådana blifvit af honom i förevarande fall infordrade, hvaremot Öfver-

läkaren vid hospitalet i Hernösand före afgifvandet af sitt utlåtande rörande Libells sinnesbeskaffenhet infortrat och i utlåtandet redogjort för de upplysningar, som sålunda erhållits från presterskap och grannar i Libells hembygd.

Hvad slutligen vidkomme Fängelseläkarens erinran att fall af tvifvelaktig sinnesbeskaffenhet förekommit, som för undersökning å hospital fordrat vida längre tid än det nu ifrågavarande, så måste denna erinran anses vara i alla delar utan betydelse, enär i åberopade fallet fråga vore om en persons öfverlemnande till undersökning och vård å en sjukvårdsanstalt, under det att nu föreliggande gälde en persons otillbörliga qvarhållande å fängelseanstalt.

Vid öfvervägande af hvad sålunda i ärendet förekommit, fann jag hvad Fängelseläkaren anført till försvar för det anmärkta dröjsmålet med afgifvande af det från honom infortrade utlåtande angående häktade Libells sinnesbeskaffenhet vara af Kongl. Medicinalstyrelsen fullständigt vederlagdt. Och som genom detta dröjsmål ökad kostnad för Libells underhåll i fängelset och förlängdt lidande för denne uppkommit, kunde jag icke lemna en sådan tjänsteförsummelse obeifrad, utan anhöll i skrifvelse den 9 Maj 1879, det Konungens Befallningshafvande i Vester-norrlands län måtte förordna vederbörande Stadsfiskal eller annan lämplig och närboende person att i egenskap af allmän åklagare vid Rådstufvurätten i Hernösand lagligen tilltala Fängelseläkaren, och, sedan målet vunnit behörig utredning, å honom yrka det ansvar, hvartill lag och sakens beskaffenhet föranledde, äfvensom förpligtande för honom att ersätta Kongl. Maj:t och Kronan kostnaden för Libells underhåll i häktet åtminstone sjuotiofem dagar längre än vederbort; och skulle derjemte åklagaren i mån af befogenhet understödja det anspråk på godtgörelse som Libell i saken hörd kunde framställa i följd af den olagligen förlängda fängelse-tiden.

Sedan vederbörande Stadsfiskal i Hernösand på grund af Konungens Befallningshafvandes förordnande inför Rådstufvurätten derstädes mot Fängelseläkaren utfört åtal i öfverensstämmelse med den instruktion, jag i sådant afseende för honom utfärdat, meddelade Rådstufvurätten *den 15 September 1879 utslag* af innehåll, att Rådstufvurätten af hvad under målets handläggning förekommit, funnit det icke mot Fängelseläkarens bestridande vara lagligen styrkt, att denne med afgifvande af infordradt utlåtande angående då häktade Landthandlanden Jonas Libells sinnesbeskaffenhet fördröjt utöfver den tid, som för den utaf Fängelseläkaren åberopade, enligt hans icke vederlagda uppgift till grund för utlåtandet lagda undersökning angående Libells förhållanden och beteende före och

efter Libells häktande, varit erforderlig, hvadan Fängelseläkaren icke kunde till ansvar i målet dömas; och blefve i följd deraf de mot honom framställda yrkanden om ersättning, dels till Kongl. Maj:t och Kronan för ökad kostnad för Libells underhåll i häktet och dels till Libell för förlust af frihet och för resa till staden, af Rådstufvurätt lemnade utan afseende.

Med detta utslag ansåg jag mig ej kunna åtnöjas utan uppdrog i skrifvelse den 8 Oktober 1879 åt Advokatfiskalsembetet i Kongl. Svea Hofrätt att lagligen öfverklaga detsamma.

I berörda skrifvelse yttrades hufvudsakligen, att Rådstufvurätten grundade sitt domslut derpå, att det icke blifvit styrkt, att Fängelseläkaren dröjt med afgifvandet af det ifrågakomna utlåtandet utöfver den tid, som för den af honom åberopade, enligt hans icke vederlagda uppgift till grund för utlåtandet lagda undersökning angående Libells förhållanden och beteende före och efter häktandet varit erforderlig.

Till en början anmärkte jag dervid såsom i min tanke origtigt, att Rådstufvurätten lagt bevisningsskyldigheten på åklagaren i stället för den tilltalade. Fängelseläkaren hade dröjt till den 1 Oktober 1878 med afgifvande af det genom Rådstufvurättens i Hernösand skrifvelse den 17 Juni samma år infordrade utlåtande. Detta förhållande var fullständigt styrkt och medgifvet af Fängelseläkaren, som därför var af den myndighet, som med största sakkunskap kunde bedöma förhållandet, angifven, och för denna angivelse hade jag ställt honom under tilltal. Min sålunda anhängiggjorda ansvarstalan stödde sig alltså på ett förhållande, som icke tarfvade vidare bevisning. När nu Fängelseläkaren icke ville vidkännas denna ansvarsskyldighet utan deremot gjorde invändningar och förebar omständigheter, som skulle rättfärdiga dröjsmålet, så ålåg det naturligen honom att bevisa, det nämnda invändningar voro grundade, de föreburna omständigheterna verkliga, icke åklagaren att bevisa motsatsen. Ur denna synpunkt måste det, som i saken förekommit, bedömas, och det skulle då visa sig annorlunda, än Rådstufvurätten fattat det.

Till sitt försvar hade Fängelseläkaren anfört i första rummet — och derpå tycktes han lägga den största vigten — att någon tid ej vore i lag bestämd och ej heller kunde bestämmas, inom hvilken ett uppdrag, sådant han fått sig ålagdt, skulle vara fullgjordt; och vidare att en undersökning angående Libells förhållanden och beteende före och efter häktandet — såsom Rådstufvurätten uttryckte sig — måst företagas. Om än, såsom Fängelseläkaren i sina förklaringar yttrat, det vore »theoretiskt ohållbart och praktiskt omöjligt likasom i gällande lag oförsökt att à priori bestämma den för undersökning af en persons sinnesbeskaffenhet

erforderliga tid», så kunde väl deraf ej följa, att en läkare, som fått ett dylikt uppdrag i fråga om en häktad person, kunde och finge af bekvämlighet, bristande företagsamhet eller rent af pligtförgätenhet ansvarsfritt huru lång tid som helst undanskjuta uppdragets verkställande. Han skulle eljest ega en magt, som i ett lagbundet samhälle ej tillkomme någon myndighet, magten att efter godtycke för huru lång tid som helst beröfva en person hans frihet, denne till oförskyldt lidande och det allmänna till obehörigen ökad kostnad. Någon begränsning af tiden måste finnas, om ock olika för olika fall, och någon myndighet måste i slik fråga ega afgörande vitsord att bestämma den tidrymd, som i hvarje fall varit för det afsedda ändamålet erforderlig. Denna myndighet åter kunde svårligen vara någon annan än Kongl. Medicinalstyrelsen, såsom den i dylika frågor sakkunnigaste; och när denna myndighet efter pröfning af de till förevarande fråga hörande handlingar funnit Fängelseläkaren hafva gjort sig skyldig till försummelse af den beskaffenhet, att den lagligen borde beifras, så kunde väl denne ej undgå det ansvar, som borde ifrågakomma, endast genom åberopande af den omständighet, att någon tid för det ifrågavarande uppdragets verkställande ej funnes i lag stadgad. Han måste derföre, såsom han ock gjort, söka uppvisa några hinder, som vållat, att han ej förr än som skett kunnat fullgöra uppdraget. Och detta hinder skulle hafva varit den undersökning, som måst verkställas angående Libells förhållanden och beteende före och efter häktandet. Om denna undersökning förmäldes uti Fängelseläkarens till Rådstufvurätten afgifna svaromål helt kort, att den bestått först och främst i upprepade samtal inom fängelset med Libell. Huru ofta egde dessa samtal rum och hvad föreföll dervid? Detta skulle väl hafva antecknats i den sjukjournal, Fängelseläkaren enligt reglementet för läns- och kronocellfängelser den 28 Maj 1867 § 5 vore skyldig att föra. Men derom lemnades ej ringaste besked i den afgifna läkareattesten, der sådant, på sätt af Öfverläkarens vid hospitalet i Hernösand sedermera afgifna attest ville synas, bort hafva förekommit, derest Kongl. Medicinalstyrelsen, som deröfver hade att sig yttra, skulle haft någon ledning för sitt omdöme, ej heller i Fängelseläkarens förklaringar till mig och Rådstufvurätten. Vidare hade undersökningen bestått deri, att Fängelseläkaren skulle hafva sökt skaffa sig upplysning om »några i dylika frågor bevisande fakta låge till grund för de uti protokollen förvarade positiva intygen af Pastor Brandell med flere». I förbigående kunde frågas, hvilka skäl Fängelseläkaren haft att betvifla riktigheten af nämnda intyg och huru han tänkte sig att få upplysningar i detta afseende på enskild väg, som vore tillförlitligare än de till domstolen af-

gifna. Men med antagande, att denna åtgärd varit af omständigheterna påkallad och befogad, återstode det att få utrönt, om åtgärden verkligen blifvit vidtagen och på hvad sätt det skett. Hade upplysningarna infordrats skriftligen; när och till hvilka personer voro förfrågningarna i detta afseende framställda, och när hade svar ingått? — tidsbestämmningar vore naturligtvis viktiga för vederläggande af en beskyllning om obehörig tidsutdrägt — och hvilka upplysningar hade på detta sätt vunnits? Hade upplysningarna infordrats genom muntliga samtal: hvilka personer hade varit derom anlitade och hvad hade de haft att meddela? På alla dessa frågor funnes ej spår till svar vare sig i den af Fängelseläkaren afgifna attest eller i hans förklaringar till mig och Rådstufvurätten. Att Rådstufvurätten, när den hade att ransaka och döma om förevidad försumlighet i tjensteutöfning, hvilken tillvitelse bemöttes med förebärande af en dylik undersökning såsom hinder för tjensteuppsdragets fullgörande, enligt gällande rättegångsordning haft rätt och följaktligen pligt att till besvarande framställa nyssberörda frågor, torde ej vara tvifvel underkastadt. I stället för att så förfara, hade Rådstufvurätten hentat ett skäl för den tilltalades friande från den omständighet, såsom Rådstufvurätten uttryckte sig, att »Fängelseläkarens uppgift det merberörda undersökning blifvit lagd till grund för utlåtandet, icke vore vederlagd». Men denna uppgift kunde ju uppenbarligen hvarken medgifvas eller vederläggas, ty hvilken grund han uppgäfve, tillkom det ej någon annan att bedöma. Rätta meningen af det oegentliga uttrycket torde väl vara den, att det icke skulle blifvit vederlagdt, att undersökningen egt rum och fordrat just den tidrymd, som blifvit stämplad såsom ett obehörigt dröjsmål; men i så fall åberopade jag åtalets anställande, Kongl. Medicinalstyrelsens påminnelser och åklagarens slutpåstående såsom fullständiga vederläggningar i denna punkt, ty om Fängelseläkaren visat, att den undersökning, hvarom fråga vore, verkligen egt rum och att hon erfordrat hela den långa tid, hvarunder dröjsmålet räckte, så hade naturligtvis något åtal icke kommit till stånd.

Nu åter företedde sig — oaktadt de tillfällen Fängelseläkaren haft att lägga i dagen de oafbrutna bemödanden han under den långa tiden skulle haft osparda för att, så skyndsamt och noggrant som möjligt, fullgöra sitt uppdrag — förhållandet så, som det skulle visat sig, derest han under tiden ingenting dervid gjort utan först, när han erhöll, såsom han uppgäfve, föreläggandet att inom viss tid afgifva utlåtandet, gripit sig an och i hast sammanfattat det kortvilliga och ofullständiga utlåtandet om Libells sinnesbeskaffenhet; och att Rådstufvurätten såsom domare kunnat se förhållandet i annat ljus, härledde sig utan tvifvel deraf, att

Rådstufvurätten genom sin origtiga uppfattning af bevisningsskyldighetens fördelning parterne emellan ej varseblifvit, huruledes Fängelseläkaren helt och hållet brustit i den bevisning, som honom ålegat.

Att Fängelseläkaren funnit Kongl. Medicinalstyrelsens åsigt i fråga om tillämpligheten på ifrågavarande fall af § 3 i 1858 års stadga om sinnessjukas vård så svårfattlig, hade utan tvifvel sin grund deri, att han ej egnat saken sorgfälligt eftertanke. Denna föreskrift lydde sålunda: »Å hospital mottagas, behandlas och vårdas:

c) de, hvilka i anseende till det tvifvelaktiga i deras sinnesbeskaffenhet, för rättsmedicinska frågor besvarande, behöfva närmare undersökning.»

Der förutsattes uppenbarligen, att den läkare, som fått uppdrag att yttra sig om personens sinnesbeskaffenhet, skulle med ledning af tillgängliga handlingar och upplysningar anställa undersökning om den sjuke tillstånd och således icke hade befogenhet att »ögonblickligen» fälla sitt domslut om det tvifvelaktiga i personens sinnesbeskaffenhet. Men vore den sjuke häktad, och läkaren funne i denna omständighet sådana hinder för och svårigheter vid undersökningens fullföljande, som den Fängelseläkaren i sin förklaring till mig omförmålde, så borde han ej, med eller utan fruktlösa försök att bekämpa dessa hinder och svårigheter, låta den sjuke månad efter månad kvarhållas, hvarigenom dennes befordrande till verkställbar undersökning vid hospital förhindrades. Hade deremot Fängelseläkaren, på sätt Kongl. Medicinalstyrelsen antydt, med tillämpning af ofvan åberopade stadgas föreskrift, efter föregången undersökning, sådan den med ledning af tillgängliga handlingar i fängelset kunnat verkställas, förpassat Libell åtminstone vid första månadens slut till hospital i Hernösand eller annorstädes, så hade undersökningen i sin helhet, med beräkning af vid pass två månaders vistelse på hospital, kunnat afslutas på ungefärligen tre månader, i stället för att den nu upptagit omkring fem och en half. Således skulle icke, på sätt Fängelseläkaren påstått, längre uppehåll i sakens slut derigenom hafva uppkommit.

Sedan hos mig skriftligen blifvit annäldt, att den 16 November 1877 till Domkapitlet i Göteborg ingifvits en klagoskrift mot en Kyrkoherde inom Göteborgs stift för tjenstefel och utfärdande af falskt embetsbevis, men att, såvidt det vore bekant, någon åtgärd ännu i September månad 1878 icke från Domkapitlets sida vidtagits, samt jag i anledning deraf från

Domkapitlet infortrat yttrande öfver den framställda anmärkningen, så anförde Domkapitlet i skrifvelse den 27 November 1878, att målet i fråga, som till Domkapitlet efter förklarings afgifvande inkommit den 1 Maj 1878 i fullständigt skick till afgörande, blifvit af Domkapitlet den 8 i samma månad afgjort, samt att Amanuensen vid Domkapitlet, som under Consistoriinotariens tjänstledighet jemte egen tjänst skött Notarietjensten, varit af Domkapitlet befriad från uppsättande af expeditioner i de före nämnda tjänstledighets början afgjorda mål och ärenden, hvilket tillhörde den ordinarie Notarien; hvarförutan Domkapitlet i öfrigt åberopade ett vid Domkapitlets skrifvelse fogadt yttrande från Consistoriinotarien af det hufvudsakliga innehåll, att det varit för honom omöjligt att före den 3 Juli 1878, då hans tjänstledighet inträdde, medhinna utarbetandet af ifrågakomna mål, i anseende till de synnerligen många och brådskande tjenstegöromål, som alltid påträngde i Maj och Juni månader; att Notarien, för hvilken tjänstledigheten tilländagått den 25 September, under denna tid uppsatt och till Domkapitlet aflemnat fullständiga referat i åtta ännu mera angelägna mål än det nu ifrågavarande och efter den 25 i sistnämnda månad under den öfriga trägna tjenstgöringen expedierat tvenne dylika referat, samt den 20 derpå följande November till Domkapitlet aflemnat dylikt sådant i det nu omhandlade målet; och ansåge Notarien, att hvad han i enlighet med den vid Domkapitlet af ålder följda, häfdvunna arbetsordning sålunda fullgjort, varit mer än hvad som efter gällande lag kunnat honom åläggas, helst hans dagliga tjenstgöring i medeltal kräfde tolf timmars arbete.

Hvad Domkapitlet och Consistoriinotarien sålunda anført, syntes mig emellertid ej tillfredsställande, utan aflät jag en skrifvelse till Domkapitlet af den 12 December 1878, uti hvilken jag yttrade, att det ej vore med god ordning och rättssökandes skäligen anspråk förenligt, att ett utslag, som beslutats den 8 Maj, icke expedierats förr än efter den 20 November samma år. Vore nu förhållandet sådant, som Consistoriinotarien uppgåfve, att det för andra angelägna ärendens expedierande varit honom omöjligt att förr medhinna det ifrågavarande utslagets expedition, så utbad jag mig underrättelse om de åtgärder, som Domkapitlet kunde hafva vidtagit för att bereda Consistoriinotarien ett i så fall oundgängligen nödigt arbetsbiträde. Om åter Consistoriinotarien brustit i sin pligt och låtit en så anmärkningsvärd försummelse komma sig till last, nödgades jag påyrka, att Domkapitlet måtte för slik tjensteförsummelse tilldela honom en allvarlig föreställning med tillagd förmaning att för framtiden bättre iakttaga sin oeftergifliga tjenstepligt,

hvarjemte jag slutligen begärde besked om de beslut och åtgärder, som af denna min framställning föranleddes.

I anledning deraf lemnade Domkapitlet i skrifvelse den 8 Januari 1879 dels en uppgift om göromålen fördelning emellan Consistoriinotarien och Amanuensen, hvaraf framgick, att expedierande af det utslag, hvarom fråga var, tillhört den förre, dels ock att Domkapitlet på grund af de ökade göromålen för Consistorii-expeditionen och de dryga lefnadskostnaderna i Göteborg flera gånger och senast i skrifvelse den 25 September 1878 hos Kongl. Maj:t gjort underdånig framställning om löneförbättring åt såväl Notarien som Amanuensen i den förhoppning att, om och när sådant erhöles, Notarien måtte kunna med mindre känbar uppoffring aflöna de arbetsbiträden, hvilka han behöfde och om hvilkas anställande han sjelf droge försorg.

I nu anförda skrifvelse hade Domkapitlet icke meddelat yttrande, huruvida i förevarande fall Consistoriinotarien borde anses skyldig eller icke till det dröjsmål, som förelupit med expedierande af ofta berörda utslag; och då detta dröjsmål räckt en så anmärkningsvärdt lång tid, förklarade jag i skrifvelse till Domkapitlet af den 19 Februari 1879, att jag icke kunde lemna ärendet i det outredda skick, hvaruti det sålunda befunnes. Men emedan jag icke egde fullständig kännedom om beskaffenheten och vidlyftigheten vare sig af den expedition, hvarom här vore fråga, eller af de andra expeditioner, hvilka enligt Consistoriinotariens afgifna förklaring ansetts böra till tiden föregå den förra, nödgades jag åter hänskjuta ärendet till Domkapitlets behandling, under upprepande af mitt yrkande att, derest Consistoriinotarien vid pröfning af ärendet med dithörande omständigheter befunnes hafva gjort sig till tjänsteförsummelse skyldig, Domkapitlet skulle med förmanskapets rätt tilldela honom sådan föreställning, som jag förut ifrågasatt.

Sedermera har Domkapitlet öfver min sålunda gjorda framställning meddelat beslut den 26 Mars 1879 af innehåll, att ehuruval de omständigheter, Consistoriinotarien i sin förklaring andragit, kunde i någon mån ursäkta dröjsmålet med expeditionen af ofvannämnda utslag, likväl och enär särskildt den tjänstledighet, Consistoriinotarien åtnjutit under två och trefjerdedels månader af sommaren, hvarunder han haft befrielse från alla tjänsteåligganden förutom expedierandet af utslag och resolutioner, onekligen hade bort lemna honom tillfälle att nämnda skyldighet fullgöra, helst hans helsotillstånd icke varit af beskaffenhet att göra honom oförmögen till arbete, funne Domkapitlet Consistoriinotarien öfver höfvan hafva dragit ut på tiden med ifrågavarande ärendes expedierande, hvarföre Domkapitlet måste anse honom i detta stycke hafva gjort sig

skyldig till tjänsteförsummelse och pröfvade därför rättvist att tilldela honom lämplig föreställning med tillagd förmaning att för framtiden bättre iakttaga sin tjänstepligt.

På sätt här ofvan i inledningen till denna embetsberättelse omför-
mälades, har jag under det förflutna årets lopp gjort underdåniga fram-
ställningar i nedanstående ämnen, nemligen

1:o. *Angående inrättande i hufvudstaden af en anstalt, dit domstolar, domare och fängelseföreståndare borde insända vissa upp-
gifter rörande dömda förbrytare och hvarifrån upplysningar
om nämnde förbrytare skulle åklagare och domstolar på an-
fordran tillhandahållas, hvarom underdånig skrivelse afläts
den 29 November 1879, så lydande:*

»Det märkes i äldre tiders brottmålslagstiftning, så hos oss som hos andra folk, ett sträfvande att ej allenast genom straffens blodiga sträng-
het utan äfven genom deras till den brottsliges framtid utsträckta verk-
ningar afskräcka från begäendet af brott och missgerningar. Förbrytaren
skulle nemligen, der han fick behålla lifvet, ej endast på allehanda sätt
till kroppen marteras, hans goda namn och rykte, hans anseende bland
medmenniskor skulle ock i grund och för all tid tillintegöras. För
detta ändamål användes utom kroppsstraffen: gatulopp, spö och ris m. m.,
jenväl skamstraff, såsom halsjern, offentlig kyrkoplikt och ärans förlust
för hela lifstiden; allt detta, såsom det vill synas, under förutsättning,
att den, som en gång dukat under för brottets frestelser, aldrig mer
kunde resa sig upp utan alltjemt förblefve en brottets träl, för hvilken
framtida missgerningar samhället och förbrytarens medmenniskor behöfde
genom hans brännmärkande varnas och skyddas. När nu icke alla för-
brytarens samtida kunde se honom vid skampålen eller på pliktballen,
blef det nödigt att på annat sätt göra dem underkunniga om hans brott
och nesa, hvarför det stadgades, att domstolarne skulle, på föreskrifvet
sätt, om det begångna brottet och det ådömda straffet underrätta pre-
sterskapet i den församling, till hvilken den dömda hörde, på det att
anteckning derom måtte göras i församlingens ministerial- eller kyrko-
bok och vid de tillfällen, då personen hade af nöden att från besagda
prestenskap begära fräjdbeleg, eller då sådant af annan person eller nå-
gon myndighet åskades, denna anteckning skulle deri införas och vittna
om det en gång föröfvade brottet. Detta anklagande minne fick alltså
aldrig utplånas eller glömmas; det förblef en ständig förödmjukelse för

den en gång fallne och en ständig varning till hans medmenniskor att icke träda i beröring med, icke i tjänst eller arbete emottaga eller med sitt förtroende bevärdiga den för lifstiden sålunda brännmärkte.»

»Under senare tider har en med kristendomens läror och den sanna människokärlekens fordringar mera öfverensstämmande åsigt om straffets ändamål och brottslingens människovärde gjort sig gällande och jemväl vunnit insteg i vår brottmålslagstiftning. Vår nya strafflag har nemligen genom de offentligen verkställda kroppsstraffens och de så kallade skamstraffens afskaffande samt ärelöshetens och vanfräjdens begränsning till viss kortare tid tydligen ådagalagt, att han upptagit den brottsliges förbättring bland straffets ändamål. I samma riktning är ock den fullkomliga omdaning till ett bättre, som vårt fängelseväsende undergått, ämnad att verka. Att emellertid lagstiftningen icke kunnat på en gång bryta med en häfdvunnen ordning och stöta för hufvudet rotfästa föreställningar hos allmänheten må dock icke klandras. Det hade svårligen låtit sig göra, att med ett penndrag i lagen befria den till ett strängare straff dömda förbrytaren från all påföljd af brottet inför det allmänna omdömet, att ställa den straffade, så snart straffet slutat, i jemnbredd med den aldrig straffade; han måste bland sina medmenniskor någon tid vara i mistning af det förtroende, som tillkommer den oförvitlige samhällsmedlemmen, intill dess genom ådagalagd sinnesförändring och sedlig förbättring den fallne visat sig förtjent af ett sådant förtroendes återvinnande. Af denna anledning inkom i lagen stadgandet om förlust af medborgerligt förtroende för viss tid eller för alltid såsom straffpåföljd för de svårare och svårast ansedda förbrytelserna. Med hänsyn till samma allmänna omdöme har väl ock stadgandet om förhöjdt ansvar för återfall i vissa brott bibehållits. Det är emellertid obestriddligt, att dessa stadganden lägga hinder i vägen för den straffades återupptagande i samhället efter utståndet straff och sålunda i sin mån motverka hvad lagen i andra delar åsyftat eller att underlätta den fallnes återupprättelse, ty så länge en persons fräjdetyg innehåller, att han är förlustig medborgerligt förtroende, kan han svårligen erhålla arbete och dagligt bröd, om han behöfver söka det hos andra, än mindre tjänst och anställning, som betryggar hans utkomst; och så länge ökad straff för återfall i brott finnes stadgadt, måste, hvarje gång en person ställes under tilltal för brott, hvilkas förnyande medför förhöjdt ansvar, huru oskyldig han än kan vara till det brott, som honom tillvites, undersökning om hans föregående vandel anställas, och således de brott, han förut kan hafva begått, äfven om de blifvit genom utståndet straff försonade, äfven om han derefter genom förbättrad lefverne ådagalagt upp-

riktig ånger öfver sitt brott, framdragas i ljuset till hans förödmjukelse och med störande inverkan på den återgång till redbar och oförlitlig vandel, hvori han är stadd. Delade meningar hafva därför ock försports angående lämpligheten af ifrågavarande stadgandens bibehållande i vår lagstiftning; men då ej mer än ett och ett halft årtionde förflutit sedan den viktiga förändring till straffens mildrande vidtogs, som vår strafflag onekligen innebär, och tankarne i berörda ämne under denna korta tid ej kunnat uppnå tillräcklig stadga och klarhet i fråga om bästa medlen för ernående af det högre mål, som anses önskvärdt, torde ett ytterligare steg i samma riktning ännu icke kunna tagas utan att möjligen väcka oro och farhågor.»

»I sammanhang med Strafflagen och till främjande af samma syftemål, hvarom nyss är taladt, nemligen underlättande af brottslingars återgång till samhället, utfärdades Kongl. Förordningen den 20 Januari 1865, som stadgar:

»I de fall, då enligt särskilda författningar det är presterskapet anbefaldt att meddela betyg om personers fräjd, har Kongl. Maj:t funnit godt förklara, att dermed allenast förstås intyg, huruvida den ifrågavarande personen, vid den tid då fräjdbetyget meddelas, är i följd af domstols utslag, deri ändring ej skett, förlustig medborgerligt förtroende för alltid eller, på viss tid, i hvilket fall betyget skall innehålla uppgift såväl om dagen, då utslaget blifvit gifvet, som, der detsamma icke meddelats af Kongl. Maj:t, om tiden hvarinom besvär deremot skolat anföras; dock att prestbevis, som för flyttning från en församling till annan meddelas, jemväl skall, med afseende å kyrkotukten, innehålla ej allenast huruvida den ifrågavarande personen då är i följd af begånget brott från delaktighet i den heliga nattvarden utestängd eller genom domstols beslut blifvit för brott under framtiden stäld, än äfven huruvida den flyttande är vorden enligt Kyrkolagen varnad att från nattvarden sig afhålla eller vid den tid, då betyget utfärdas, är stäld under sådan kyrkotukt, som enligt Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 af Kyrkorådet utöfvas. Denna förordning skall icke ega tillämpning i fråga om anteckning i prestbevis rörande brott, hvarför någon genom utslag, deri ändring ej skett, är vorden dömd före början af innevarande år (1865), i hvilket fall kommer att förfaras i enlighet med hvad hittills varit iakttaget.»

»Då sedermera uppmärksamheten blifvit fäst derpå, att liknande förman med den, som genom 1865 års nyss anförda Förordning medgifvits de personer, som voro dömda till förlust af medborgerligt förtroende på viss tid, att efter denna tids förlopp anteckning om deras förut be-

gångna brott ej vidare skulle i prestbevisen införas, icke tillgodokom dem, som före 1865 års början blifvit för vanfräjdande brott dömd, förordnade Eders Kongl. Maj:t, uppå Riksdagens underdåniga hemställan, genom nådig Förordning den 23 November 1873, att:

»vid utfärdande af fräjdbeleg för personer, hvilka före 1865 års början blifvit för brott dömd, presterskapet icke må för annan än den, hvilken är dömd ärelös eller förklarad aldrig vara vittnesbär, göra anteckning om brottet, sedan tio år förflutit från den tid, då ådömda bestraffningen, enligt hvad känt är, i öfrigt blifvit till fullo verkställd».

»Det är, såsom af dessa lagbud antydes, presterskapet, som det tillkommer och åligger att utfärda fräjdbeleg. På det att de för detta ändamål erforderliga upplysningar må komma presterskapet till handa, är det, såsom redan blifvit antydt, föreskrifvet, att i stadgad ordning från domstolarne vederbörande presterskap meddelas underrättelser om de personer, som blifvit dömd eller stälde under framtiden för gröfre brott, som angå lif, tjufnader och sådana förbrytelser, som icke blott med penningböter få försonas och i öfrigt alla de, som äro af den beskaffenhet att den sakfælde icke får komma i åtnjutande af den heliga nattvarden, inman han låtit sig enskildt skriftas och aflösas; samt att det skall åligga presterskapet att, hvar i sin ort, hålla och förvara noggranna anteckningar öfver de underrättelser, som sålunda blifvit lemnade.»

»Innan 1865 års nådiga Förordning utkom, var det vanligt att i alla fräjdbeleg, för hvilket ändamål de än utfärdades, anfördes allt hvad om den ifrågavarande personens fräjd känt var och på nyss berörda sätt antecknadt blifvit. I detta förhållande var det som lagstiftaren, af förut anförda skäl, ville åstadkomma en förändring genom sistnämnda 1865 års nådiga Förordning. Vare sig att det skedde af okunnighet om förordningens tillvaro eller af bristande urskilning vid densammas tillämpning, inträffade det, synnerligast under första åren efter förordningens utfärdande, att fräjdbeleg af en och annan prestman utlemnades, som, enligt gammal vana, innefattade andra och flera anteckningar om personernas fräjd än förordningen medgaf, och på deröfver hos mig anmälda klagomål blefvo de prestmän, som till nämnda förseelse gjort sig skyldige, tilltalade och af vederbörande Domkapitel till lämplig föreställnings erhållande dömd.»

»Men från annat håll förspordes snart klagomål af alldeles motsatt syftning, nemligen deröfver, att presterskapet, när prestbevis infordrades rörande personer, som vid domstol voro för brott tilltalade, dessa beleg icke upptogo hvad emot personernas fräjd förut förekommit, om och huruledes de för redan begångna brott blifvit dömd o. s. v.; och en

domare, som var ledamot af Riksdagens Andra Kammare, väckte derstädes under sist förflutna års riksmöte fråga om, att 'Riksdagen måtte för sin del besluta den ändring eller det tillägg i nådiga förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873 att, utan hinder af desamma, det skulle åligga presterskapet att, då i embets- eller tjänsteväg fräjdbevis äskas angående för brott tilltalad person, i betyget anteckna om denne förut undergått bestraffning för brott, med uppgift i så fall å brottets art, straffet därför, domstolen som ådömt straffet, och tiden när dess utslag meddelats'.

»Riksdagens Lagutskott, till hvars behandling frågan öfverlemnades, föreslog i deröfver afgifvet utlåtande, att» »Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder förklara att, genom hvad i förordningarne den 20 Januari 1865 och den 28 November 1873 finnes stadgad, icke blifvit upphäfd den presterskapet enligt särskilda författningar åliggande skyldighet att, då i embets- eller tjänsteväg fräjd-betyg angående häktad person begäres, i betyget, utöfver hvad nämnda förordningar medgifva, lemna de öfriga upplysningar, som finnas hos presterskapet tillgängliga»; »men hvad Utskottet sålunda föreslagit vann ej bifall i någondera af Riksdagens Kamrar.»

»Emellertid låter det sig icke förnekas, att när lagen stadgar högre straff för den som ånyo begår samma slags brott, för hvilket han förut lidit straff, dermed illa står tillsammans, att en befintlig och förut med fördel begagnad utväg att vinna kunskap om, huruvida den tilltalade varit för enahanda brott förut straffad eller icke, blifver genom ett annat lagstadgande afskuren. Detta ådagalägger obestriddigen bristande sammanhang i lagstiftningen. Skall denna brist afhjelpas eller åtminstone öfverskylas, så måste, i den afskurna utvägens ställe, anvisas en ny, som åtminstone lika väl om icke bättre leder till det afsedda ändamålet.»

»Att den sålunda förlorade utvägen dock icke varit eller under närvarande förhållanden kan blifva i alla afseenden ändamålsenlig och utan stora brister, måste medgifvas.»

»I första rummet är det utan tvifvel olämpligt att för det uppgifna ändamålet anlita presterskapets biträde. Utom det, att så många andra för dess kall främmande bestyr äro lagda på detta stånd, att en minskning i dessas antal måste vara önskelig, kan det för en prestman, som värdigt uppfattar sitt kall och samvetsgrant aktar på dess pligter, icke vara annat än motbudande att på det sätt, som förut påfordrats, derjemte syssla i åklagaremagtens och polisens tjänst. Genom detta uppdrag sättes han i en skef och oangenäm ställning till sina åhörare i allmänhet; och det är lätt att föreställa sig, med hvilka känslor en till

ånger väckt brottsling, som, trängande efter andlig tröst, vill bekänna sina brott och synder, skall vända sig till sin själasörjare, i hvilken han har att frukta en åklagaremagtens och polismyndighetens medhjelpare. Det vare härmed ej sagdt, att denna uppfattning af förhållandet är den rigtiga, men det behöfves endast, att hon finnes, för att hon skall hafva de verkningar, jag antydt; och detta skäl i förening med de flera, som kunna anföras, synes mig vara tillräckligt att rättfärdiga ett försök att befria presterskapet från det uppdrag, hvarom fråga är.»

»Ett annat skäl för samma sak är det, att de upplysningar rörande personers föregående brott, som hos presterskapet kunna erhållas, icke äro fullständiga och tillförlitliga. Det är visserligen sannt, att presterna från domstolarne i riket bekomma uppgifter rörande de personer inom hvars och ens församling, som blifvit för vissa gröfre brott dömda; men först och främst är det icke säkert, att dessa uppgifter ordentligt lemnas af domstolarne eller, om de ock aflennas, att de framkomma, då de skola gå genom flera händer, och om de framkomma, att de äro så fullständiga i fråga om den eller de dömdes namn, hemvist, födelseår m. m., att icke misstag på person kan göras, då uppgiften skall af presten införas i hans anteckningar, hvilka vanligtvis lära göras i ministerial- eller kyrkoböckerna. Öfver felaktigheter i alla dessa afseenden hafva klagomål hos mig varit anförda. Men, om ock med dessa uppgifters upprättande, afsändande och antecknande allt riktigt tillgått, lida de ändock af en väsentlig brist derutinnan, att de ej tjena att bestyrka, det den eller de till straff dömda verkligen undergått sitt straff, hvilket förut-sattes såsom ett oeftergifligt vilkor för straffets ökande, när brottet ånyo är begånget och åtaladt. Denna omständighet, att presterna ej erhålla uppgift, när personer, som hos dem såsom till det eller det straffet dömda på ofvan beskrifna sätt blifvit anmälde, undergått bestraffningen, gör dessutom för presterna snart sagdt omöjligt att veta, när den tillika med straffet ådömda förlust af medborgerligt förtroende upphörer och ej vidare får i fräjdetyget omförmälas, sedan tiden för nämnda straff-påföljds fortvaro, numera, enligt nådiga Förordningen den 31 Oktober 1873, räknas från den dag, å hvilken straffet slutade, och icke, såsom förut vanligen brukades, från dagen då utslaget, som ålade straffpåföljden, meddelades. Att på förhand uträkna slutdagen för ett ådömdt straff kan, i följd af föreskrifterna om de olika slag af afdrag å straff-tiden, stundom vara brydsamt för dem, som hafva skyldighet att med detta ämne vara förtrogne, huru mycket svårare skall detta då icke vara för dem, som ej ega och ej behöfva ega en sådan insigt. Dertill kommer, att under strafftiden händelser kunna inträffa, såsom sjukdomsfall

och rymning, hvilka vålla afbrott i straffet och gäcka all på förhand uppgjord beräkning. Sålunda kan icke ens den upplysning, fräjd-betyget får innehålla, nemligen huruvida den person, för hvilken betyget är utfärdadt, åtnjuter eller är förlustig medborgerligt förtroende, under nuvarande förhållande, och så snart personen någon gång varit medborgerligt förtroende förlustig, icke anses fullt tillförlitlig.»

»Ett annat förhållande, som gör att, äfven om, på sätt vid senaste riksmöte var föreslaget, presterskapet skulle fått sig ålagdt att, då fräjdbevis i embets- eller tjenste-väg äskades angående en för brott tilltalad person, i betyget anteckna, om och hvilken bestraffning, personen förut kunde hafva undergått, detta i alla fall icke skulle hafva ledt till det åsyftade ändamålets uppnående, är det, att när en person efter förloppet af den tid, under hvilken han varit förlustig medborgerligt förtroende, flyttat från en församling till en annan, det prestbetyg han då medförer, enligt 1865 års förordning, icke får innehålla någon anteckning om föregående brott och straff eller förlust af medborgerligt förtroende, så att presten i den församling, dit personen flyttat, är ur stånd att, äfven om han dertill erhållit lagligt bemyndigande, meddela upplysning om den inflyttades föregående öden.»

»Då emellertid vid domstolarne fråga icke sällan uppstår, huruvida en tilltalad person bör ådömas förhöjd bestraffning för ånyo begånget brott af den art, att brottets förnyande enligt lag medför sådan påföljd; då dervid utredning af brottslingens föregående lefverne och förut ådömda och undergångna bestraffningar är af nöden, hvilken, i anseende till brottslingens tredska eller uppenbart lögnaktiga uppgifter, fordrar att all tillgänglig bevisning anlitas; och då denna bevisning så vidt den skall sökas hos den myndighet, som nu ensam har att utfärda fräjd-betyg, icke kan vinnas utan uppoffring af den kristliga och menniskovänliga afsigt, som dikterat 1865 års ofta åberopade förordning, afsigten att befria den en gång fallna medmenniskan från lifstidslång vanära, hvilken hindrar hans medborgerliga återupprättelse och försoning med samhället, och icke utan att bibehålla presterskapet vid en för dess kall främmande och förhatlig ansedd skyldighet att i dylikt afseende gå åklagare- och polismyndigheter till handa, hvilken skyldighet, huru samvetsgrant den än må fullgöras, visat sig för det afsedda ändamålet icke vara tillfyllestgörande; blifver det nödvändigt att söka för denna angelägenhet finna någon annan anordning, som utan nämnda olägenheter må kunna åstadkomma en tillfredsställande lösning af den föreliggande uppgiften.»

»Det är bekant, att i främmande länder för vinnande af upplysning

om anklagade personers föregående lefnadsöden och förnämligast deras förut begångna brott och utståndna straff hufvudsakligen två olika förfaringsätt varit tillämpade, bestående *det ena* deruti, att hvarje domstol förer mer eller mindre omständliga anteckningar öfver alla tilltalade och dömda personer och öfver dessa anteckningar håller noggranna register; och *det andra* deri, att från alla domstolar i landet mer eller mindre utförliga uppgifter öfver tilltalade och dömda personer insändas till någon anstalt i landets hufvudstad, der dessa uppgifter samlas, ordnas och registreras, så att på inkommande förfrågningar besked utan dröjsmål derifrån kan erhållas, huruvida en uppgifven person vid någon af landets domstolar förut varit för brott dömd och straffad, samt huru han blifvit dömd och straffad. Då det skulle leda till alltför stor vidlyftighet att här närmare redogöra för dessa inrättnings beskaftenhet i andra länder, tillåter jag mig i afseende derpå åberopa en mycket upplysande afhandling med titeln »*Traite theorique et pratique des casiers judiciaires en France et à l'étranger*» par O. Despaty», tryckt i Paris år 1870.»

»Vid jämförelse emellan ofvan nämnda förfaringsätt visar det sig, att de hvar för sig hafva sina fördelar och olägenheter; och jag har varit tveksam hvilketdera skulle vara för vårt land och våra förhållanden det lämpligaste. Det förstnämnda, eller att hvarje domstol skulle föra anteckningar öfver dömda personer, är redan i viss mån infördt vid Rådstufvurätten i Stockholm, som har sin så kallade »svarta bok», i hvilken sagda anteckningar införas och som är vederbörligen registrerad. Det samma är förhållandet i några få af de öfriga städerna samt hos en och annan domare på landet, dock, så vidt jag funnit, hafva anteckningarna der icke varit så fullständiga och icke sträckt sig långt tillbaka i tiden som hos Stockholms Rådstufvurätt. I betraktande likväl af domstolarne antal och vidt spridda läge i vårt land samt af den mängd för domarekallet främmande bestyr, med hvilka domarena på landet redan äro öfverhopade, har jag ansett att, äfven om brottslingarne antecknande skulle ske på flere ställen, sysslandet dermed icke borde påläggas domstolarne eller domarena. Jag har tänkt mig, att det kunde verkställas på ett ställe i hvarje län, i residensstaden, och lämpligen uppdragas åt föreståndaren för länshäktet. Brottslingarne skulle då, vid hvilken domstol inom landet de än blefve dömda, alltid upptagas å förteckningen för det län, i hvilket enhvar af dem är född, och det borde åligga hvarje domstol att, så snart en person dömdes för ett verkligt brott, om hans namn, födelseår, hemvist m. m. samt för hvilket brott och till hvilket straff han blifvit dömd, sända noggrann uppgift till föreståndaren för

länshäktet i det län, förbrytaren genom födseln tillhörde. Det sistnämnda förfaringsättet åter, eller att alla anteckningar angående dömda förbrytare samlas på ett ställe för hela riket, fordrar naturligen att i hufvudstaden skulle inrättas en anstalt, dit nyssnämnda uppgifter från domstolarne skulle insändas, i stället för till föreståndarne för de särskilda länshäktena, och der de skulle förvaras, ordnas och registreras.»

»Då jag i valet emellan dessa olika sätt att ordna den ifrågavarande angelägenheten bestämt mig för att gifva företräde åt det sistnämnda, har skälet dertill hufvudsakligen varit det, att för en sådan för hela riket gemensam anstalts avvägbringande betydande förarbeten redan äro gjorda.»

»Genom nådigt bref till Fångvårdsstyrelsen den 13 Juli 1875 har Eders Kongl. Maj:t, med bifall till nämnda styrelses underdåniga förslag, förordnat, att af hvarje mansperson, som å gemensamhetsfängelse undergått straff för brott, som medfört förlust af medborgerligt förtroende, af benådade lifstidsfångar samt af sådana från läns- och kronocellfängelserna frigifne brottslingar, som gjort sig kända för synnerlig vanart, skola före deras afgang från fängelserna tagas fotografiska bilder, af hvilka bilder exemplar skulle sändas till polismyndigheterna i vissa af de större städerna i landet. I följd häraf hafva till Fångvårdsstyrelsen inkommit en icke obetydlig mängd af dylika fotografibilder, åtföljda af lefvernesbeskrifningar, hvilka äro ordnade och registrerade. Vidare skola, enligt nu gällande föreskrifter, de primäruppgifter, som från domstolar och domare insändas till Justitiedepartementet för att tjena till ledning vid upprättandet af Chefens för nämnda departement årligen utgifna embetsberättelse, upptaga de för svårare brott dömda förbrytares namn, födelseår och hemvist, brott och ådömde bestraffningar; och enligt det förslag till formulär för berörda uppgifter, hvilket för detta ändamål tillsatta särskilde Komiterade afgifvit, skola uppgifterna, i vissa delar ännu fullständigare upprättas, en särskild för hvar och en tilltalad och dömd förbrytare. Af dylika uppgifter finnas samlingar för mer än tjugo år tillbaka i Justitiedepartementets statistiska byrå.»

»Om nu hvad af dessa för olika ändamål tillkomna men hvarandra ömsesidigt fullständigande samlingar, som förvaras dels på sistberörda ställe och dels i Fångvårdsstyrelsen, sammanfördes på ett ställe och behörigen ordnades, skulle de utgöra en betydande del af en »casier judiciaire» för hela riket. För att anskaffa det, som i dessa samlingar felades, kunde den utväg vidtagas, att från rikets presterskap infordra uppgift för hvarje församling uppå de ännu lefvande förbrytare, som funnes upptagne i de anteckningar, hvilka på grund af anmälanden från domstolarne blifvit hos presterskapet förda. I dessa uppgifter borde likväl

icke omförmälas andra förbrytare än sådane, som blifvit dömda till lifsstraff, hvilket blifvit af nåd efterskänkt, omedelbarligen till spö eller ris, till fästningsstraff, till straffarbete, till förlust af äran, af embete eller tjänst eller af medborgerligt förtroende på viss tid eller för alltid, men angående dessa skulle tydligt angifvas deras namn, yrke födelseår och dag samt födelseort och hemvist, till socken och by; om hvilket allt presterskapet bättre än någon annan myndighet är i tillfälle att utan omväg lemna besked. När dessa alla uppgifter inkommit, torde väl för någon tid flere personers samarbete erfordras för att jemföra presterskapets uppgifter med dem, som från fängelserna samt domstolar och domare inkommit, och för att derefter ordna och på lämpligaste sätt registrera hela samlingen, men när detta vore gjordt, föreställer jag mig, att en eller två personer skulle medhinna att emottaga och i registret införa de efter hand ingående uppgifter från fängelserna och domstolarne samt att besvara de förfrågningar, hvilka från allmänna åklagare och domstolar komme att göras angående tilltalade förbrytares föregående brott och bestraffningar.»

»Det skulle nemligen åligga nämnde åklagare att, likasom de nu hafva skyldighet att så snart de vid domstol tilltala en person för brott, genast infordra hans prestbetyg, hvilken skyldighet väl äfven framgent skulle fortfara, tillika, derest den tilltalade icke vore till sina föregående lefnadsöden inom orten tillförlitligen känd, från ofvanbeskrifna anstalt i hufvudstaden begära om den ifrågavarande personen de upplysningar, som ur de der insamlade uppgifter kunde vara att tillgå.»

»Utom tillvaron af nämnde förarbeten, som genom en dylik anstalts förläggande till hufvudstaden och bildande, till en gemensam inrättning för hela riket, i stället för att mindre sådana anstalter upprättades en i hvarje län, kunde tillgodogöras, finnas äfven andra skäl för samma sak. Det yppar sig stundom svårighet att få utredt, hvarest en tilltalad person verkligen är född, äfven om personen sjelf är villig att lemna de upplysningar i detta afseende, som han kan åstadkomma. Ännu oftare blifver detta händelsen, när personen finner för sig fördelaktigt att fördölja eller osannfärdeligen uppgifva sina förutgångna lefnadsöden. Vidare är det icke så sällsynt, att vid våra domstolar tilltalas och dömas personer, som icke äro inom landet födde. I dylika fall skulle hos den domstol, som dömda personen, tvekan alltid uppstå, till hvilket län uppgift om domen borde sändas, derest sådana uppgifter länsvis insamlades. När detta sker på *ett* ställe, finnes ej rum för någon tvekan. Det blifver ock från *ett* ställe alla upplysningar i dessa afseenden skola inhentas, och detta är hufvudstaden, som väl kan, i följd af sitt läge och träffade

anordningar, anses stå i jemnare och snabbare förbindelse med alla orter än något annat ställe i landet. Enligt gällande lag kan med företagande af ransakning angående häktad person opåtaladt dröjas på landet i tre veckor och i stad åtta dagar. Om då åklagaren genast vid häktningen, i de fall, der så erfordras, från den ifrågaställda anstalten i hufvudstaden begär upplysning om den häktade personen, bör, när ransakningen skall försiggå vid domstol å landet, svar i de allra flesta fall hinna anlända inom tre veckor; och de få städer, som äro så aflägsna, att på bref från dem till hufvudstaden, svar icke alla årstider kunna på åtta dagars tid erhållas, hafva telegrafanstalter att i nödfall användas. Således kan i detta afseende icke någon skäligen invändning göras emot den tilltänkta anordningen.»

»En annan invändning kunde vara den, att genom den anordning af ifrågavarande angelägenhet, som jag förordat, ett nytt embetsverk skulle tillskapas eller åtminstone en eller två nya tjänstemän tillkomma, hvilket kunde undvikas under förutsättning, att fängelseföreståndarena vid länsfängelserna kunde, utan intrång i deras öfriga tjänstebestyr, medhinna fullgörandet af det uppdrag, som dem vore tillämnadt, derest den nya anstalten anordnades länsvis, och att detta nya uppdrag kunde dem åläggas utan all ersättning. Det är dock icke alldeles gifvet, att en sådan förutsättning, vare sig i ena eller andra afseendet, skulle visa sig vara riktig. Och ehvad biträde komme att aflönas åt föreståndarena vid större länsfängelserna, emedan desse eljest icke kunde medhinna det tillkomna bestyret, eller någon, om än ringa, ersättning skulle tilldelas dessa föreståndare vid rikets 24 länsfängelser, uppstode derigenom en kostnad för statsverket säkerligen större än aflöningen för en eller två tjänstemän, hvilkas tillsättande förordats.»

»Det kunde möjligen synas, som för det ändamål, hvilket här blifvit i främsta rummet framhållet, nemligen underlättandet af den bevisning, som erfordras för tillämpning af förhöjdt straff för dem, som återfallit i brott, det vore tillräckligt, att sådana uppgifter, hvilkas insändande och förvarande i en särskild anstalt blifvit förordade, endast behöfde omfatta de personer, som blifvit dömda för brott, hvilkas förnyande af lagen beläggas med ökadt straff, men då för det hos oss införda latitudsystemet och fängelsesystemets rätta användande det är af stor vikt att ega så noggrann kunskap som möjligt angående förbrytarens föregående lif; och då de uppgifter, som redan äro afgifna och framgent skola afgifvas af domare och fängelseföreståndare omfatta alla gröfre brott, torde någon sådan inskränkning, som nyss omnämndes, ej böra ifrågasättas.»

»Slutligen tillåter jag mig i underdånighet fästa uppmärksamheten på några omständigheter, som med det redan anförda stå i närmare eller fjernare sammanhang.»

»Det är förut anmärkt, att afsigten med 1865 års till innehållet anförda nådiga förordning var, att en för brott dömd person skulle efter någon tids förlopp kunna befrias från den vanära, som åtföljde brottet, och blifva skicklig att åter upptagas i samhället, och att derföre i hans fräjdbeleg, hans begångna brott och utståndna straff icke borde, såsom förut skett, upprepas, utan beleyget endast innehålla besked, huruvida han vore förlustig medborgerligt förtroende eller icke, och att denna förlust ej skulle i fräjdbeleyget omförmälas längre tid, än den såsom straffpåföljd enligt domstols utslag vore gällande. Det finnes emellertid ett fall, der prestbeleyget kan vittna om en vanfräjd och medföra förlust af medborgerligt förtroende utan att detta stöder sig på någon domstols beslut, och detta har icke sällan utgjort föremål för bekymmer, som till mig blifvit framställda ej mindre af dem, som erhållit dylika beleyg, än ock af dem, som utfärdadt eller påtecknat beleygen, nemligen predikanterne vid rikets straff-fängelser. Dessa sistnämnda finna sig af gällande föreskrifter förpligtade, att, när en fånge efter utståndet straff lemnar fångelset, antingen å det prestbeleyg, som medföljt honom vid ankomsten till fångelset, anteckna, eller ock, vid utfärdande, såsom stundom af en eller annan orsak kan erfordras, af nytt sådant bevis för fången, deri införa, om och när fången begått den heliga nattvarden eller hvad i öfrigt med honom tilldragit sig, som hörer till själavården, och derefter under anteckningen å det gamla eller vid slutet af det till nyes utfärdade beviset, utsätta antecknings- eller utgifningsdagen och *orten*, det vill i sistnämnda afseende säga fångelsets namn. Nu är uppenbart, att ett sådant beleyg, utfärdadt t. ex. från straff-fångelset å Långholmen, när det uppvisas för allmänheten, hvilket påfordras, så ofta arbete eller tjänst af en okänd person sökes, blifver ansedt såsom ett beleyg om vanfräjd, och den, som innehafver ett sådant, betraktas såsom förlustig medborgerligt förtroende, ehuru hans begångna brott icke varit med denna straffpåföljd belagdt. Detta missförhållande synes kunna och böra afhjelpas genom föreskrift till fångelsepredikanterne, att i det fall, då den frigifne fången ej är i följd af domstols utslag förklarad förlustig medborgerligt förtroende, någon anteckning icke får göras på hans medhafda prestbeleyg, utan i stället pastor i den församling, bemålde fånge tillhör, genom fångpredikantens försorg underrättas om hvad som bort å beleyget tecknas; samt att, då nytt prestbeleyg för den frigifne fången är af nöden, denne hänvisas till pastor i den församling, han tillhör eller

der han uppgifver sig komma att vistas, och att fångpredikanten under hand samtidigt öfversänder till sistbemålde pastor de uppgifter ur fångelsens kyrkobok, som erfordras för utfärdande af prestbetyg.»

»Genom hvad här ofvan är ordadt om lämpligheten af ett förändradt sätt för beredande af tillgång till nödiga upplysningar angående tilltalade förbrytares föregående lefnadsöden åsyftas icke någon förändring i hvad nu är stadgadt, om domstolars och domares skyldighet att till presterskapet i den församling, en dömd förbrytare tillhör, aflemna uppgift om det brott och straff, hvartill förbrytaren blifvit fäld. Att denna skyldighet fortfar, är af nöden för kyrkotuktens vidmagthållande och äfven för att presterskapet, när prestbetyg från allmänna åklagare eller domstolar infordras angående för brott tilltalade personer, skall kunna vitsorda, huruvida den person, som är i fråga, åtnjuter eller är förlustig medborgerligt förtroende; men på det att dessa bevis må för framtiden blifva mera upplysande och tillförlitliga, än de för närvarande äro, blifver en förändrad anordning nödvändig. Det är förut visadt, huru svårt att icke säga omöjligt det är för vederbörande presterskap att, sedan anmälan på nyss berörda sätt skett, att en person blifvit för brott dömd och den ådömda strafftiden uppgifven, med bestämdhet uträkna och säkert veta, hvilken dag den dömde slutat sitt straff, och från hvilken dag den på samma gång ådömda straffpåföljden, förlust af medborgerligt förtroende för viss tid, skall beräknas, och följaktligen jemväl när denna påföljd upphörer och ej vidare får i utfärdande fräjbetyg omförmälas. Denna olägenhet blefve afhulpen, derest föreståndarena vid alla fångelser i riket förständigades att för hvarje fänge, dömd till förlust af medborgerligt förtroende, som efter utståndet straff försattes på fri fot, meddela pastorsembetet i den församling, den straffade tillhör, skriftlig uppgift om dagen, då straffet upphörde. Dessa uppgifter kunde dock icke behöfva afsändas oftare än hvar tredje månad, likasom de uppgifter angående dömde förbrytare, som från domstolarne afsändas för att presterskapet tillställas.»

»Då, såsom redan blifvit anmärkt, det är oundgängligt för tillämpningen af förhöjdt straff för förnyad brottslighet att styrkt är, att det förra straffet blifvit verkställt, men domarenas primäruppgifter angående dömde förbrytare derom icke kunna innehålla besked och följaktligen från den anstalt, der dessa uppgifter skulle samlas, intyg i detta hänseende ej kunde erhållas, vore det utan tvifvel i sin ordning, att fångelseföreståndarena finge sig ålagdt, att på samma gång som uppgifter öfver verkställda bestraffningar affärdades till presterskapet, inskicka sådana af samma beskaffenhet till nämnda anstalt.»

»På grund af det anförda vågar jag i djupaste underdånighet hemställa, huruvida icke Eders Kongl. Maj:t skulle i nåder finna för godt förordna:

1:o) att i hufvudstaden skall inrättas en anstalt, dit ofvan omfördälda, från domstolar, domare och fängelseföreståndare inkomna uppgifter angående dömda förbrytare skola öfverlemnas, för att der förvaras samt på lämpligaste sätt ordnas och registreras, och hvarifrån upplysningar rörande nämnde förbrytare skola åklagare och domstolar på anfordran tillhandahållas;

2:o) att Predikanterne vid rikets fängelser må förstädigas, att angående fångar, som frigifvas och icke äro dömda till förlust af medborgerligt förtroende, å prestbevisen icke göra anteckningar, som utvisa, att samma personer varit i fängelset intagna, utan under hand meddela presterskapet i den församling, dit de skola afgå, hvad som eljest i prestbeviset skolat införas; och

3:o) att Föreståndarena vid fängelserna må anbefallas att för hvarje fånge, dömd förlustig medborgerligt förtroende, som efter utståndet straff lemna fängelset, meddela dels presterskapet i den församling, den frigifne tillhör, dels ofvanberörda anstalt i hufvudstaden skriftlig uppgift om dagen, då den frigifne slutat sitt straff; börande dessa uppgifter afsändas endast vid hvar tredje månads slut.»

2:o. *Angående tillägg till och ändring i §§ 13 och 14 i Kongl. Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, i fråga om frihet från expeditionslösen för fattigdoms skull m. m., i hvilket ämne underdånig skrifvelse afläts den 16 December 1879 af följande innehåll:*

»I Eders Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående expeditionslösen den 30 November 1855 innehåller § 13 följande stadgande:

»Den, som saknar tillgång till betalning, skall hos alla domstolar och myndigheter, utan afgift eller vedergällning, undfå hvad honom till sin rätts utsökande eller värjande nödigt är, då han sin fattigdom styrker eller den eljest kunnig är. Har någon vid en domstol eller myndighet blifvit för fattigdom från lösen eller afgift befriad, njute han, utan vidare vittnesbörd, slik befrielse, der målet till högre rätt eller myndighet fullföljes, så framt han ej under tiden nya tillgångar vederligen erhållit.»

»Den grundsats, hvarpå detta stadgande ytterst hvilar och som i expeditionstaxan af den 15 Maj 1821 uttryckes med orden: 'ingen må

för fattigdom hindras att sin rätt söka', är i vår lagstiftning från äldsta tider erkänd och vittnar fördelaktigt om denna lagstiftnings ädla och upphöjda anda. Huruvida tillämpningen af grundsatsen, sedd ur rättvisans synpunkt, förtjenar lika godt vitsord eller icke, derom kunna meningarna vara delade. Den fördel, som beredes den fattige, tillkom honom förr och tillkommer honom ännu i betydlig mån icke på det allmännas utan på den enskilde tjänstemannens, på domarens, expeditionshafvandens bekostnad. Det har alltid varit och är ännu desse tjänstemän, som till den fattiges fromma få vidkännas minskning i den dem tillkommande inkomst af lösen, på samma gång de få bekosta utskrifning och papper till de expeditioner, som skola de fattige kostnadsfritt tillhandahållas. Denna uppoffring var naturligtvis kännbarare den tid då, såsom förhållandet för få år sedan var med domarena på landet och till stor del ännu är det i städerna, dessas aflöning hufvudsakligast utgick i den så kallade papperslösen.»

»Om nu härutinnan ett skäl till klagan öfver obillighet kunde förefinnas för expeditionshafvandena, som hade olägenhet af den ifrågavarande grundsatsens tillämpning på sådant sätt, hade den, som af samma grundsats borde förvänta sig fördel, eller den fattige rättsökanden, å sin sida icke mindre skäl till klagan öfver obillighet derutinnan, att den, som skulle pröfva, om hans uppgifna fattigdom vore styrkt eller allmänt kunnig, var just expeditionshafvanden, eller samme man, som egde rätt till den lösen, från hvilken den fattige sökte befrielse. Denne var sålunda domare i egen sak och egde afgöra en tvistefråga, af hvilkens utgång han sjelf hade nytta eller skada. Huru rätträdig han än måtte vara, så kunde det dock icke förtänkas honom, att han vid pröfningen af den bevisning, som till den uppgifna fattigdomens styrkande åberopades, förfor med allvar och stränghet. Han saknade dertill utom dess ej särskilda anledningar. Det är nogsamnt bekant, att personer finnas, som gjort till sitt lifs uppgift att processa, att i likt och oliket söka sak med andra menniskor och med en ihärdighet, som inga gränser känner, fullfölja sina påståenden, huru orimliga de än må vara. Äro desse trätlystue tillika fattige — och det äro de merendels eller blifva det snarligen — och följaktligen berättigade att utan någon kostnad drifva sina rättegångar, så äro de, som råka ut för deras angrepp eller som af dem skola utkräfva sin rätt, synnerligen att beklaga. Desse måste nemligen vidkännas kostnader och ett olidligt besvär utan att kunna påräkna något slags ersättning, ty af dem, som ingenting ega, kunna rättegångskostnader, om äfven af domstolarne ådömda, naturligtvis aldrig utbetonmas. De böter åter, som lagen stadgar för rättegångsmissbruk, äro,

om de ock mot desse trätlystne tillämpas, alltför ringa för att, äfven då de för bristande tillgång måste med fängelsestraff aftjenas, stäffa deras framfart. Det kan ej väcka undran att expeditionshafvande åt slika rättsökande ej utan noggrannaste pröfning medgifva förmånen att utan lösen undfå alla handlingar, de begära, och dymedelst understödja ett uppenbart missbruk och oskick, utan tvärtom finna sig pligtige att tillse, huruvida dessa handlingar äro för de processlystne nödiga till 'deras rätts utsökande eller värjande', eller om de ästundas endast för att med dem kunna i någon mån störa och ofreda andra människor i deras välfångna rättigheters utöfning eller i annan måtto dem skada och förfölja.»

»Men det gifves andra än de, hvilka uppenbarligen 'sakna tillgång till betalning', som fika efter den förmån, ifrågavarande stadgande tillförsäkrar de verkliga fattige, och detta under hvarjehanda förevändningar och på olika sätt. Såsom exempel på ett af de oblygaste försök i slik afsigt må anföras, att för flera år sedan en Handlande i hufvudstaden, som hade en mängd småfordringar hos sina kunder, formligen öfverlät dessa fordringar på en processmakare, som för bristande tillgångar fått rättighet att utan lösen utbekomma protokoll och utslag från domstolarne; men på samma gång förskaffade sig Handlanden af samma processmakare, till hvilkens redbarhet och vederhäftighet såsom uppborrdsmän han icke hyste fullt förtroende, en rättegångsfullmakt att af gäldenärerne utsöka nämnda fordringar. Han instämde derpå gäldenärerne till Rådstufvurätten. När rättegångarne voro afgjorda och fråga uppstod om utlösande af protokoll och utslag i målen, företedde Handlanden det för hans hufvudman utfärdade fattigdomsbeviset samt yrkade på grund deraf att utan lösen utbekomma protokoll och utslag i de särskilda målen.»

»Med sådana exempel för ögonen måste något hvar blifva tveksam, om en grundsats, som kan leda till dylika missbruk, huru tilltalande för känslan han än må vara, låter sig såsom lagbud försvaras och bör såsom sådant bibehållas; men det är å andra sidan betänkligt att för missbrukets skull afskaffa bruket och att straffa den oskyldige med den skyldige, då bland mängden af de fattige väl ändock de processlystne och bedräglige endast utgöra undantag, och det tillika bör medgifvas, att sistnämnda slags bedrägliga handlingar icke försports och svårligen kunna försökas annorstädes än i de större städerna.»

»Det är här förut taladt om obilligheten deraf, att den förmån i afseende på utsökande och värjande af sin lagliga rätt, som i expeditionstaxans ofvan anförda § tillerkännes den, som saknar tillgång till betalning, ländt den enskilde tjenstemannen i stället för det allmänna till

tunga och kostnad. Häruti har onekligen på sista tiden en förändring inträdt, i följd af den reglering landtdomarens aflöning undergått. Papperslösen utgör nemligen numera icke såsom förr den väsentligaste delen af deras inkomster. Nämda reglering berörer visserligen icke aflöningen för städernas domare, men desse hafva förut icke varit och äro det mindre nu till sina inkomster så uteslutande beroende af papperslösen, som landtdomarena förut varit. Emellertid tynger dock nämnda förmån för de fattige rättsökande ännu på den del af papperslösen, som efter löneregleringen tillkommer landtdomarena liksom på stadsdomarens hela inkomst af nämnda lösen. I följd af berörda lönereglering är det Staten, som inträdt såsom deltagare i den papperslösen, som utgår vid alla domstolar, utom stadsdomstolarne, och jemväl vid exsekutionssätena. Detta förhållande kan icke blifva utan sin betydelse på, bland annat, frågan om pröfningen af den bevisning, rättsökanden företer till bestyrkande af sitt anspråk att på grund af fattigdom njuta befrielse från expeditionslösen, hvarom förut är taladt. Denna pröfning verkställas nu af domaren eller expeditionshafvanden ensam, och olämpligheten deraf, att denne tjänsteman sålunda dömer i egen sak, har redan blifvit omnämnd. Hans domslut i detta afseende har likväl förut hufvudsakligen rört hans egen rätt att få lösen emot den, som sökt befrielse från lösens utgifvande. Numera rörer domslutet jemväl tredje mans rätt, nemligen statens. Det är visserligen sant, att förut afgörandet af frågan om befrielse från lösen hade inflytande på frågan om stämpels läggande på vissa handlingar i så måtto, att den handling, som utlemnades utan lösen, ej skulle med stämpel beläggas, men denna stämpel var i jämförelse med den, som nu pålägges, hvilken tillika angifver statens andel i lösen, så ringa, att föga afseende dervid kunde fästas.»

»Den ökade vikt, ifrågavarande pröfning sålunda erhållit, synes påkalla ändring i sättet för dess verkställande. Det kan ej vara lämpligt, att en beskattningsfråga afgöres t. ex. ensamt af en tillförordnad domare på landet eller protokollsföranden i en stadsdomstol. Frågan bör af domstolen prövas, och hon bör väckas och afgöras under rättegången och innan lösandet af någon dithörande expedition eger rum. Utom frågans vikt är det äfven andra omständigheter, som göra ett sådant förfarande nödigt. Domaren eller expeditionshafvanden befrias derigenom från den förhatliga ställning, i hvilken han nu befinner sig, såsom domare i egen sak, och från de misstankar för snikenhet och egennyttas, som nu lätteligen uppstå, så snart en rättsökandes anspråk på befrielse från lösen måste afslås. En annan om ock underordnad fördel af denna befrielsefrågas afgörande i god tid under rättegångens lopp är den, att

expeditionshafvanden derigenom kan undvika att låta på stämplat papper utskrifva protokoll och utslag, för hvilka lösen sedermera för fattigdoms skull ej utgår, i följd hvaraf expeditionerne måste omskrivas på ostämplat papper och expeditionshafvanden vidkännas ny kostnad och ökad besvär för att genom utbyte af det makulerade stämpelpapperet kunna göra sig skadeslös åtminstone för stämpelafgiften.»

»Detta förfaringssätt kan dock icke iakttagas, när andra handlingar, än de som tillhöra en pågående rättegång, begäras utan lösen, såsom när afskrifter ur domstolars och embetsverks arkiv eller hvarjehanda bevis åstundas. I dylika fall måste väl i fråga om nödvändigheten af den begärda handlingen för utsökande eller värjande af den sökandes rätt äfvensom om bevisningen för hans medellöshet pröfningen såsom hittills tillkomma den expeditionshafvande, som handlingarna utlemnar.»

»I fråga åter om sättet för styrkande af det uppgifna förhållandet, att den, som söker befrielse från lösens erläggande, saknar dertill erforderliga medel, när detta förhållande eljest icke kunnigt är, finnes i det ofvan anförda stadgandet icke någon föreskrift. I följd häraf har till efterrättelse tagits hvad i 38 punkten af 1807 års nådiga Förklaring stadgas i afsende på intyg rörande bristande tillgång till ådömda böters gäldande, och betyg från kronobtjent eller pastor i den församling, sökanden tillhört, hafva godkänts till bestyrkande af dennes medellöshet och hans derpå grundade anspråk på åtnjutande af befrielse från lösen. I hufvudstaden har härmed så tillgått, att emedan pastorerna icke kunnat ega särskild kännedom om hvarje församlingsmedlems förmögenhetsvilkor, utan härom måst söka upplysning hos ordnings- eller tillsyningsmannen i det qvarter, den sökande tillhört, har, till undvikande af onödig omväg, ordnings- eller tillsyningsmannen utfärdat fattigdomsbeviset — när sådant kunnat gifvas — och pastor i församlingen derå tecknat bekräftelse. Nu hafva i hufvudstaden ordnings- och tillsyningsmansbefattningarna upphört och i stället så kallade rotemän blifvit tillsatte. Desse tjenstemän lära icke vilja vidkännas den skyldighet ordnings- och tillsyningsmännen i nyssberörda afseende fullgjort, men som icke är i rotemännens instruktion föreskrifven, och då pastorerna icke på egen hand tilltro sig utfärda ifrågavarande intyg, har derigenom ett betänkligt hinder uppstått för att i hufvudstaden kunna erhålla dylika intyg; och är det häröfver anmäld klagan, som närmast föranledt denna min underdåniga framställning. Visserligen kunde det lätteligen låta sig göra att utverka en föreskrift för rotemännen att i berörda hänseende gå presterskapet till handa, men ett närmare eftersinnande har gjort mig tveksam om lämpligheten af att sålunda fortfarande kvarhålla pre-

sterskapet vid en skyldighet, som icke genom tydlig föreskrift blifvit det ålagd. Ofta nog förnimmas icke obefogade klagomål deröfver, att presterskapet är öfverhopadt af allt för många för dess kall främmande verldsliga bestyr, och denna klagan manar till eftertänksamhet, när fråga uppstår ej blott om påläggande af nya dylika bestyr utan ock om bibehållande af gamla, som endast genom häfd tillkommit. På den tid, då 1807 års nådiga Förklaring utfärdades, befann sig presterskapet i en helt annan ställning till fattigvården. Denna, ursprungligen en kyrkans angelägenhet, hvilade länge nästan uteslutande i presterskapets händer. Det var således naturligt att hos presterskapet förutsätta den noggrannaste kännedom om hvilka församlingsbor tillhörde de fattigas klass, och det var desse och icke andra, som kunde få fattigdomsbevis, vare sig för det ena eller andra ändamålet. Numera är denna angelägenhet öfverlemnad i andra händer, nemligen till en af fattigvårdssamhället vald styrelse, i hvilken pastor i församlingen i kraft af sitt embete visserligen har säte och stämma men ej den egentliga ledningen och det alldagliga syslandet. Det är ordföranden i denna styrelse eller den af styrelsens ledamöter, som uträttar de dagliga bestyren, eller föreståndaren för fattigrotarne, der fattigvården är på rotar ordnad, som har fullständigaste kännedomen om de fattige, för hvilka betyg af den art, hvarom här är fråga, skola utfärdas, och som derföre också bör utfärda dessa betyg. På det att denna skyldighet ej må onödigtvis delas på flere, synes den kunna läggas på ordföranden ensam, hvilken lätteligen kan af den styrelseledamot, som har hand om de dagliga bestyren, eller af föreståndaren för de särskilda fattigrotarne, erhålla de närmare upplysningar han för ändamålet har af nöden. Utom sådana personer, med hvilka fattigvårdsstyrelsen i ett eller annat afseende har eller kan få befattning, finnes en annan klass af personer, som väl kunna anses sakna tillgångar, men ej anlita fattigvården och väl ej heller äro urständsatte att anskaffa de jemförelsevis ringa belopp, som erfordras för papperlösen. Dessa personer äro antagligen bäst kände af de tjänstemän, som hafva hand om exekutionsväsendet, det vill säga kronobetjente, och till dem må dessa personer vända sig, när de äro i behof af intyg om bristande tillgång till större bötesbelopp eller till fullgörande af dom m. m., men deremot kunna bemælde tjänstemän vara okunnige om de personers förmögenhetsvilkor, som anlita fattigvården och möjligen aldrig varit hemsökte med utmätning. Det kan väl ej förnekas, att personer jemväl finnas, som icke tillhöra någondera af dessa klasser, som hvarken anlitat fattigvården ej heller varit hemsökta med utmätning, och ändock äro i de vilkor att de rättvisligen böra åtnjuta frihet från lösen, när de nödgas utsöka eller

värja sin rätt, men om dessas förmögenhetsvilkor kan vederbörande ordförande i fattigvårdsstyrelsen och kronobetjent tvifvelsutan lika väl som presten skaffa sig den kannedom, som är behöflig för att afgöra om fattigdomsbevis kan meddelas eller icke.»

»Med det nu anförda torde det vara ådagalagdt att, om den ädla och upphöjda grundsats, att ingen må för fattigdom hindras att sin rätt utlösa, på hvilken grundsats det här ofvan ur 1855 års nådiga Förordning återgifna stadgande sig grundar, skall kunna bibehållas utan att lemna rum för missbruk å ena eller andra sidan, måste den samma omgärdas af utförligare och noggrannare föreskrifter än de hittills meddelade. Huruvida detta kan ske annorlunda än i sammanhang med omarbetning af nyss återopade nådiga Förordning i sin helhet — en åtgärd, som för öfrigt påkallas af de förändringar i och tillägg till den samma som blifvit föranledda ej mindre af den förut nämnda regleringen af härads höfdingarnes aflöning än ock af enahanda reglering af landssekreterarnes löner samt af de så kallade månadstingens införande — hemställes underdånigst till Eders Kongl. Maj:ts nådiga ompröfvande. Emellertid vågar jag, för att tydliggöra, huru jag förestält mig, att de föreskrifter, jag förordat, skulle kunna införas i nu gällande § 13 af 1855 års nådiga Förordning, underdånigst framställa följande förslag till paragrafens blifvande lydelse:

»Den som saknar tillgång — — — — — nödigt är, då han derom hos domstolen gör ansökning under rättegångens lopp och innan protokoll eller utslag behöfva lösas, samt med intyg från ordföranden i fattigvårdsstyrelsen eller kronobetjent i den församling, han tillhör, sin fattigdom styrker eller den eljest kunnig är, hvilken ansökning domstolen pröfvar och afgör genom särskildt beslut. Har någon — — — — — erhållit.»

»Härtill skulle fogas ett nytt moment så lydande:

»Begär den, som tillgång till betalning saknar, icke i rättegång, som anhängig är, utan eljest, att hos domstol, domare eller annan myndighet eller embetsverk, för ofvan nämnda ändamål, utbekomma hvarjehanda bevis eller handlingar i afskrift utan afgift eller vederläggning, pröfvas såväl hans behof af det äskade beviset eller de begärda handlingarna som ock det intyg om fattigdom, han företer, af den tjänsteman, hvilken det åligger att beviset eller afskrifterna expediera.» —

»I ett visst sammanhang med nyss behandlade fråga står en annan rörande rätta förståndet af ett stadgande i näst följande § i 1855 års nådiga Förordning. Sedan i § 14 stadgats, att expedition, som rätt sökande eller annan är skyldig att lösa eller ock berättigad att utan lösen bekomma, skall vara att tillgå vid Häradsrätt hos Domhufvanden,

innan han efter slutadt ting från tingsstaden afrest eller, när uppgifna hinder derföre mött, hos den person inom häradet eller tingslaget, som fått af Domhafvanden outlösta expeditioner att vederbörande tillhandahålla, och vid annan domstol eller embetsmyndighet, å viss utsatt dag, heter det vidare:

»Handling som till domstol, embetsverk eller expeditionshafvande inlemnas och hvilken vederbörande eger rättighet att återbekomma, varde återstald, då expedition tillika utlemnas med den samma, men eljest på sätt och i den ordning här ofvan rörande expeditioners tillhandahållande är vordet föreskrifvet.»

»I ett hos mig nyligen anhängiggjort ärende angående klagan deröfver, att vederbörande expeditionshafvande vägrat att uppå det fattigdomsbevis, klaganden företett, till honom utlemna ej mindre protokoll och utslag i ett klaganden rörande mål utan lösen än ock klagandens i målet ingifna handlingar, har bemålde expeditionshafvande i sitt öfver klagoskriften infordrade och afgifna yttrande förmålt sig, på grund af nyss anförda stadgande, vara berättigad att behålla klagandens i målet till domstolen ingifna handlingar, intilldess lösen för protokoll och utslag erlagts eller behörigt fattigdomsbevis blifvit företedt, och han i följd deraf vore skyldig utlemna nämnda expeditioner, emedan uti ofvan intagna stadgande hette, att handling skall återställas, *då* expeditionen tillika utlemnas. Expeditionshafvanden förmente sig alltså till ifrågasvarande handlingar ega en så kallad detentionsrätt, sådan som t. ex. i 17 kapitlet 3 § Handelsbalken tillägges handtverkare för arfvode å det gods, som hos honom qvar är, eller i 15 kapitlet 12 § fullmäktig i de rättegångsskrifter, som han om händer fått, till dess han sin betalning erhållit. Härvid är likväl att märka, att en dylik rätt, som har sin grund icke i ömsesidigt fritt aftal emellan dem, som saken rör, utan i en lagens föreskrift, i följd deraf icke kan erkännas, der den icke blifvit i lagen uttryckligen omnämnd, och att således af en tillfällig yttre, större eller mindre likhet mellan två eller flere sammanställda förhållanden ej får dragas den slutsats, att hvad lagen stadgat om det ena gäller äfven för det andra eller för flera. Nu är likheten emellan det här förevarande förhållandet och de två uppgifna, med hvilka det skulle sammanställas, mera skenbar än verklig. Först och främst är det ersättningsbelopp eller den summa, som här kan förekomma, alltid obetydlig, då den deremot i de andra fallen kan vara rätt anseelig, ja, den är här så obetydlig, att lagstiftaren helt visst aldrig tänkt på att betrygga densammas utgående med någon särskild förmånsrätt. Vidare står denna summa icke i något lämpligt förhållande till det värde, de

till domstolen ingifna handlingar i och för sig kunna hafva, eller till den vigt, som kan ligga derpå, att dessa handlingar, så fort ske kan, återställas och icke för egaren förhållas. Och slutligen äro nu ifrågasvarande handlingar icke alltid frivilligt ingifna utan kunna vara af domstolen infordrade, då deremot i de andra uppgifna fallen gods och rättgångshandlingar äro med fri vilja öfverlemnade. Kunna således allmänna lagens stadganden om detentionsrätt på förevarande fall icke tillämpas, så återstår att tillse, huruvida den till hufvudsakliga innehållet här ofvan återgifna § 14 i 1855 års nådiga Förordning kan hafva grundat någon särskild dylik rätt. Paragrafen börjar med att utan skilnad emellan expedition, som skall lösas, och sådan, som icke skall lösas, bestämman när, hvarest och huru expedition bör utlemnas. Det längre fram i paragrafen förekommande uttrycket: »då expeditionen tillika utlemnas» — på hvilka ord så mycken vigt blifvit lagd — kan helt enkelt stå der endast för att utmärka, huru det skall tillgå, när handlingarna återställas omedelbart af expeditionshafvanden, att då expeditionen tillika skall utlemnas, och huru det eljest skall ske medelbarligen af den person, som fått i uppdrag att utlemna outlösta tingsexpeditioner. Uttrycket kan tillika innebära en tidsbestämning, att handlingarna skola återställas på samma gång som expeditionen utlemnas och ej senare. Det är nemligen icke otroligt, att denna tidsbestämning tillkommit i följd af klagan öfver dröjsmål eller oordentlighet hos domare i fråga om ingifna handlingars återlemnande. En nådig Förordning af den 30 Januari 1778 visar, att dylik klagan redan den tiden varit förspord. Att handlingarnas återställande emellertid icke i någotdera af de uppgifna fallen eller vid de olika sätten för detta återställande är satt i beroende af lösens erläggande för expeditionerna i det mål, i hvilket handlingarna blifvit ingifna, är naturligtvis en omständighet af betydande vigt för tvistefrågans afgörande. I stället har expeditionshafvanden uti den derpå följande § 15 af ofta återopade 1855 års nådiga Förordning fått sig tillagd rätt att utan omväg genom vederbörande exsekutor få lösen utmätt, der den ej erlägges inom fjorton dagar efter det expeditionen blifvit för lösen tillgänglig. Denna rätt ersätter i det väsentligaste den fördel, som kunde vara att vänta af den påstådda detentionsrätten. Finnes nemligen vid utnätningen tillgång hos den, som är skyldig att lösa, så får expeditionshafvanden sin lösen; finnes åter icke någon tillgång, så är intyget derom det kraftigaste fattigdomsbevis, och handlingarna måste då återställas, likasom, om behörigt fattigdomsbevis genast blifvit hos expeditionshafvanden föredt, dessa jemte expeditionen skolat utlemnas.»

»Min öfvertygelse är alltså, att lagstiftaren icke haft för afsigt att

genom det ifrågakomma stadgandet tillerkänna expeditionshafvanden någon detentionsrätt till de ingifna handlingarna intill dess lösen för expeditionen vore erlagd; men då ordalagen möjligen kunna gifva anledning till en sådan tolkning, den jag funnit äfven af andra domare omfattad, har jag ansett saken ej utgöra föremål för åtal utan deremot påkalla lämplig åtgärd för utverkande af en tydligare lagbestämning. En sådan åter, i den rigtning, jag här ofvan underdånigst antydt, synes mig ock lätteligen kunna åstadkommas, om mellan orden »återstald» och »då» i det ifrågavarande stadgandet inskjötes ordet »senast» och orden »med detsamma» uteslötes, så att stadgandet erhöle följande lydelse:

*»Handling, som till domstol, embetsverk eller expeditionshafvande inlemnas och hvilken vederbörande eger rättighet att återbekomma, varde återstald senast då expeditionen skall utlemnas, men eljest — — — — —
— — — föreskrifvet.»*

»Det blefve då klart, att uttrycket: »då expeditionen tillika utlemnas» hade afseende ej blott på sättet, utan ock på tiden för handlingens återställande.»

»Dessa äro de tillägg och den ändring i nådiga Förordningen angående expeditionslösen den 30 November 1855, hvilka jag ansett vara af behovet närmast påkallade. Skulle det uti § 13 i afseende på sättet för pröfningen dels af den medellöse rättsökandens behof af de handlingar, han begär att utan lösen utbekomma dels ock af bevisningen om hans uppgifna fattigdom underdånigst föreslagna tillägg anses medföra för stor rubbning i den hittills iakttagna ordningen, vågar jag dock vidhålla samma förslag i hvad det rör införande i paragrafen af stadgande om hvem, som må anses behörig att lemna intyg om uppgifven fattigdom. Derom äro nemligen villrådighet och olika meningar för handen, såsom redan anmärkt blifvit.»

Uppå min underdåniga framställning till Kongl. Maj:t angående förändrade föreskrifter, i fråga om fullgörande af Hofrätts dom genom nedsättning af hvad dömdt blifvit samt om sålunda nedsatta medels lyftning, hvarom i min embetsberättelse till 1878 års Riksdag — sidan 37 och följande — närmare förmäles, har jag i skrifvelse den 6 Juni 1879 från Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Justitiedepartementet fått motaga följande svar:

»Sedan, med anledning af Eder i underdånig skrifvelse den 17 November 1877 gjorda hemställan, att för minskandet af besvär, kostnader och tidsutdrägt vid lyftning af medel, som blifvit nedsatta till fullgörande af Hofrätts dom, Kongl. Maj:t måtte tackas utfärda föreskrift om iakt-

tagande af ett sådant förfarande vid nedsättande af penningar till fullgörande af dom, ehvad sådan nedsättning skedde hos Konungens Befallningshafvande eller utmättningsman eller i taka händer, att nedsättningsbeviset skulle i två lika lydande exemplar utfärdas, af hvilka det ena kvarstannade hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, om medlen blifvit der nedsatta eller dit inlemnades, om nedsättning skett hos utmättningsmannen eller i taka händer, samt att för lyftning af nedsatta medel den till dem berättigade skulle ega att vända sig till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utan att för medlens lyftning företeende af det till Kongl. Maj:t ingifva nedsättningsbeviset vore af nöden, inom Kongl. Justitiedepartementet blifvit utarbetadt förslag till kungörelse angående vissa förändrade föreskrifter om nedsättning af penningar hos Konungens Befallningshafvande eller utmättningsman till fullgörande af Hofrätts dom och om lyftning af hvad sålunda blifvit nedsatt, samt Högsta Domstolens utlåtande öfver ifrågavarande förslag blifvit i vanlig ordning infordradt och numera inkommit, har Kongl. Maj:t denna dag låtit berörda ärende Sig föredragas, hvarvid Kongl. Maj:t, på de af Högsta Domstolens fleste ledamöter anförda skäl och då en fullständig omarbetning af Rättegångsbalken vore nära förestående, dervid möjligen kunde uppstå fråga om att borttaga skyldigheten att nedsätta medel till fullgörande af Hofrätts dom, funnit förslaget icke för närvarande till någon åtgärd föranleda.»

Med föranledande af min underdåniga hemställan om förtydligande af uttrycket *förmynderskapsbevis* i gällande expeditionstaxa, hvilken hemställans innehåll återfinnes i min embetsberättelse till 1879 års Riksdag — sidan 51 och följande — har Kongl. Maj:t genom nådig Kungörelse den 20 Juni 1879 — intagen i Svensk Författningssamling N:o 31 — funnit godt föreskrifva, att *lösen för betyg derom, att någon person råder öfver sig sjelf och sin egendom, skall utgå med lika belopp, som för förmynderskapsbevis är stadgad och således erläggas vid Rikets Hofrätter med tre kronor, vid underdomstolar å landet med två kronor 50 öre och vid stadsdomstolar med fem kronor.*

I anledning af min underdåniga hemställan till Kongl. Maj:t angående *utfärdande af arbetsordning för Kongl. Kammarrätten*, för hvars innehåll redogöres i min embetsberättelse till 1874 års Riksdag — sidan 69 och följande — har jag från Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Finansdepartementet fått emottaga följande den 14 November 1879 daterade skrifvelse:

»Sedan I uti underdånig skrifvelse den 20 Mars 1873 af anförda orsaker hemstält, det Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda arbetsordning för Dess och Rikets Kammarrätt, särskildt eller i sammanhang med förnyad instruktion för samma embetsverk;

samt Kammarrätten den 30 Januari 1874 häröfver afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och deruti, bland annat, förmält sig anse, att med arbetsordningens utarbetande borde anstå, till dess Kammarrättens verksamhet i afseende å de mål, som komme att tillhöra dess handläggning, blifvit slutligen bestämd;

har Kongl. Maj:t, som under denna dag fastställt förnyad nådig instruktion för Kammarrätten, i sammanhang dermed i nåder uppdragit åt detta embetsverks President att i samråd med ledamöterna upprätta den arbetsordning, han för ärendenas behöriga gång, enligt instruktionen, anser vara nyttig.»

Rörande de klagomål, som under år 1879 varit föremål för Justitie-Ombudsmannens handläggning, meddelas här följande öfversigt:

Vid 1879 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning	7
Under år 1879 inkommo klagomål till ett antal af	85
Summa klagomål under handläggning år 1879	92.

Af dessa hafva:

Utan åtgärd lemnats.....	45
Efter vederbörandes hörande fått förfalla.....	29
Vid 1879 års slut såsom fortfarande under handläggning balanserats	3
Till åtal hänvisats	15
Summa	92.

Under det förflutna året har jag haft att åtala en lagöfverträdelse, som icke förr, åtminstone i följd af formlig angifvelse, varit föremål för någon min embetsåtgärd under de många år jag förvaltadt Justitie-ombudsmansambetet, nemligen öfverträdelse af det genom urgammal häfd stadgade bruket af offentlighet vid underrätternas förhandlingar, hvars vidmagthållande Kongl. Cirkuläret den 28 Mars 1835 ytterligare påjuder. Visserligen förspordes för mer än ett årtionde sedan något missnöje deröfver, att vid Stockholms Rådstufvurätt lämpliga platser för tidningarnes referenter ej funnes anordnade, men sedan, på min bemedling,

genom Rådstufvurättens ledamöters tillmötesgående denna olägenhet afhulpits, så godt som Rådstufvurättens trånga och mindre ändamålsenligt inredda sessionslokaler medgäfvos, har klagomål i detta hänseende ej vidare låtit sig afhöra. Från domares sida har också någon gång yttrats missnöje öfver tidningsreferenters nog långt drifna anspråk ej blott på bekvämligare platser vid domstolarnes sammanträden, än utrymmet och skäligt afseende å andras bättre rätt medgifvit, utan ock på upplysningars erhållande ur handlingar, som i och för målens handläggning ej kunnat undvaras, eller hvilkas meddelande ej kunnat ske utan hinder i domstolens pågående arbete, samt öfver referenternes bristande förmåga eller vilja att rätt uppfatta samt tillförlitligt och opartiskt återgifva hvad vid Rätten förekommit. Det finnes sålunda på detta område, som på så många andra, stridiga anspråk, hvilka dock efter hvad erfarenheten visat, genom eftergifvenhet och tillmötesgående på begge sidor kunnat förlikas. Och de böra förlikas, ty utom dessa stridigheter står allmänheten, hvilkens anspråk på tidig, fullständig och tillförlitlig kunskap om hvad i lagskipningen sig tilldrager, har urminnes häfd för sig och som med hvarje år och hvarje dag tilltager i omfång och styrka.

Vid forntidens ting, då rätt skipades under Guds fria himmel, stod allmänheten, folket, rundt omkring och följde med uppmärksamhet allt hvad som föregick. Detta var rättsskipningens offentlighet i sin ursprungliga form. Hon var då, såsom hon ännu är, en väktare öfver och ett värn för de tvistande parters eller de för brott tilltalades rättsliga behandling, och på samma gång ett ej blott anklagande utan äfven ett skyddande vittne till domarens gerningar, ty likasom offentligheten ingaf de rättsökande trygghet för deras sakers oveldiga och samvetsgranna utredning och pröfning, så utgjorde hon äfven en borgen för att domarens klokhet, opartiskhet och rättvisa i fullgörandet af deras kall komme till hvar mans kunskap, och icke af misstänksamheten, hatet och illviljan kunde förtydas och förtalas. Och att folket, medvetet af detta om än endast medelbara inflytande på en af de viktigaste, om ej den viktigaste gren af samhällslifvets verksamhet eller rättsskipningen, skolat afstå från detta inflytande, under den utveckling, samhällsförhållandena undergått, och de nya former, lagskipningen derunder måst antaga, har icke varit att förvänta, ej heller att önska. Det är en rätt, som alltid räknats bland ett fritt folks heligaste och oförytterligaste. Men sedan lagskipningen flyttat under tak, finnes ej någon domsal, som rymmer allt folket; så många af folket, som der rymmas, hafva likväl anspråk på att der inträda, och de, som måste stanna utanför, en billig fordran att af dem, som vunnit inträde, få veta hvad der förefallit.

Dessa meddelanden skedde i långliga tider muntligen, man och man emellan, och de voro mer och mindre fullständiga och tillförlitliga, mer och mindre färglagda, i ena eller andra skiftningen. Först på senaste tider har tidningspressen öfvertagit bestyret att vara medlare emellan de i domsalen närvarande och de utanför stående. Nu händer väl, att de meddelanden, tidningspressen utsprider, jemte det de hafva förtjensten att komma till ojemförligt flera personers kännedom, äfven hafva flera eller färre af det muntliga meddelandets ofvan antydda fel och brister, men dervid företer sig dock den omätliga skilnaden, att, hvad tidningspressen meddelar, är i tryck för hvars och ens ögon framlagdt, så att en hvar, som »vet hvad händt och sannt är», kan rätta misstagen och den falska färgläggningen, då deremot den i löndom snygande lögnen och förtalet äro för rättelse och vederläggning snart sagdt oätkomliga.

Häri genom framstår tryckfriheten i en af sina vackraste dagar, då hon äfven med sina fel skadar mindre, än de i mörkret vandrande muntliga berättelserna, i hvilka illviljan och förtalet kunna många sitt gift, händelserna vanställas, medmänniskors goda namn och rykte förstöras, utan att den, som saken rör, eller den, för hvilken rätt och sanning äro heliga, har någon utväg att sig rättfärdiga, eller att bringa sanningen i dagen och komma belackarena på skam. Man får likväl ej så sällan höra det tal, särskildt med afseende på rättegångshandlingars återgifvande i tidningspressen, att det vore bättre, att ingenting i detta ämne sålunda offentliggjordes, än att något på ett förvrängdt sätt bringas till allmänhetens kunskap, och detta tal föres ej blott af dem, som möjligen behöfva och önska att insvepa både sig sjelfva och sina gerningar i mörker och glömska, utan ock af dem, som med rena uppsåt och samveten ej frukta för sina handlingars framläggande i dagen, men deremot för att få dem af oförståndet eller illviljan origtigt och på ett förvrängdt sätt framställda. De, som så tala, glömma likväl, att, på sätt ofvan blifvit antydt, framställningen kan göras lika origtigt och förvrängdt genom muntligt meddelande och dervid möjligen åstadkomma lika stor skada, med den skilnaden allena, att de, som deraf taga skada, sjelfva ej veta derom; och de glömma äfven, att tryckfriheten är bunden af en lag, som åt de förfördelade bjuder upprättelse. Häremot invändes, att vår tryckfrihetslag är så bristfällig, att det skydd, han borde lemna, är overksam, och det kan ej förnekas, att nämnda lag är behäftad med brister, synnerligast i den dit hörande rättegångsordningen, men flera exempel från både äldre och nyare tider ådagalägga likväl, att lagens hjälp ej alltid förgäfves anlitats. Och om lagen någon gång visat sig vanmäg-

tig, finnes det en annan magt inom samhället, som ej sviker, och som förmår gifva den orättvist förföljde ett skydd, jemugodt med lagens, och det är — den allmänna rättskänslan. Hon röjer sin verksamhet i många former, sålunda bland annat deri, att om en tidning gör sig känd för lögnaktighet, i hit hörande meddelanden eller för partiskhet, smädelse och andra dylika lyten, så förlorar denna småningom förtroendet, åtminstone hos tänkande och rättsinnige läsare. Det är lögnarens vanliga lott att icke blifva trodd, till och med när han talar sanning. Nu är det visserligen beklagligen sannt, att icke alla tidningsläsare äro tänkande och rättsinnige, men många äro det, och det är dock dessas omdöme, som något betyder, dessas bifall som ensamt förtjenar att eftersträvas. Så länge denna magt finnes och verkar, har således den redlige, i sitt kall samvetsgranne, för allt rätt och godt nitälskande offentlige mannen icke så mycket att frukta af lögnen, partihatet, smädelsen, och minst när de framträda för allas ögon i tryckpressens alster.

Är det nu så, att allmänheten, folket, har en urgammal, från vårt samhällsskick oskiljaktig och följaktligen obestriddlig rättighet att få kännedom om hvad i lagskipningen vid våra domstolar försiggår, och är numera tidningspressen det medel, hvarigenom folket fullständigast kan komma i åtnjutande af denna sin rättighet, så, om än faran af pressens missbruk, såsom ofvan blifvit antydt, ej är så öfverväldigande stor, som mången tyckes föreställa sig, har dock lagskiparen en oafvislig skyldighet att tillse, det återgifvandet af domstolsförhandlingarna, så vidt detta sker genom tidningspressen, må blifva så fullständigt och tillförlitligt som möjligt, och detta ej mindre för allmänhetens skull utan äfven för sitt embetes och för sin egen persons skull. Det är följaktligen ock hans skyldighet att ej allenast icke lägga hinder för, utan tvärtom, i hvad på honom ankommer och så vidt ske kan, främja uppnåendet af nämnda ändamål. Och detta sker derigenom, att hvarje domare låter sig angeläget vara, att åt tidningspressens utskickade beredas platser i domsalen, från hvilka de kunna höra och se hvad vid målens och ärendenas handläggning förefaller, och att dem tillhandahållas upplysningar ur akter och protokoll, som af dem äskas, utan annan inskränkning än, hvad åhörareplatserna beträffar, att andras bättre rätt — det vill säga deras, som i rättsförhandlingarna deltaga, såsom domare, parter, deras lagliga biträden, åklagare, vittnen och ordningens upprätthållare — icke kränkes, ty bland dem, som endast äro åhörare eller åskådare, bör ingen tillåtas att göra dem platserna stridiga, emedan desse utskickade företräda de många tusen, som måst stanna utanför tingssalen men ega rätt att der vara tillstädes, och emedan desse pressens tjenare, bättre än alla

öfrige åhörare tillsamman, gifva offentlighetens pregel åt förhandlingarna. Och hvad angår upplysningars meddelande utur akter och protokoll, så begränsas anspråken derpå naturligen af det förhållande, att handlingarna icke kunna för ärendenas behöriga gång undvaras, och att domarens för hand varande arbete derigenom hindras eller uppehålles. Och skulle i det ena eller andra afseendet de utskickades anspråk vara öfverdrifna, pockande och förnärmande, eller deras uppförande oskickligt och oförskämdt eller för ordningen störande, kunna de obehöriga anspråken med värdighet tillbakavisas, och det ordningsstörande beteendet med allvar näpsas, utan att hvad desse utskickade med rätta fordra och med tillbörlig hofsamhet begära, lemnas ouppfyldt, än mindre att deras obehöriga anspråk på t. ex. bättre åhörareplatser bestraffas med utestängande från domsalen, ty derigenom får den oskyldige lida med den skyldige, allmänheten med de utskickade, som sålunda sig förbrutit.

Om nu de personer, som af tidningsutgifvarne utsändas att vid domstolarne åhöra, anteckna och i tidningen redogöra för företeelserna vid underdomstolarne, så i städerna som på landet, från domarens sida röna välvilja och tillmötesgående med afseende å deras uppdrag, såsom ofvan förordas — och detta kan ske utan att domarens behöfva eftergifva något af den oveld, det allvar och den värdighet, deras embete tillhör — så blifver verkan af ett sådant bemötande ofelbart den, att tidningsutgifvare oftare och lättare, än när deras utskickade mötas af endast oginhet och i öfrigt förödmjukande behandling från domarens sida, skola lyckas till dylika uppdrag erhålla aktningssvärde, skicklige och pålitlige personer, till ömsesidig hugnad och båtad för dem, som sända dem, för domstolarne, samt icke minst för den stora allmänheten.

Genom en sådan samverkan emellan lagens skipare och dem, som äro utsände att skaffa folket kändedom om, huru lagen skipas, åstadkommes den rätta offentligheten vid domstolarne, en af de mäktigaste häfstänger för rättsskipningens tidsenliga utveckling i ett fritt land.

Hvad här är yttradt hufvudsakligen om domare, kan hafva sin tillämpning äfven på andra embets- och tjänstemän samt öfrige, som befattna sig med allmänna värf.

Utdrag ur den *Minnesbok*, som, jemlikt Kongl. Stadgan den 20 April 1876, blifvit i Högsta Domstolen förd under år 1879:

Carl Johansson i Wallåkra emot Länsnannen J. P. Gustafsson och

Direktionen för Nässjö-Oskarshamns jernvägsaktiebolag, angående vållande till fara vid jernvägsfart m. m.

Sedan på Nässjö-Oskarshamns jernväg ett bantåg kört öfver en Carl Johan Johansson tillhörig ox, som från Johanssons till jernvägen gränsande egor inkommit på banan, yrkades *dels* å jernvägsbolagets sida, att Johansson, enär han, oaktadt det varit honom bekant att oxen förut inträngt genom jernvägens stängsel, likväl underlåtit att om kreaturet taga behörig vård, måtte dömas till ansvar för vållande till fara för jernvägsfarten och förpligtas godtgöra bolaget den timade skadan, *dels* ock af Johansson, att bolaget måtte åläggas ersätta den genom öfverkörningen dödade oxen.

Enär i förevarande ämne, der tillämpning icke kunde göras af de i Förordningen den 21 December 1857 om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet stadgade grunder, för öfrigt icke heller i lag förefunnes sådant påbud, hvarigenom, sedan Nässjö-Oskarshamns jernväg blifvit anlagd inom Johanssons område, å ena sidan jernvägens egare kunde hafva att, till undvikande af betande kreaturs inträngande å jernvägen, fordra Johanssons betungande med antingen skyldighet att i gränserna till vägen uppsätta och underhålla för sådant ändamål tjenlig och tillräcklig stängsel eller ock med förlust af förmånen och rättigheten att å sina egor hafva kreatur till betande utsläppta eller med det kostsamma tvånget att för tillsynen öfver de betande kreaturen hafva tillräckligt antal personer anställda; och ej heller å andra sidan, Johansson kunde med stöd af lag ega att af den med laglig rätt anlagda jernvägens egare kräfva ersättning för den skada, betande kreatur kunde komma att af jernvägsfarten lida, derest de på jernvägens område obehörigen inträngde; utan i denna saknad af särskild lagbestämning måste på bemålde jordegares och jernvägsegares egna omtanke, då aftal om gemensam anstalt dem emellan icke skett, fritt ankomma att hvar för sig, till undvikande af egen skada, lofliga och nödiga åtgärder till boskapens afhållande från jernvägsområdet vidtaga; alltså och då, vid tillämpning af denna grund, ansvarighet icke kunde åläggas Johansson därför, att vid ifrågavarande tillfälle den honom tillhöriga, till betande utsläppta oxen af egen naturlig drift flöjat öfver eller igenom den, såsom nu genom sjelfva händelsen sig visat, för sitt ändamål otillräckliga jernvägshägnaden, har Högsta Domstolen ogillat såväl den mot Johansson som den mot bolaget förda talan.

(Afgjort å Afdelning af Högsta Domstolen den 21 April 1879.)

Trafikchefen vid Malmö-Ystads jernväg V. Waldenström emot Mjöl-
naren Ola Nilsson och Handlanden Jöns Göransson i Svedala, angående
vällande till fara för jernvägsfart.

Två personer åtalades för det de ouppsåtligen genom vårdslöshet,
oförsigtighet eller försummelse vållat att hinder och fara uppstått för
begagnande af en *enskild* jernväg, hvilken till följd af Konungens för-
ordnande eger åtnjuta lika skydd, som enligt 19 kapitlet 11, 12 och 13
§§ Strafflagen tillkommer dylik af Staten utförd anläggning; och sedan
underrätten, enär, äfven om de tilltalade kunde anses öfvertygade om
berörda förfarande, sådant likväl icke vore med afseende å sagda jern-
vägsanläggning belagdt med ansvar, ogillat åtalet; samt vederbörande
Hofrätt förklarar skäl icke hafva förekommit, ledande till ändring i un-
derrättens utslag; så har Högsta Domstolen ej funnit skäl att i Hof-
rättens utslag göra ändring.

21 § i förenämnda kapitel ansågs således icke i detta fall tillämplig.

(Afgjort å Afdelning af Högsta Domstolen den 21 April 1879.)

Enkan Constantia Eugenia Neumaker, sökande, samt Handelsresanden
Nilsson och Lärarinnan Julie Nilsson, svarande, angående borgen för
kostnad och skada.

I ett tvistemål fullföljde en part vad till Kongl. Svea Hofrätt, men
fogade ej, enligt erhållen anvisning, vid sin inlaga borgen för kostnad
och skada utan endast intyg af Kyrkoherden i den församling, den väd-
jande tillhörde, att denna var så fattig, att hon ej förmådde ställa sådan
borgen. Hofrätten förklarade, enär käranden hvarken genom sagda
intyg eller annorledes fullgjort, hvad uti ifrågavarande afseende blifvit
till iakttagande föreskrifvet, henne enligt 26 kapitlet 1 § Rättegångs-
balken hafva förlorat sitt vad och talan mot underrättens dom; men
Högsta Domstolen, till hvars pröfning Hofrättens dom hemställes, fann
i anseende till Kyrkoherdens intyg den omständighet, att borgen ej blif-
vit hos Hofrätten företedd, ej lagligen utgjort hinder för Hofrätten, att
sökandens derstädes fullföljda talan till pröfning upptaga, samt återför-
visade förty målet till bemälda Rätt.

(Afgjort af Högsta Domstolen in pleno den 27 November 1879.)

Den embetsresa, som under nästlidna års sommar af mig företogs,
sträckte sig till delar af Södermanlands och Östergötlands län, hela Kal-
mar och Blekinge län samt delar af Kristianstads, Malmöhus, Kronobergs

och Jönköpings län. Jag besökte derunder, såsom vanligt, utom de allmänna domstolarne, nemligen Kongl. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge samt landt- och stadsdomstolarne, jemväl Landskanslien, Landskontoren, Domkapitlen äfvensom läns-, krono-, stads- och häradshäktena samt straff-fängelserna i Norrköping och Karlskrona. Vid domstolarne och i embetsverken var, i fråga om ärendenas gång, föga att anmärka; i fängelserna syntes ordning och snygghet rådande, och från fångarnes sida förspordes icke några klagomål af vigt. Med särskildt uppmärksamhet har jag såväl vid landt- som stadsdomstolarne följt utvecklingen af den nya ordningen för lagfarts- och inteckningsärendenas bokförande, enligt föreskriften i Kongl. Förordningarna angående lagfart å fång till fast egendom och inteckning i dylik egendom den 16 Juni 1875. Jag har derunder funnit nämnda nya ordning omfattad med mycket intresse, och de deraf föranledda ökade göromålen med ospard möda utförda af de allra fleste domare, så på landet som i städerna. Utan att förneka det driffjedern härtill förnämligast varit domarens ordningssinne och insigt af den fördel för lagskipningen i allmänhet, som omsorgsfullt utredda och väl ordnade rättsförhållanden i fråga om den fasta egendomen medföra, tillåter jag mig antaga, att äfven beräkning på lättnad i ett bland domarens mest grannliga och ansvarsfulla åligganden, det att utfärda gravationsbevis, haft sin del i omsorgen om lagfarts- och inteckningsböckernas noggranna och fullständiga uppläggande och förande. Denna lofliga beräkning har dessutom god grund för sig i hvad som blifvit anfördt i motiven till ofvan åberopade Författningar, der det beträffande § 61 i Inteckningsförordningen, som rör upprättande af en inteckningsbok, heter, att »denna bok är afsedd att utgöra ett öfver de i inteckningsprotokollet förekommande ärenden upprättadt tabellariskt sammandrag, för hvars öfverensstämmelse med nämnda protokoll är sörjdt ej mindre genom det ansvar för anteckningarnes rigtighet, hvilket åligger den, som har till embetspligt att verkställa desamma, än äfven genom föreskriften i nästföljande §, som bereder de rättsökande tillfälle att sjelfve utöfva kontroll öfver bokens förande. Sedan boken kommit i det fullständiga skick, att den upptager alla gällande inteckningar, hvilket dock icke inträffar förr än de äldre inteckningarne vid förnyelse eller eljest blifvit i boken anmärkte, kommer den att närmast blifva jemförlig med ett på förhand för hvarje fastighet upprättadt gravationsbevis och bör således läggas till grund för utfärdandet af dylika bevis, utan att man dervid behöfver återgå till inteckningsprotokollet, hvilket sistnämnda dock, derest någon stridighet emellan dess innehåll och anteckningarne i boken skulle yppas, uppenbarligen måste ega vitsord såsom ensamt innehållande

rättens beslut. Innan boken kommit i nämnda fullständiga skick måste dock inteckningsprotokollen jemte boken anlitas för utfärdande af gravationsbevis». Af hela denna redogörelse för lagstiftarens afsigt med den nya rättsanstalten och synnerligast af redogörelsens slutord vill det synas som skulle domaren jemväl under tiden innan boken kommit i ofvannämnda fullständiga skick, så att hon innefattar *alla* inteckningar i en gifven fastighet, vara oförhindrad att vid utfärdande af gravationsbevis följa inteckningsboken för de år hon omfattar och endast för de der förut gångna åren af det sistförflutna årtiondet behöfva anlita inteckningsprotokollen, ty om boken icke är tillförlitlig för de färre år, hon redan omfattar, kan hon omöjligen blifva, såsom ofvan är yttradt, tillförlitlig för de flera, för de tio åren, efter hvilkas förlopp hon skall vara fullständig, så att hon då kan betraktas såsom »ett på förhand för hvarje fastighet upprättadt gravationsbevis». Emellertid har det inträffat, att en landtdomare, som på nu beskrifna sätt förfarit och utfärdat ett gravationsbevis, på grund af inteckningsboken och inteckningsprotokollet, blifvit, på angivelse af enskild person, som fått ett dylikt gravationsbevis af en penninganstalt ogilladt, för tjenstefel åtalad. Hofrätten har frikänt domaren, men målet är hos Kongl. Maj:t fullföljdt och beror ännu på afgörande, hvilket med spänd uppmärksamhet emotses af alla domare, som om saken erhållit kännedom. Det är ock en vigtig grundsats, som är i fråga, så vigtig, att på densammas antagande eller underkännande, i min tanke den ifrågavarande rättsanstaltens framtid är beroende; ty om inteckningsboken ej tillerkännes det vitsord, för den tid hon omfattar, att hon får läggas till grund för utfärdandet af gravationsbevis, förslappas och försvinner småningom det lifliga intresse, som nu är verkligt hos domarena, att åt denna bok förskaffa all möjlig fullständighet, noggrannhet och tillförlitlighet, och att derigenom göra henne förtjent af nämnda vitsord. Och på sådant sätt skulle allt det aktningvärda arbete, alla de kostnader, som blifvit nedlagda på denna rättsanstalt, vara förspilda och utan afsevärd nytta för framtiden.

De nya och förändrade anordningar, Utsökningslagen af den 10 Augusti 1877 i tillämpningen från och med detta års början påkallat, har jag funnit behörigen iakttagna. Någon erfarenhet har likväl ännu icke kunnat vinnas om de verkningar, lagen medfört.

I konkurssakers behandling har under detta års resa, likasom under de förra årens, på ett och annat ställe anledning förekommit att anmärka försummelse af Rättens ombudsmän att ingifva de i Konkurslagens § 127 föreskrifna uppgifter, hvaraf följden blifvit, att flera konkurser, lång tid efter det de verkligen upphört, kvarstått i konkursförteckningarna

såsom oafslutade. Och vid granskningen af Förmyndareförteckningarna har någon gång visat sig, att förmyndare brustit i sin redovisningsskyldighet, utan att detta framkallat förelägganden; men i begge nu omnämnda hänseendena hafva mina erinringar förr eller senare ledt till rättelse, utan att andra åtgärder behöft vidtagas.

Det under embetsresan hållna diarium jemte Expeditionens diarium och registratur varda, såsom vanligt, till Lagutskottet öfverlemnade.

Från Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Justitiedepartementet har, uppå derom framställd fråga, det svar erhållits, att någon förklaring öfver lagen, i den ordning 19 § Regeringsformen utstakar, icke blifvit meddelad under den tid, som efter början af sistlidna års Riksdag förflutit.

Till fullgörande af den i § 14 af instruktionen för Justitie-ombudsmannen lemnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och i underdånighet gjorda hemställningar, har jag från Kongl. Statsdepartementen förskaffat mig uppgifter:

dels om de af Riksdagen år 1879 aflätna underdåniga skrivelser samt om de åtgärder, som i anledning af dem blifvit vidtagna; varande, i enlighet med dessa uppgifter, en förteckning jemväl upprättad öfver de genom nyssnämnda skrifvelse anhängiggjorda ärenden, som icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande;

dels ock rörande sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflätna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i min till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse upptogos såsom i sin helhet eller till någon del oafgjorda; varande angående dessa ärenden uppgifter meddelade om de åtgärder, som med dem blifvit vidtagna under tiden efter afgifvande af min senaste embetsberättelse.

Omförnällda uppgifter, tillika med en tabell öfver de underdåniga skrivelser nästlidna års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät, finnas intagna i bilagan till denna berättelse.

Stockholm i Januari 1880.

N. A. FRÖMAN.

D. G. Restadius.

BILAGA

till

RIKSDAGENS JUSTITIE-OMBUDSMANS EMBETS-BERÄTTELSE

till 1880 års Riksdag.

I.

Uppgifter från de särskilda Kongl. Stats-departementen på de af Riksdagen år 1879 aflåtna underdåniga skrivelser jemte anteckningar om de åtgärder, som i anledning deraf blifvit vidtagna*).

1:o. Kongl. Justitie-departementet.

- 1:o. Riksdagens underdåniga skrivelse af den 22 Februari 1879, angående verkställd omröstning öfver Högsta Domstolens ledamöter. (1.)
1879 den 7 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
2:o af den 26 Februari, angående val af Justitieombudsman och hans Suppleant. (3.)
1879 den 14 Mars i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
3:o af den 13 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel. (41.)
1879 den 23 Maj i Statsrådet anmäld, och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.
4:o af den 1 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förändringar angående tillsättning af presterliga tjänster samt angående förbrytelse af prest och om laga domstol i sådana mål. (22.)
1879 den 23 Maj i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.
5:o af den 1 Maj, om lagstadganden angående rätt till borgerligt äktenskap för vissa inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar. (23.)
Sedan samtliga Domkapitlen jemte Stockholms Stads- och Hofkonsistorierna öfver Riksdagens skrivelse blifvit hörda, blef frågan inför Kongl. Maj:t i Statsrådet den 5 innevarande månad anmäld tillika med ett inom Justitie-departementet upprättadt förslag till förordning. angående utsträckt tillämpning af gällande stadgande om äktenskaps ingående inför borgerlig myndighet; dervid Kongl. Maj:t förordnade att Högsta Domstolens yttrande skulle öfver nämnda förslag infordras, hvilket yttrande afvaktas.
6:o af den 1 Maj, angående förändrad lydelse af 47 § i Konkurslagen den 18 September 1862. (24.)

---

*) De vid slutet af hvarje rubrik inom parentes utsatta siffertal visa skrivelstens nummer i Tionde samlingen af Bihaget till Riksdagens protokoll.

Sedan Högsta Domstolen afgifvit infordradt utlåtande i frågan, blef nådig Författning i ämnet den 26 sistlidne September utfärdad.

7:o af den 3 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag. (25.)
1879 den 30 Maj nådig Förordning utfärdad.

8:o af den 3 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om inteckning i jernväg och i sammanhang dermed erforderliga författningar. (26.)

1879 den 26 September i Statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

9:o af den 17 Maj, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

10:o af den 17 Maj, angående förändrade lagstadganden beträffande förfallolöst utblifvande af part eller vittne. (56.)

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

11:o af den 17 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten. (57.)

Sedan Högsta Domstolens yttrande öfver förslaget blifvit inhemtadt, blef lag i ämnet under den 20 sistlidne Juni utfärdad.

12:o af den 17 Maj, angående revision af gällande förlagsförfattningar samt medgifvande af rätt till underpant i lös egendom åt alla näringar. (58.)

Frågan afvaktar Kongl. Maj:ts nådiga beslut.

13:o af den 28 Februari, angående af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen antagna ändringar i grundlagarne. (6.)

1879 den 23 Maj i Statsrådet anmäld; och äro ändringarne i vederbörlig ordning genom Författningssamlingen promulgerade.

14:o af den 17 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om åtgärder i och för upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å 5 och 10 kronor, hvilken skrifvelse från Finans-departementet öfverlemnats till Justitie-departementets föredragning i hvad densamma innefattade anmälan, att Riksdagen för dess del beslutat, att 4 § i lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars 1830 skulle erhålla förändrad lydelse. (52.)

Kongl. Maj:t har, sedan Högsta Domstolen blifvit hörd, låtit, i enlighet med Riksdagens förslag, den 26 sistlidne September utfärda Författning i ämnet.

Stockholm den 31 December 1879.

Ex officio
C. F. W. Lamberg.

2:o. Kongl. Utrikes-departementet.

15:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1879, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel. (42.)
1879 den 23 Maj i underdånighet föredragen och befordrad till verkställighet *).

3:o. Kongl. Landtförsvars-departementet.

16:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 12 Maj 1879, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet. (28.)
Anmälles i underdånighet den 23 Maj och föranledde icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

17:o af den 12 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från förra regementspastors-bostället Vesterhus, för utvidgning af Frösö mötesplats i Jemtlands län. (36.)
I underdånighet föredragen den 23 Maj; och blef hvad Kongl. Maj:t med Riksdagen i detta ärende beslutit, för behörig verställighet, bragt till vederbörandes kännedom.

18:o af den 13 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (43.)
Föredrogs den 23 Maj och meddelades i sin helhet såväl Arméförvaltningen som Statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på hvardera embetsverket ankomme, äfvensom ock i nödiga delar öfrige vederbörande.

19:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (48.)
I underdånighet anmäld genom Finans-departementet den 23 Maj och transsumt af skrifvelsen, i hvad den tillhörde Landtförsvars-departementets handläggning, detta departement meddeladt.

Föredrogs genom Landtförsvars-departementet den 6 Juni och meddelades Statskontoret medelst afskrift, hvarjemte dels resolution på pension å Allmänna Indragningsstaten för Stallmästaren M. Gieses enka Ingrid Petersson utfärdades, dels skrifvelse till Direktionen öfver Arméns Pensionskassa expedierades, med underrättelse om det af Riksdagen å extra stat för år 1880 anvisade kreditiv till Arméns pensionering.

---

*) Denna uppgift grundar sig på meddelande från Hans Excellens Herr ministern för Utrikes ärendena i embetsskrifvelse den 31 December 1879

För öfrigt utfärdades i vanlig ordning cirkulär till Länsstyrelserna angående det beviljade anslaget till understöd åt ännu kvarlevande, i behof stadde f. d. landtvärnsmän. Stockholm den 31 December 1879.

Alfred Sjöberg.

4:o. Kongl. Sjöförsvars-departementet.

20:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1879, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Femte Hufvudtitel. (44.)

Den 30 Maj 1879 i underdånighet föredragen och innehållet af den underdåniga skrifvelsen delgifven vederbörande till kännedom och underdånig efter rättelse, äfvensom föreskrifter meddelade om verkställigheten af de i ämnet fattade nådiga beslut.

21:o af den 17 Maj, angående utläggande af ett fyrskepp å grundet Kopparstenarne.

Denna skrifvelse, tillika med Lotsstyrelsens deröfver infortrade underdåniga utlåtande, föredrogs inför Kongl. Maj:t den 21 sistlidne November och öfverlemnades till Kammarkollegium med nådig befallning att, efter vederbörande Handels- och Sjöfartsnämnders eller Handelsföreningars hörande, i frågan afgifva underdånigt utlåtande.

22:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Nionde Hufvudtitel. (48.)

Den 23 Maj 1879 genom Finans-departementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnade till Sjöförsvars-departementet, hvarifrån under den 6 derpåföljde Juni nådiga föreskrifter blifvit vederbörande till efter rättelse meddelade.

23:o af den 20 Maj, med framställningar i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse om granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876. (59.)

Den 30 Maj 1879 genom Finans-departementet i underdånighet anmäld inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlemnade till Sjöförsvars-departementet, hvarifrån, efter underdånig föredragning den 27 derpåföljde Juni, Marinförvaltningen dels meddelades vissa föreskrifter till behörig efter rättelse, dels förständigades att inkomma med underdånigt förslag i anledning af Riksdagens i 2:dra punkten af dess skrifvelse gjorda framställning; och har bemälda Förvaltning under den 30 sistlidne September den sålunda gifna nådiga befallningen fullgjort; lärande ärendet i denna del komma att i underdånighet föredragas i sammanhang med regleringen af utgifterna under Femte Hufvudtiteln för år 1881.

Stockholm den 29 December 1879.

C. Nordenfalk.

5:o. Kongl. Civil-departementet.

24:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 5 April 1879, angående tillämpning af den för åtskilliga jernvägsaktiebolag under viss förutsättning stadgade skyldighet till ökad amortering af erhållet statslån. (15).

Skrifvelsen anmälades den 25 April, då Kongl. Maj:t anbefalde sine Befallningshafvande i de län, inom hvilka jernvägsaktiebolag, som på de i skrifvelsen omförmälda vilkor undfått lån, hade sitt säte, att framdeles, intilldess hvarje bolag beviljadt statsbidrag blifvit inbetaldt, vid insändande af trafiktaxa, efter bolagsstyrelsens hörande, afgifva utlåtande, huruvida skäl vore för hand att tillämpa den i kontraktet med hvarje bolag under angifven förutsättning stadgade skyldighet för bolaget att underkasta sig ökad amortering å det erhållna statslånet.

25:o af den 5 April, angående beviljade anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader. (16.)

Anmälades den 25 April, och meddelades för behörig kännedom Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader.

26:o af den 5 April, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar. (17.)

Anmäld den 25 April, och meddelad Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

27:o af den 12 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{3}{8}$ mantal, i Risinge socken, emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Fin-spånga läns härad och Östergötlands län. (29.)

Anmälades den 23 Maj, hvarvid beslöts att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i ärendet beslutit skulle Kammarkollegium och Statskontoret för behörig verkställighet meddelas.

28:o af den 12 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående indragning af åtskilliga länsmansboställen samt upplåtande af två nya sådana boställen inom Östergötlands län. (37.)

Vid underdånig föredragning häraf den 23 Maj, godkände Kongl. Maj:ts Riksdagens anmälda beslut i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga framställning, och förordnade om erforderliga åtgärder i anledning af Riksdagens beslut.

29:o af den 12 Maj, angående bemyndigande för Riksgäldskontoret att under år 1879 utbetala en viss andel af det för år 1881 anslagna lånebelopp till utförande af Södra Dalarnes jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning. (39.)

Skrifvelsen anmälades den 23 Maj, och blef innehållet deraf för behörig kännedom och bolagets förständigande delgifven Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

30:o af den 13 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjette Hufvudtitel. (45.)

Anmäldes den 23 Maj, hvarvid Kongl. Maj:t lät bero vid de beslut, som blifvit utöfver eller med afvikelse från hvad Kongl. Maj:t föreslagit af Riksdagen fattade, samt med förklarande att i fråga om villkoren för tillgodonjutaude af de utaf Riksdagen beviljade tillfälliga löneförbättringar skulle lända till efterrättelse hvad derom vore eller framdeles blefve föreskrifvet, förordnade, att innehållet af Riksdagens skrifvelse skulle meddelas Statskontoret till kännedom och efterrättelse, äfvensom öfrige vederbörande förvaltande verk, Styrelser och Chefer i de delar, som dem särskildt anginge, med bemyndigande att hos Statskontoret lyfta beviljade extra anslag; hvarjemte, i anledning af särskilda punkter i skrifvelsen samt de framställningar, som legat till grund för Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, äfvensom hvad i öfrigt förekommit, nådiga beslut meddelades.

31:o af den 17 Maj, angående beviljade statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag. (49.)

Vid föredragning af denna skrifvelse den 23 Maj, anbefalde Kongl. Maj:t Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader att vidtaga på Styrelsen ankommande åtgärder för arbetenas bringande till verkställighet.

32:o af den 20 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående indragning af fyra länsmansboställen inom Jönköpings och Malmöhus län. (60.) Skrifvelsen anmäldes den 23 Maj, dervid, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad detsamma afvek från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, Kongl. Maj:t förordnade om åtgärder, som föranleddes i anledning af samma beslut.

33:o af den 20 Maj, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående upplåtelse åt Qvibille församling från förra Landshöfdingebostället Biskopstorp N:o I af ett till tomtplats och planteringsland för en småbarns- och slöjdskola erforderligt jordområde. (62.)

Skrifvelsen anmäldes den 23 Maj och meddelades innehållet deraf Kammarkollegium och Statskontoret, på det att Kongl. Maj:ts och Riksdagens i ärendet fattade sammanstående beslut måtte bringas till verkställighet.

34:o af den 17 Maj, angående ändring i gällande stadganden om hemmansklyfning och jordafsöndring. (55.)

Den 30 Maj, då denna skrifvelse anmäldes, anbefaldes Kammarkollegium att, med anledning deraf, inhemta Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i samtliga länen yttranden, samt dermed jemte eget underdånigt utlåtande inkomma; och blifver, sedan sådant utlåtande afgifvits, skrifvelsen föremål för vidare behandling.

35:o af den 17 Maj, angående *dels* Kongl. Maj:ts nådiga proposition om bildande af en jernvägshypoteksfond, *dels* väckt motion om beredande af förlagskapital åt den inhemska industrien, *dels ock* inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg (53), så vidt angick sistomförmälda del af skrifvelsen.

Sedan Kongl. Maj:t den 30 Maj uppdragit åt Styrelsen för Statens jernvägstrafik att träda i underhandling med vederbörande om inköp för Statens räkning på så billiga villkor,

som möjligen kunde betingas af sagde jernväg med allt hvad dertill hörer, med åliggande för Styrelsen att, sedan förslag till öfverenskommelse härom blifvit upprättadt och af jernvägens egare antaget, underställa frågan Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och afgörande, samt Styrelsen under den 7 sistlidne Oktober i underdånighet öfverlemnadt förslag till köpekontrakt; har Kongl. Maj:t den 13 i sistberörde månad, med bifall till hvad Riksdagen beslutit i afseende å inköpet, godkänt det ingifna af jernvägens egare antagna och undertecknade köpekontraktet, samt bemyndigat Styrelsen för Statens jernvägstrafik att å Kronans vägnar ej mindre emottaga köpebref och på grund deraf i vederbörlig ordning lagfara den till jernvägen hörande jord, än äfven den 1 November detta år taga jernvägen med hvad dertill hörer i besittning samt densamma sedermera i öfverensstämmelse med gällande instruktion förvalta; hvarjemte jernvägsaktiebolagets Styrelse och Syssemännen i bolagets konkurs berättigades att gemensamt i Riksgäldskontoret lyfta utfästa köpeskillingen, 4,000,000 kronor, i mån Trafikstyrelsen efter tillträdesdagen anmälde, att densamma borde i enlighet med kontraktet utgå.

Stockholm den 24 December 1879.

C. A. Sjöcrona.

6:o. Kongl. Finans-departementet.

36:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 5 April 1879, angående de i Regeringsformen föreskrifna kreditivsummor. (18.)

Den 25 i samma månad meddelad Statskontoret till kännedom.

37:o af samma dag, angående upphörande af föreskrifterna om insändande till Riksgäldskontoret af exemplar utaf markegångstaxor och revisionsberättelser rörande sjukvårdsanstalter. (14.)

I anledning af Riksdagens framställning i fråga om markegångstaxorna har Kammarkollegium den 2 sistlidne Maj erhållit nådig befallning att förståndiga vederbörande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att insändande till Riksgäldskontoret af de årliga markegångstaxorna icke vidare bör ega rum.

Beträffande Riksdagens hemställan om upphäfvande af föreskriften om insändande till Riksgäldskontoret af revisionsberättelserna rörande sjukvårdsanstalterna har ärendet i denna del öfverlemnats till Ecklesiastik-departementet och på dess föredragning blifvit af Kongl. Maj:t afgjort.

38:o af den 9 April, angående hvitbetssockertillverkningsafgiften.

I enlighet med Riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut har kungörelse i ämnet blifvit den 25 sistlidne April utfärdad.

39:o af samma dag, angående förändringar dels i vigtsatserna för portoförsändelser i följd af metersystemets antagande och dels i befodringsafgifterna för tidningar m. m. (20.)

Rörande ifrågavarande ämnen hafva särskilda nådiga kungörelser blifvit den 2 sistlidne Maj utfärdade.

40:o af den 29 Mars, angående val af fullmäktige i Riksgäldskontoret. (8.)

41:o af samma dag, angående val af fullmäktige i Riksbanken. (7.)

Dessa två skrivelser äro den 25 sistlidne April inför Kongl. Maj:t i underdånighet anmälda och, såsom icke påkallande åtgärd, lagda till handlingarna.

42:o af den 14 Maj, angående vilkoren för tillverkning af bränvin. (50.)

Den 16 i samma månad har Kongl. Maj:t låtit utfärda nådig kungörelse angående ändring i 11 § af Kongl. Förordningen angående vilkoren för tillverkning af bränvin den 23 Augusti 1876 och i första punkten af Kongl. Kungörelsen angående restitution af bränvinstillverkningsafgift vid utförsel af bränvin till utrikes ort och till Norge den 18 September 1874, hvarjemte Kongl. Maj:t meddelat vederbörande de särskilda föreskrifter, som af skrivelserna i öfrigt påkallats.

43:o af samma dag, angående tullbevillningen. (51.)

Med anledning af förestående skrivelse har Kongl. Maj:t den 16 i samma månad låtit utfärda nådig kungörelse angående tilläggsafgifter till nu gällande tullsatsen å bränvin, tobak, kaffe, socker m. m.

Sedan Kommersekollegium och Generaltullstyrelsen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande beträffande de af Riksdagen i öfrigt fattade, i skrivelserna omförmälda beslut, har Kongl. Maj:t den 5 innevarande månad låtit utfärda ny tulltaxa, att lända till efter rättelse från början af nästa år.

44:o af den 12 Maj, i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantsbostället Karsholmen. (27.)

Vid föredragning häraf den 13 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t förordnat, att ifrågavarande boställe skulle genom Kammarkollegii försorg i vanlig ordning utarrenderas, samt att utmarken dervid skulle från arrendet undantagas och till kronopark afsättas.

45:o af samma dag, angående afsöndring af jord till byggnadstomt från indragna häradshöfdingebostället Hvetlanda Thomas- och Kullagården. (30.)

46:o af samma dag, angående upplåtelse af jord från Eskilstuna kungsladugård till Eskilstuna mekaniska verkstad. (31.)

Hvad Riksdagen enligt förestående två skrivelser beslutat har den 23 i samma månad meddelats Kammarkollegium till kännedom och efter rättelse samt för vederbörandes förständigande.

47:o af samma dag, angående eftergift af Kronofogden A. M. Dryselius och Häradsskrifvaren E. J. Augustin ålagd skyldighet att gälda 1868 års ränta för Trysunda fiske. (32.)

Riksdagens i denna skrivelse anmälda beslut har den 23 i samma månad blifvit vederbörande meddeladt.

48:o af samma dag, angående afsöndring af jord från hemmanet Ridön till byggnadsplats m. m. för en folkskola. (33.)

Den 23 i samma månad har Riksdagens beslut i ämnet blifvit meddeladt Kammarkollegium till kännedom och efterrättelse samt för vederbörandes förstädigande.

49:o af samma dag, i fråga om reglering af Kronans och bolaget P. A. Norstedt & Söners till hvarandra gränsande tomter å Ridderholmen. (34.)

Genom nådig remiss den 23 i samma månad har Öfverintendents-embetet anbefalts att inkomma med utredning, huruvida och på hvilka vilkor nämnda bolags tomter och byggnader å Ridderholmen må kunna för statsverkets räkning förvärvas.

50:o af samma dag, angående afsättande till kronopark af sergeantsbostället Aplahult N:o 1 och korporalsbostället Bosakulla N:o 1. (35.)

Den 13 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att, efter Skogsstyrelsens hörande, vidtagna åtgärder för ifrågavarande boställens utarrendering i vanlig ordning.

51:o af samma dag, i fråga om nedsättning i arrendet för indragna fanjunkarbostället N:ris 2 och 9 Hörja. (38.)

Riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut har den 23 Maj meddelats Kammarkollegium till kännedom samt för vederbörandes förstädigande.

52:o af den 13 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Första Hufvudtitel. (40.)

Enligt nådigt beslut den 23 i samma månad har innehället af förevarande skrifvelse blifvit meddeladt Riksmarskalks-embetet och Statskontoret till kännedom och efterrättelse.

53:o af den 17 Maj, angående dels bildande af en jernvägshypoteksfond, dels beredande af förlagskapital åt den inhemska industrien, dels ock inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg. (53.)

Den 23 Maj har afskrift af skrifvelsen i hvad den rörer köp af nämnda jernväg öfverlemuats till Civil-departementet, på hvars föredragning ärendet i denna del blifvit af Kongl. Maj:t afgjort.

Beträffande Riksdagens i skrifvelsen anmälda beslut i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om bildande af en jernvägshypoteksfond, har Kongl. Maj:t, sedan Fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifvit förslag till närmare bestämmelser rörande den af Riksdagen beslutade utlåning från Riksgäldskontoret mot pant af jernvägsbolags obligationer och skuldförbindelser, den 28 Maj i ämnet meddelat nådiga föreskrifter.

Hvad angår Riksdagens beslut att genom Riksgäldskontoret ställa till Kongl. Maj:ts förfogande räntebärande obligationer till visst belopp för att lemnas såsom reservfond åt en association, som under namn af sågverksegarnes garantiförening vore under bildande i ändamål att lemna lån åt sågverksegare mot säkerhet af trävaror, har Kongl. Maj:t, efter det fastställelse å förslag till reglemente för en dylik garantiförening blifvit hos Kongl. Maj:t sökt samt Fullmäktige i Riksgäldskontoret öfver förslaget afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, den 6 sistlidne Juni fastställt reglemente och bolagsordning för aktiebolaget sågverksegarnes garantiförening samt härom låtit utfärda nådig kungörelse.

54:o af samma dag, angående upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar lydande å fem kronor. (52.)

Sedan Fullmäktige i Riksbanken med anledning af förestående skrifvelse afgifvit underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 20 Juni dels låtit utfärda nådig kungörelse angående upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna sedlar lydande å fem kronor jemte dermed sammanhängande frågor, dels meddelat de särskilda föreskrifter, som af berörda åtgärd påkallades, dels ock förordnat, att afskrift af skrifvelsen i hvad den anginge af Riksdagen beslutad ändring i 4 § af lagen för Rikets Ständers bank den 1 Mars 1830 skulle öfverlemnas till Justitie-departementet, på hvars föredragning denna fråga sedermera blifvit af Kongl. Maj:t afgjord.

55:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatus Sjunde Hufvudtitel. (46.)

Vid föredragning den 30 i samma månad af ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under Sjunde Hufvudtiteln i hvad besluten skilde sig från Kongl. Maj:ts nådiga framställningar i ämnet, förordnat, att skrifvelsen skulle i tryckt exemplar delgifvas Statskontoret till kännedom och efterrättelse i hvad på detta embetsverk ankomme, äfvensom att innehållet af skrifvelsen i de delar, som rörde andra embetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

Den 20 Juni har Kongl. Maj:t till pröfning förehaft Riksdagens i skrifvelsen gjorda hemställan om tillsättande af en skatteregleringskomité och dervid, med bifall till berörda hemställan, uppdragit åt en dylik komité att, efter fullständig utredning af alla skatteförhållanden i riket, uppgöra förslag till en på denna utredning grundad rättvis fördelning af skattebördorna.

56:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under Riksstatus Nionde Hufvudtitel. (48.)

Vid föredragning häraf den 23 Maj har Kongl. Maj:t förordnat, att berörda skrifvelse skulle i de delar, som tillhörde handläggning af annat departement än Finans-departementet, för sådant ändamål till vederbörande departement öfverlemnas, samt att innehållet i skrifvelsen i öfrigt skulle till kännedom och efterrättelse meddelas Statskontoret, hvarjemte pensionsresolution skulle i vanlig ordning utfärdas för Statskommisarien B. B. Johanssons enka Sigrid Johansson, född Petré.

57:o af den 20 Maj, angående verkställd granskning af statsverkets m. fl. allmänna fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876. (59.)

Jemte det transsumt af skrifvelsen blifvit öfverlemnade, till Sjöförsvars-departementet i hvad skrifvelsen rörde framställningar i afseende å Förvaltningen af Sjöärendena samt till Ecklesiastik-departementet i hvad den anginge folkskole-inspektörernas inspektionsresor, på hvilka departements föredragning dessa framställningar borde underställas Kongl. Maj:ts pröfning, har Kongl. Maj:t den 30 sistlidne Maj anbefalt Kammar-rätten att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens anhållan, att föreskrifter måtte meddelas derom, att förteckningar å de i statens embetsverk eller annorstädes befintliga, staten tillhöriga möbler och andra värdefullare inventarier skulle upprättas samt expens- och aflöningsräkningarne biläggas.

58:o af samma dag, angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. Kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras. (63.)

Riksdagens härom fattade beslut har den 23 sistlidne Maj blifvit meddeladt Kammarkollegium till kännedom och efter rättelse samt för vederbörandes förständigande.

59:o af samma dag, i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga Nr:is 1 och 2. (64.)

Genom nådig remiss den 30 Maj har Kammarkollegium anbefalts att, efter Skogsstyrelsens hörande, inkomma med underdånigt utlåtande i förestående ämne.

60:o af samma dag, angående eftergift af Kronans rätt till dana-arf efter åtskillige personer. (65.)

Den 23 Maj har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut i fråga om eftergift af Kronans rätt till dana-arf efter pigan Anna Lisa Bjugg och enkan Maria Liljander, låtit såväl dessa som öfriga af Riksdagen i förestående skrifvelse anmälda beslut meddelas vederbörande till kännedom och efter rättelse.

61:o af samma dag, angående försäljning af vissa Kronan tillhöriga hemman och lägenheter. (66.)

Vid föredragning häraf den 6 sistlidne Juni har Kongl. Maj:t, med gillande af Riksdagens i ämnet fattade beslut, låtit detsamma meddelas Kammarkollegium till kännedom och efter rättelse samt för behörigt kungörande.

62:o af samma dag, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (67.)

Innehållet af förevarande skrifvelse har den 23 Maj blifvit meddeladt Statskontoret.

63:o af den 19 Maj, angående ändringar i Kongl. Kungörelsen den 26 April 1861 rörande en allmän hypoteksbank m. m. (70.)

Den 23 Maj har i anledning häraf nådig kungörelse i ämnet blifvit utfärdad.

64:o af samma dag, angående nytt reglemente för Riksgäldskontoret (71.)

Den 23 Maj i underdånighet anmäld och, såsom icke erforderande åtgärd, lagd till handlingarna.

65:o af den 20 Maj, med ny Riksstat. (72.)

Ifrågavarande Riksstat har den 23 Maj meddelats Statskontoret till kännedom och efter rättelse.

66:o af den 20 Maj, angående en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist. (73.)

Med godkännande af hvad Riksdagen i afseende å sättet för debitering, uppbörd och redovisning af ifrågavarande tilläggsbevillning beslutat, har Kongl. Maj:t den 30 sistlidne Maj, på sätt Riksdagen begärt, låtit utfärda allmän kungörelse i ämnet.

67:o af samma dag, angående allmänna bevillningen samt utgörande af en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till fyllande af statsverkets behof för år 1880. (74.)

Enligt Riksdagens i berörda skrifvelse gjorda anhållan har Kongl. Maj:t om hvad Riksdagen i detta ämne beslutat den 30 sistlidne Maj utfärdat särskilda allmänna kungörelser, hvarjemte Kongl. Maj:t anbefalt Statskontoret att inkomma med underdånigt utlåtande i

anledning af Riksdagens framställning om förändrad uppställning af generalsammandraget öfver allmänna bevillningen samt om utarbetande och offentliggörande af särskilda öfversigter öfver bevillningstaxeringen för de år, då ny fastighetstaxering allmänneligen egt rum.

Sedan Statskontoret den 29 sistlidne September afgifvit berörda utlåtande, har Kongl. Maj:t genom nådig remiss samma dag infordrat Kammar-rättens yttrande rörande utarbetande och offentliggörande af nyssnämnda öfversigter.

Detta yttrande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

68:o af samma dag, angående stämpelpappersafgiften. (75.)

Den 19 sistlidne September har nådig kungörelse blifvit utfärdad angående stämpelpappersafgiften samt hvad vid kontrollen och uppörden deraf bör iakttagas.

69:o af den 19 Maj, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning. (68.)

Enligt Riksdagens begäran har nådig kungörelse härom blifvit den 26 sistlidne September utfärdad.

Stockholm den 31 December 1879.

Wilh. Lillieströle.

7:o. Kongl. Ecklesiastik-departementet.

70:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 19 Maj 1879, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens Åttonde Hufvudtitel. (47.)

Kongl. Maj:t har den 30 Maj 1879 meddelat vederbörande Riksdagens beslut med deraf föranledda föreskrifter.

71:o af den 20 Maj 1879, i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorerens berättelse, angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876. (59.)

Sedan denna skrifvelse, i hvad den rör kostnaderna för folkskole-inspektionen, den 10 Juni 1879 blifvit från Finans- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad, har Kongl. Maj:t den 15 Augusti 1879 anbefalt Statskontoret att i denna fråga afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

72:o af den 20 Maj 1879, i anledning af väckt motion om öfverlemnande till museibiblioteket i Göteborg af en del utaf Konung Carl XV:s enskilda, af staten inköpta boksamling. (61.)

Den 13 Juni 1879 har Kongl. Maj:t anbefalt Överbibliotekarien vid Kongl. Biblioteket att på anmälan af styrelsen för museibiblioteket i Göteborg hålla styrelsen tillhanda de i den ännu odisponerade återstoden af förenämnda boksamling befintliga arbeten, som bemälda styrelse kunde finna för museibiblioteket behöfliga.

Stockholm den 9 Januari 1880.

Ex officio
J. Schröderheim.

Förteckning öfver de i förestående uppgifter intagna, genom Riksdagens år 1879 aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka vid utgången af år 1879 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Kongl. Justitie-departementet.

- 5:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 1 Maj 1879 om lagstadganden angående rätt till borgerligt äktenskap för vissa inom svenska kyrkan kvarstående medlemmar. (23.)
- 9:o af den 17 Maj, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap. (54.)
- 10:o af samma dag, angående förändrade lagstadganden beträffande förfallolöst utblifvande af part eller vittne. (56.)
- 12:o af samma dag, angående revision af gällande förlagsförfattningar samt medgivande af rätt till underpant i lös egendom åt alla näringar. (58.)

Kongl. Landtförsvars-departementet.

- 21:o af den 17 Maj, angående utläggande af ett fyrskepp å grundet Kopparstenarne.
- 23:o af den 20 Maj, med framställningar i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse om granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876.

Kongl. Civil-departementet.

- 34:o af den 17 Maj, angående ändring i gällande stadganden om hemmansklyfning och jordafsöndring. (55.)

Kongl. Finans-departementet.

- 49:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 12 Maj, i fråga om reglering af Kronans och Bolaget P. A. Norstedt & Söners till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen. (34.)
- 55:o af den 19 Maj, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel. (46.)
- 57:o af den 20 Maj, angående verkställd granskning af statsverkets med flera allmänna fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876. (59.)
- 59:o af samma dag, i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga Nr:is 1 och 2. (64.)
- 67:o af samma dag, angående allmänna bevillningen samt utgörande af en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till fyllande af statsverkets behof för år 1880. (73.)

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

- 71:o af den 20 Maj, i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876. (59.)
-

II.

Förteckning på sådana genom de senaste Riksdagarnes till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga skrivelser anhängiggjorda ärenden, hvilka i Justitieombudsmannens till nästlidna års Riksdag afgifna embetsberättelse finnas upptagna såsom i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, äfvensom uppgift å de åtgärder, hvilka sedermera blifvit med dem vidtagna.

Kongl. Justitie-departementet.

- 1:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 28 Februari 1858, i fråga om lag till ordnande af Notarii-publici-befattningen. (225.)
 Detta ärende är, på sätt uti den år 1876 afgifna förteckning omförmäles, beroende på handläggning af Nya Lagberedningen.
- 2:o af den 11 Augusti 1860, angående införande af så kallade tjenstehjonsböcker i stället för nu brukliga orlofssedlar. (110.)
 1860 den 2 November i Statsrådet anmäld; och beror ärendet fortfarande på Kongl. Maj:ts vidare pröfning.
- 3:o af den 14 Mars 1863, angående utarbetande af förslag till ny lag rörande vattenrätten. (5.)
 På sätt annan denna dag upprättad förteckning omförmäler är lag i ämnet utfärdad.
- 4:o af den 19 Juni 1866, angående föreskrifter rörande ersättningar i händelse af olycksfall vid jernvägstrafik. (90.)
 Frågan afvaktar fortfarande Kongl. Maj:ts nådiga beslut.
- 5:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1872, angående ändring i gällande stadganden rörande socknemäns inbördes skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad. (84.)
 Kongl. Maj:ts nådiga beslut afvaktas.
- 6:o af den 24 Maj 1873, angående dels unga förbrytares insättande i förbättrings-
 anstalter och dels införande af det så kallade progressiva fängelse-systemet. (92.)

Frågan hvilat fortfarande i afvaktan på Fångvårds-styrelsens infordrade underdåniga utlåtande.

7:o af den 10 Maj 1875, i fråga om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled. (39.)

Sedan Nya Lagberedningen inkommit med förslag till författningar såväl i anledning af Riksdagens förevarande underdåniga skrivelse, som i öfriga ämnen, hvilka hafva till föremål vattnets tillgodogörande för allmänt eller enskildt nyttiga syften, har Högsta Domstolen öfver förslagen blifvit hörd; och har Kongl. Maj:t uti denna dags Statsråds beslutat framlägga för Riksdagen förslag till författningar i förenämnda ämnen.

8:o af den 18 Maj 1875, om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna i Sverige. (44.)

Detta ärende är, på sätt föregående förteckningar omförmåla, fortfarande beroende på Nya Lagberedningens handläggning.

9:o af den 21 Maj 1875, rörande förändrad lagstiftning om præscription för klander å jordafång. (63.)

På sätt föregående förteckningar omförmåla är detta ärende öfverlemnadt till handläggning af Nya Lagberedningen; och afvaktas beredningens yttrande i ämnet.

10:o af den 9 Maj 1876, om vidtagande af åtgärder för utfärdande af en fullständig handelslagbok för Sverige. (30.)

Sedan detta ärende, på sätt sist afgifna förteckning förmåler, blifvit förberedt, har Kongl. Maj:t uti denna dagens Statsråd beslutat framlägga för Riksdagen »Förslag till Vexel-lag» samt »Förslag till förordning om nya vaxel-lagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall».

11:o af den 28 April 1877, i fråga om ändring af 3 kap. 23 § i Kongl. Stadgan angående försvarslösa och till allmänt arbete förfallna personer af den 29 Maj 1846. (35.)

Sedan Fångvårds-styrelsens infordrade underdåniga utlåtande inkommit, afvaktas Kongl. Maj:ts beslut i ämnet.

12:o af den 9 Maj 1877, angående utsträckt rätt för församlingarna att vid tillsättning af presterliga beställningar kalla fjerde profpredikant. (37.)

På sätt annan denna dag upprättad förteckning förmåler, har Riksdagens skrivelse af den 1 sistlidne Maj, i anledning af den i föregående förteckning omförmålda Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet, blifvit lagd till handlingarna.

13:o af den 19 Maj 1877, angående tillerkännande af laga vitsord åt telegram. (64.)

Detta ärende är, på sätt föregående förteckningar omförmåla, beroende på Nya Lagberedningens handläggning.

14:o af den 23 Maj 1878, angående framläggande af förslag till lag om säkerhet i jernvägar och dermed jemförliga anläggningar. (62.)

Sedan de i sist afgifna förteckning omnämnda komiterade inkommit med förslag i ämnet, har inom Justitie-departementet blifvit utarbetadt Förslag till förordning, innefattande

särskilda föreskrifter angående lagfart, inteckning och utmätning af jernväg, så ock i fråga om förvaltning af jernväg under konkurs, samt till Förordning angående förändrad lydelse af 3, 16, 19 och 22 §§ i Förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 Juni 1875, hvilka förslag blifvit den 28 sistlidne November i Statsrådet anmälda, dervid Kongl. Maj:t förordnade, att Högsta Domstolens yttrande skulle öfver desamma infordras, hvilket afvaktas.

Stockholm den 31 December 1879.

Ex officio

C. F. W. Lamberg.

Kongl. Landtförsvars-departementet.

15:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 5 Oktober 1860, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Fjerde Hufvudtitel. (146.)

De förslag dels till förnyad förordning huru förhållas skall vid besigtningar och öfverbesigtningar, då varor eller färdiga arbeten för landt- eller sjöförsvarets behof efter kontrakt levereras, och dels till reglemente, hvarefter vederbörande vid krono-auktioner för landt- och sjöförsvaret hafva sig att rätta, hvilka, till följd af Kongl. Maj:ts den 19 Juni 1866 fattade beslut, böra af numera Armé- och Marinförvaltningarna upprättas, hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

16:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1868, i anledning af väckt fråga om den så kallade administrativa domsrättens upphörande och förvaltningens förenkling i vissa delar. (89.)

Hvilar, i hvad Landtförsvars-departementet rör, enligt nådigt beslut den 6 November 1868.

17:o af den 24 Maj 1873, i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket. (74.)

Har, under afvaktan på den utredning af hit hörande frågor, som kan af skatteregleringskomitén lemnas, icke under året föranledt någon åtgärd.

Stockholm den 31 December 1879.

Alfred Sjöberg.

Kongl. Sjöförsvars-departementet.

18:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 13 Maj 1868, angående befrielse för vissa fartyg att vid utklarering till utrikes ort taga lots och erlägga lotspenningar. (62.)

19:o af den 10 Maj 1869, angående befrielse för fartyg och båtar af viss drägtighet att vid ingåendet taga lots och erlägga lotspenningar. (54.)

Enligt senaste uppgift infordrades under den 9 Augusti 1878 Högsta Domstolens underdåniga utlåtande öfver Lotsstyrelsens förslag till förnyadt reglemente för Lots- och Fyrinrättningen; och lärer ärendet, sedan berörda utlåtande inkommit, blifva föremål för nådig pröfning.

Stockholm den 29 December 1879.

C. Nordenfalk.

Kongl. Civil-departementet.

20:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 16 Maj 1876, i fråga om beredande af ökad kontroll å arbetare, som utom deras hemort taga anställning i arbete. (74.)

Utlåtanden ännu icke inkomna från samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

21:o af den 15 Maj 1878, angående kontroll deröfver att utländske handelsresande erlägga till stat och kommun deras rörelse fullt motsvarande afgifter. (43.)

Sedan Kommersekollegium afgifvit underdånigt utlåtande, har denna skrifvelse till slutlig behandling förevarit den 20 Juni innevarande år, då, i anledning af Riksdagens framställning, Kongl. Maj:t fann godt att, med upphäfvande af Förordningen den 28 November 1871, angående villkoren för utländings behörighet att biträda vid kringförande af varor till salu, genom nådig Förordning stadga förändrad lydelse af vissa §§ i Förordningen den 18 Juni 1864 om utvidgad näringsfrihet; hvarjemte till Finans-departementets behandling öfverlemnades ett af Kommersekollegiet i dess underdåniga utlåtande uti förevarande ärende väckt förslag om ändring i Bevillningsförordningens stadgande rörande utländske handlande och handelsexpediter.

Stockholm den 24 December 1879.

C. A. Sjöcrona.

Kongl. Finans-departementet.

22:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 20 Juni 1860, i fråga om antagande öfver hela riket af mantalet såsom enhet vid skatteberäkningar och reducerande af mantalsbråken till decimalbråk. (76.)

Sedan Kongl. Maj:t den 20 sistlidne Juni uppdragit åt en skatteregleringskomité att, efter fullständig utredning af alla skatteförhållanden i riket, uppgöra förslag till en på denna utredning grundad rättvis fördelning af skattebördorna, hafva till bemälda komité öfverlemnats såväl förestående skrivelser som vederbörande myndigheters deröfver afgifna underdåniga utlåtanden för att af komitén tagas i öfvervägande vid behandlingen af de till komiteén hänskjutna frågor.

23:o af den 25 Juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt å krononybyggen. (109.)

Sedan ett af Revisionssekreteraren E. Poignant, enligt nådigt uppdrag, utarbetadt förslag till förordning om åboombyte å kronohemman och lägenheter blifvit, jemte deröfver af Länsstyrelserna afgifna yttranden, remitteradt till Kammarkollegium samt bemälda Kollegium inkommit med utlåtande i ämnet, är detta ärende på Kongl. Maj:ts pröfning be- roende.

24:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 2 Maj 1868, angående upphörande af arrendet utaf Sala silfververk m. m. (37.)

Sedan Kammar- och Kommerse-kollegierna erhållit nådig befallning att, efter bergslagsintressenternas hörande, inkomma med underdånigt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 24 Augusti 1875, med bifall till bemälda kollegiers framställning, förklaradt, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vestmanlands län egde, då han af Kollegierna för utredning af denna fråga derom anmodades, förordna sakkunnige personer att på stället verkställa uppskattning af värdet utaf Sala bergslags och Sala stads samtliga med grufvedriften och silfververket sammanhängande skyldigheter och förmåner, för så vidt icke dessa voro till beloppet eller grunderna för deras beräknande bestämda, samt att derom afgifva berättelse och utredning.

25:o af den 10 Maj 1871, angående år 1870 verkställd revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning år 1868. (32.)

Sedan Arméförvaltningen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver ett, med anledning af Riksdagens i förestående skrifvelse gjorda framställning i fråga om förskott af allmänna medel, ifrågasatt förslag till förändrad bokföringsmetod för bemälda embetsverk samt Statskontoret med yttrande häröfver inkommit, har ärendet i denna del öfverlemnats till Landtförsvars-departementet och på dess föredragning blifvit af Kongl. Maj:t afgjort.

Beträffande Riksdagens hemställan om åstadkommande af en tidigare afslutning och revision af allmänna räkenskaper, har Kongl. Maj:t under den 12 innevarande December, efter vederbörandes hörande, låtit utfärda nådiga Kungörelser angående dels förändrade bestämmelser i afseende å tiden för åtskilliga räkenskapers aflemnande till granskning i Kammarrätten m. m., dels tiden för redovisandet af förskott, som af embetsverk, myndighet eller redogörare till underlydande utlemnas och för requisition af ersättning för förskottsvis bestridda utgifter, dels ock förändrade bestämmelser i afseende å tiden för aflemnande till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och insändande till Skogsstyrelsen af den lokala skogsförvaltningens räkenskaper, hvarjemte Kongl. Maj:t, för att åvägabringa öfverensstämmelse mellan länsräkenskaperna och de förvaltande verkens räkenskaper i afseende å tiden för deras afslutning och insändande till Kammarrätten, uppdragit åt Chefen för Finans-departementet att låta utarbета förslag till de räkenskapsformulär och föreskrifter för redovisningen inom länen, som för nämnda ändamål kunde anses erforderliga.

26:o af den 24 Mars 1871, angående omarbetande af Kongl. Förordningen om mantals- och skattskrifningars förrättande. (6.)

Sedan den för reglerande af landsstatens löner m. m. tillsatta komité den 20 Oktober 1875 afgifvit utlåtande och förslag jemväl i förevarande ämne, har Kongl. Maj:t öfver komiténs förslag infordrat Kammarrättens yttrande, som ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

27:o af den 8 Maj 1872, angående upphörande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen i Skåne. (54.)

Detta ärende, deri Kammarkollegium och Arméförvaltningen den 22 Februari 1875 afgifvit underdånigt utlåtande, är på nådig pröfning beroende.

28:o af den 23 Maj 1873, angående ett Höganäs stenkolsverk beviljadt och från Statskontoret utbetaldt statsbidrag. (69.)

Sedan Kammar- och Kommerce-kollegierna den 23 November 1876 afgifvit utlåtande angående den dem anbefalda utredning, har Kongl. Maj:t den 17 sistlidne Mars häröfver infordrat Direktionens för nämnda stenkolsverk yttrande, hvilket ännu icke inkommit.

29:o af den 24 Maj 1873, angående åtgärder för bevakande af statens rätt och fördel i afseende å de egendomar i Norrbottens län, hvilka benämnas »Gellivaraverken». (85.)

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Norrbottens län häröfver afgifna utlåtande har den 2 April 1874 blifvit öfverlemnadt till Kammarkollegium, hvars yttrande i målet afvaktas.

30:o af den 24 Maj 1873, angående gjord framställning i fråga om grundskatterna och indelningsverket.

På sätt förut är nämndt, har Kongl. Maj:t den 20 sistlidne Juni uppdragit åt en skatte-regleringskomité att, efter fullständig utredning af alla skatteförhållanden i riket, uppgöra förslag till en på denna utredning grundad rättvis fördelning af skattebördorna; och hafva såväl Kammarrådet A. Andersons betänkande af den 15 September 1874 angående sätet och villkoren för grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens afskrifning med deröfver af vederbörande embetsverk afgifvet underdånigt utlåtande som ock förberedande skattejemkningskomiténs den 20 Oktober 1876 afgifna underdåniga betänkande angående medlen för genomförande af förslagen om grundskatternas afskrifning m. m. jemte deröfver af vederbörande myndigheter afgifna underdåniga utlåtanden blifvit den 24 sistlidne Oktober till komitén öfverlemnade för att tagas i öfvervägande vid behandlingen af de till komitén hänskjutna frågor.

31:o af den 23 April 1874, angående nedsättning i kontrollstämplingsavgifterna. (25.) Detta ärende, deri Kontrolldirektören den 12 Mars sistlidna år afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

32:o af den 21 Maj 1874, i anledning af Kongl. Maj:ts i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof framställda förslag angående allmänna bevillingen. (94.)

Sedan i anledning häraf Kongl. Maj:t den 29 i samma månad anbefalt den för afgifvande af förslag till reglering af landsstatens löner tillsatta komité att inkomma dels med utlåtande öfver den väckta frågan om allmänna bevillingens upptagaude i riksstat och

statsverkets räkenskaper för det år, då bevillningen inflyter, dels ock med förslag till förändringar i Bevillningsstadgan m. m., har utlåtande härom blifvit af bemälda komité afgifvet i sammanhang med dess underdåniga betänkande den 13 Oktober 1876 angående uppborås- och redovisningsväsendet för länen.

Efter det Statskontoret den 25 påföljde November afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande öfver komiténs betänkande i hvad det rörer skatternas upptagande i riksstaten och räkenskaperna ett år senare än nu eger rum, är målet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

33:o af den 16 April 1875, i fråga om anskaffande af ny lokal för Riksbanken. (18.) Den 7 Juni innevarande år hafva Fullmäktige i Riksbanken anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande huruvida och till hvilket bestämdt belopp i penningar den Kongl. Maj:t och Kronan tillhöriga, för hofstallets behof upplåtna egendomen N:o 1 i kvarteret Sjöhästen i Stockholms stad skulle kunna få af Riksbanken förvärfvas, för att derå uppföra en byggnad för Riksbanken.

Sedan Riksmarskalksemetet, efter vederbörandes hörande, öfver denna ansökning afgifvit infor dradt underdånigt utlåtande, hafva handlingarna i ärendet öfverlemnats till Fullmäktige för att bereda dem tillfälle att i anledning af Riksmarskalksemetets utlåtande inkomma med det vidare yttrande i ämnet, hvartill Fullmäktige kunde finna förhållandena föranleda, hvarvid till Fullmäktige jemväl öfverlemnats handlingarna i den förut väckta frågan om Helgeandsholmens ordnande och uppförande derstädes af ett riksbankshus, för den händelse Fullmäktige skulle anse vidare yttrande i samma fråga böra af Fullmäktige afgifvas.

Med anledning här af hafva Fullmäktige i skrifvelse den 20 sistlidne November framställt två alternativa förslag till ordnande af de å Helgeandsholmen uppförda hofstallbyggnaderna för att derigenom bereda plats för uppförande derstädes af en bankbyggnad, hvarjemte Fullmäktige anhållit att, derest något af dessa förslag vunne nådigt bifall,

Kongl. Maj:t måtte meddela Fullmäktige mot hvilken bestämd utgift i penningar och under hvilka villkor i öfrigt, Kongl. Maj:t kunde vara benägen tillåta Riksbanken att förvärfva någon af de alternativt föreslagna platserna å nämnda holme, så att Fullmäktige kunde blifva i tillfälle att i ämnet göra framställning hos Bankkontskottet vid instundande Riksdag.

34:o af den 19 Maj 1875, angående väckt fråga om vidtagande af åtgärder i afseende å de privilegierade stockfångstskogarne. (50.)

Den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att, efter det ej mindre Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens, Vesterbottens och Vesternorrlands län samt vederbörande stockfångstprivilegii-innehafvare blifvit hörde, än äfven Skogsstyrelsen afgifvit yttrande, inkomma med underdånigt utlåtande, hvilket ännu ej blifvit af kollegium afgifvet.

35:o af den 22 Maj 1875, angående stämpelpappersafgiften. (68.)

Sedan beträffande Riksdagens framställning rörande förändring i beläggingsstämplarnes storlek, utseende och beskaffenhet Statskontoret den 23 April sistlidne år inkommit med

förslagsritningar till såväl enkla som dubbla beläggningsstämplar, har Kongl. Maj:t, med godkännande af berörda förslagsritningar, den 31 påföljande Maj anbefalt Statskontoret att under iakttagande af särskildt gifna föreskrifter gå i författning om tillverkning af erforderligt antal dermed öfverensstämmande beläggningsstämplar.

36:o af den 11 Maj 1876, i anledning af den år 1875 verkställda granskning af Statsverkets med flere allmänna fonders förvaltning under år 1873. (54.)

Öfver Riksdagens i förestående skrifvelse gjorda hemställan om förändring i vissa till Stora barnhuset med flere inrättningar utgående anslag har Kongl. Maj:t den 19 Maj 1876 infordrat Statskontorets underdåniga utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

37:o af den 16 Maj 1876, om åtgärd för erhållande af årliga offentliga redogörelser rörande ränte- och kapitalförsäkringsanstalternas förvaltning. (75.)

Denna skrifvelse är på nådig pröfning beroende.

38:o af den 17 Maj 1877, angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. (54.)

Den af Kongl. Maj:t, enligt Riksdagens anhållan, tillsatta komité för öfverseende af gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin har den 22 sistlidne April ingifvit underdånigt betänkande med förslag till författningar i ämnet; hvarefter Kongl. Maj:t den 23 Maj innevarande år anbefalt Öfverståthållare-embetet och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länen, att deröfver afgifva underdåniga utlåtanden, af hvilka utlåtanden en del ännu afvaktas.

39:o af den 24 Maj 1877, i anledning af väckt fråga om rätt till lyftning af de till begravningshjelp afsedda innehållningar å löner. (75.)

Sedan Statskontoret afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i ämnet, har Kongl. Maj:t den 30 December 1878 förklaradt, att med pröfning af Riksdagens berörda framställning skulle tills vidare anstå.

40:o af den 10 Maj 1878, angående den år 1877 verkställda granskning af Statsverkets med flera fonders räkenskaper och förvaltning under år 1875. (20.)

Sedan Arméförvaltningen afgifvit infordradt underdånigt utlåtande öfver Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda framställning rörande förändrad uppställning af nämnda embetsverks räkenskaper, har detta ärende öfverlemnats till Landtförsvars-departementet och på dess föredragning blifvit af Kongl. Maj:t afgjort.

41:o af den 15 Maj 1878, angående utfärdande af bestämmelser rörande sättet och ordningen för anmärkningsmåls utförande mot enskild person i fråga om för högt uppbyren liqid. (41.)

Medelst nådig remiss den 31 i samma månad har Kongl. Maj:t öfver Riksdagens förevarande framställning infordrat Kammarrättens underdåniga utlåtande, hvilket ännu icke inkommit.

Stockholm den 31 December 1879.

Wilh. Lilliestråle.

Kongl. Ecklesiastik-departementet.

42:o Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 26 April 1851, angående åtgärder för en förbättrad själavård i hufvudstaden. (60.)

Sedan Kongl. Maj:t den 13 December 1872 beslutit att till nämnden för ordnande af presterskapets aflöning i hufvudstadens territoriela församlingar låta öfverlemna handlingarna i målet för att tagas i öfvervägande i sammanhang med de nämnden i öfrigt uppdragna göromål och till den vidare åtgärd, hvartill förhållandena kunna föranleda, så har nämnden den 7 December 1874 inkommit med underdånigt utlåtande, som den 30 i samma månad remitterats till Stockholms stads Konsistorium, för att efter vederbörande presterskaps hörande deröfver afgifva underdånigt yttrande; och har detta yttrande den 25 Februari 1876 till Kongl. Maj:t inkommit.

43:o af den 12 Juni 1866, i fråga om indragning af de s. k. prebendepastoraten. (72.)

Efter det Kongl. Maj:t den 2 November 1866 infordrat samtliga Domkapitels underdåniga utlåtanden i ämnet samt dessa till Kongl. Maj:t inkommit och Kanslerssemetet vid universiteten, till följd af nådig befallning den 9 April 1867, underdånigt utlåtande af den 3 Juli 1868 afgifvit, har Kongl. Maj:t i denna fråga inhemtat Allmänna kyrkomötets yttrande, hvilket den 12 påföljande Oktober inkommit.

44:o Riksdagens underdåniga skrifvelse af den 14 Maj 1867, angående ändring i stadgandena om prest- och pastoralexamina samt om andra vilkor för presterlig befördran. (91.)

Efter det denna underdåniga skrifvelse jemte från vederbörande infordrade utlåtanden i ämnet blifvit den 13 Augusti 1868 från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad, har Kongl. Maj:t den 21 i samma månad häröfver inhemtat underdånigt utlåtande från Allmänna kyrkomötet, hvilket utlåtande den 12 påföljande Oktober inkommit; och sedan Kongl. Maj:t den 5 Januari 1869 öfverlemnad detta ärende till behandling af kyrkolagskomitén, hvars förslag den 20 Mars 1874 till Justitie-departementet inkommit, har samma förslag jemte de af Domkapitlen deröfver afgifna yttranden blifvit af Högsta Domstolen granskadt, enligt deröfver fördt protokoll, som till Kongl. Maj:t inkommit.

45:o af den 10 Maj 1870, angående afskaffande af åtskilliga ifrån kyrkorna i de provinser, som fordom tillhört danska monarkien, utgående afgifter. (53.)

Den 17 Juni 1870 har Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium att efter vederbörandes hörande häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

46:o af den 19 Maj 1871, angående upphörande af blifvande Konsistoriinotariers rätt till uppbördsprovision å kollektmedel. (77.)

Den 9 Juni 1871 har Kongl. Maj:t anbefalt samtliga Domkapitel samt Hof- och Stockholms stads Konsistorium att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, hvilka till Kongl. Maj:t inkommit.

47:o af den 22 Maj 1873, angående omsättning i penningar af den andel utaf kyrkotioden, som af församlingarna utgöres, dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftelser. (71.)

Den 30 Maj 1873 hade Kongl. Maj:t anbefalt Kammarkollegium och Statskontoret att, efter vederbörandes hörande, häröfver afgifva underdånigt utlåtande, hvilket ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

48:o af den 19 Maj 1874, angående ändring i stadgandena om val till klockare-, organist- och folkskolelärare-tjenster. (74.)

Sedan denna skrivelse blifvit den 14 Oktober 1874 från Justitie- till Ecklesiastik-departementet öfverlemnad för handläggning af frågan om ändrade föreskrifter angående val af folkskolelärare, har Kongl. Maj:t den 30 Oktober 1874 i detta ärende från Domkapitlen infordrat utlåtanden, hvilka ock till Kongl. Maj:t inkommit.

49:o af den 12 Maj 1875, om befrielse för vissa kyrkor i Lunds stift att aflemna spanmål eller s. k. gratialtionde till Landskrona kyrka. (41.)

Sedan Kammarkollegium, efter vederbörandes hörande, med infordradt utlåtande i detta ärende inkommit, har Kongl. Maj:t den 31 sistlidne December detsamma afgjort.

50:o af den 10 Maj 1876 om framläggande af förslag till ny ecklesiastik boställsordning. (58.)

Sedan ett i ärendet utarbetadt förslag, enligt Kongl. Maj:ts beslut den 1 November 1878, blifvit öfverlemnadt till granskning af utsedde sakkunnige män och desse den 20 Maj 1879 till Kongl. Maj:t inkommit med betänkande och förslag i ämnet, hafva Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande äfvensom Domkapitlen erhållit befallning att häröfver afgifva underdåniga utlåtanden, af hvilka en del till Kongl. Maj:t inkommit.

51:o af den 14 Maj 1876, angående ordnande af döfstumundervisningen i riket. (71.)

Efter det den af Kongl. Maj:t den 30 December 1876 förordnade komité den 23 Augusti 1878 inkommit med underdånigt betänkande i ämnet och Kongl. Maj:t den 24 i sistnämnde månad häröfver från samtliga Landsting och från Stadsfullmäktige i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping infordrat underdåniga utlåtanden, hvilka blifvit till komitén öfverlemnade, har komitén med underdånigt yttrande i ämnet den 2 December sistlidet år till Kongl. Maj:t inkommit.

52:o af den 24 April 1878, angående ändring af § 2 i instruktionen för Direktionerna öfver länens lasarett och kurhus. (16.)

Sedan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter Landstingens hörande, häröfver afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden och Medicinalstyrelsen fått med yttrande i ärendet inkomma, har Kongl. Maj:t den 23 Maj 1879 afgjort detta ärende samt utfärdat nådig kungörelse i ämnet.

53:o af den 24 April 1878, angående upphörande eller nedsättning af lärarinnornas årsafgift till folkskolelärares Enke- och Pupillkassa. (15.)

Den 10 Maj 1878 har Kongl. Maj:t häröfver infordrat Direktionens öfver folkskolelärares pensionsinrättning underdåniga utlåtande, hvilket den 21 Oktober nämnda år inkommit.

54:o af den 23 Maj 1878, angående tillägg till § 6 mom. 5 i stadgan angående folkundervisningen. (54.)

Sedan samtliga Domkapitlen och Stockholms stads Konsistorium häröfver afgifvit infor-
drade underdåniga utlåtanden, har Kongl. Maj:t den 21 Mars 1879 låtit utfärda nådig
kungörelse i ämnet.

Stockholm den 9 Januari 1880.

Ex officio
J. Schröderheim.

Tabell, utvisande hvarest åtgärderna, i anledning af de vid Riksdagen år 1879 aflåtna, i Tionde Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll för samma Riksdag införda skrivelser, finnas upptagna i Statsdepartementens afgifna förteckningar.

(Första siffertalet betecknar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling, och det senare talet nummern i förenämnda förteckningar.)

1	1	20	39	39	29	58	12
2	*)	21	21	40	52	59	23, 57, 71
3	2	22	4	41	3	60	32
4	*)	23	5	42	15	61	72
5	*)	24	6	43	18	62	33
6	13	25	7	44	20	63	58
7	41	26	8	45	30	64	59
8	40	27	44	46	55	65	60
9	*)	28	16	47	70	66	61
10	*)	29	27	48	19, 22, 56	67	62
11	*)	30	15	49	31	68	69
12	*)	31	46	50	42	69	***)
13	**)	32	47	51	43	70	63
14	37	33	48	52	14, 54	71	64
15	24	34	49	53	35, 53	72	65
16	25	35	50	54	9	73	66
17	26	36	17	55	34	74	67
18	36	37	28	56	10	75	68
19	38	38	51	57	11		

*) Utfärdade förordnanden.

***) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksgäldskontoret.

***) Skrifvelse till Herrar Fullmäktige i Riksbanken.

Till Riksdagen.

Berättelse

af

**Komiterade för tryckfrihetens vård
afgifven år 1880.**

Sedan sistförflutna Riksdags början har icke något ärende rörande tryckfrihetens vård hos Komiterade förevarit; hvilket förhållande Komiterade bort hos Riksdagen anmäla.
Stockholm den 15 Januari 1880.

N. A. FRÖMAN.

BROR EM. HILDEBRAND.

J. ARRHENIUS.

CARL J. SCHÖNING.

FRITH. GRAFSTRÖM.

J. F. EKLUND.

R. M. BOWALLIUS.

D. G. Restadius.
